ערכין

תלמוד בבלי

תלמוד בבלי (ויקיטקסט), ברישיון CC BY-SA.
geulaquiz.com

דף ב עמוד א

מתני׳ הכל מעריכין ונערכין נודרין ונידרין כהנים לוים וישראלים נשים ועבדים

טומטום ואנדרוגינוס נודרין ונידרין ומעריכין אבל לא נערכין שאינו נערך אלא הזכר ודאי ונקבה ודאית

חרש שוטה וקטן נידרין ונערכין אבל לא נודרין ולא מעריכין מפני שאין בהם דעת:

גמ׳ הכל מעריכין לאתויי מאי לאתויי מופלא סמוך לאיש

נערכין לאתויי מאי לאתויי מנוול ומוכה שחין

סד״א נדר בערכך כתיב כל שישנו בדמים ישנו בערכין וכל שאינו בדמים אינו בערכין

קמ״ל נפשות כל דהו

נודרין לאתויי מאי נידרין איצטריך ליה

נידרין לאתויי מאי אי לאתויי טומטום ואנדרוגינוס בהדיא קתני להו ואי לאתויי חרש שוטה וקטן בהדיא קתני להו

אי לאתויי פחות מבן חודש בהדיא קתני להו ואי לאתויי עובד כוכבים בהדיא קתני להו לעולם לאתויי פחות מבן חודש ותני והדר מפרש

הכל סומכין לאתויי מאי לאתויי יורש ודלא כרבי יהודה

הכל ממירין לאתויי מאי לאתויי יורש ודלא כרבי יהודה

דתניא יורש סומך יורש מימר ר׳ יהודה אומר יורש אינו סומך יורש אינו מימר

מאי טעמא דרבי יהודה (ויקרא א, ג) קרבנו ולא קרבן אביו ויליף תחלת הקדש מסוף הקדש מה סוף הקדש יורש אינו סומך אף תחלת הקדש יורש אינו מימר

ורבנן (ויקרא כז, י) המר ימיר לרבות את היורש וילפינן סוף הקדש מתחלת הקדש מה תחלת הקדש יורש מימר אף סוף הקדש יורש סומך

ורבנן האי קרבנו מאי עבדי ליה מיבעי ליה קרבנו ולא קרבן עובד כוכבים קרבנו ולא קרבן חבירו קרבנו לרבות כל בעלי חוברין לסמיכה

ורבי יהודה לרבות כל בעלי חוברין לסמיכה לית ליה ואי נמי אית ליה

דף ב עמוד ב

עובד כוכבים וחבירו מחד קרא נפקי אייתרי להו תרי חד קרבנו ולא קרבן אביו ואידך לרבות כל בעלי חוברין לסמיכה

ורבי יהודה האי (ויקרא כז, י) המר ימיר מאי עביד ליה מיבעי ליה לרבות את האשה דתניא לפי שכל הענין אינו מדבר אלא בלשון זכר מה סופינו לרבות את האשה ת״ל ואם המר ימיר

ורבנן מואם ור׳ יהודה ואם לא דריש:

הכל חייבין בסוכה לאיתויי מאי לאיתויי קטן שאינו צריך לאמו דתנן קטן שאינו צריך לאמו חייב בסוכה

הכל חייבין בלולב לאיתויי מאי לאיתויי קטן היודע לנענע דתנן קטן היודע לנענע חייב בלולב

הכל חייבין בציצית לאיתויי מאי לאיתויי קטן היודע להתעטף דתניא קטן היודע להתעטף חייב בציצית

הכל חייבין בתפילין לאיתויי מאי לאיתויי קטן היודע לשמור תפלין דתניא קטן היודע לשמור תפלין אביו לוקח לו תפלין

הכל חייבין בראייה לאיתויי מאי לאיתויי מי שחציו עבד וחציו בן חורין

ולרבינא דאמר מי שחציו עבד וחציו בן חורין פטור מן הראייה לאיתויי חיגר ביום ראשון ונתפשט ביום שני

הניחא למאן דאמר כולן תשלומין זה לזה אלא למ״ד כולן תשלומין לראשון לאיתויי מאי

לאיתויי סומא באחת מעיניו ודלא כי האי תנא

דתניא יוחנן בן דהבאי אומר משום רבי יהודה סומא באחת מעיניו פטור מן הראייה שנאמר {שמות כג } יראה יראה כדרך שבא לראות כך בא ליראות מה לראות בשתי עיניו אף ליראות בשתי עיניו

ואיבעית אימא לעולם לאיתויי מי שחציו עבד וחציו בן חורין ודקא קשיא לך דרבינא לא קשיא כאן במשנה ראשונה כאן במשנה אחרונה

דתנן מי שחציו עבד וחציו בן חורין עובד את רבו יום אחד ואת עצמו יום אחד דברי ב״ה

אמרו להם ב״ש תיקנתם את רבו ואת עצמו לא תיקנתם לישא שפחה אינו יכול בת חורין אינו יכול יבטל והלא לא נברא העולם אלא לפריה ורביה שנאמר (ישעיהו מה, יח) לא תוהו בראה לשבת יצרה

אלא מפני תיקון העולם כופין את רבו ועושה אותו בן חורין וכותב שטר על חצי דמיו וחזרו בית הלל להורות כדברי ב״ש

הכל חייבין בתקיעת שופר לאיתויי מאי לאיתויי קטן שהגיע לחינוך דתנן אין מעכבין את הקטן מלתקוע ביו״ט

הכל חייבין במקרא מגילה הכל כשרין לקרות את המגילה לאיתויי

דף ג עמוד א

מאי לאתויי נשים וכדר׳ יהושע בן לוי דאמר ר׳ יהושע בן לוי נשים חייבות במקרא מגילה שאף הן היו באותו הנס

הכל חייבין בזימון לאתויי מאי לאתויי נשים ועבדים דתניא נשים מזמנות לעצמן ועבדים מזמנין לעצמן

הכל מצטרפין לזימון לאתויי מאי לאתויי קטן היודע למי מברכין דאמר רב נחמן יודע למי מברכין מזמנין עליו

הכל מטמאין בזיבה לאתויי מאי לאתויי תינוק בן יומו דתניא איש מה ת״ל (ויקרא טו, ב) איש איש לרבות תינוק בן יום אחד שמטמא בזיבה דברי רבי יהודה

רבי ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקה אומר אינו צריך הרי הוא אומר (ויקרא טו, לג) והזב את זובו לזכר ולנקבה לזכר כל שהוא זכר בין קטן בין גדול לנקבה כל שהיא נקבה בין קטנה בין גדולה אם כן מה תלמוד לומר איש איש דברה תורה כלשון בני אדם

הכל מטמאין בטמא מת לאתויי מאי לאתויי קטן סלקא דעתך אמינא (במדבר יט, כ) איש אשר יטמא ולא יתחטא איש אין קטן לא קמ״ל (במדבר יט, יח) ועל הנפשות אשר היו שם

אלא איש למעוטי מאי למעוטי קטן מכרת

הכל מטמאין בנגעים לאתויי מאי לאתויי קטן סד״א (ויקרא יג, מד) איש צרוע כתיב איש אין קטן לא קמ״ל

ואימא הכי נמי (ויקרא יג, ב) אדם כי יהיה בעור בשרו מכל מקום

ואלא איש למה לי לכדתניא איש אין לי אלא איש אשה מנין כשהוא אומר (ויקרא יג, מה) והצרוע הרי כאן שנים

א״כ מה ת״ל איש לענין של מטה איש פורע ופורם ואין האשה פורעת ופורמת

הכל רואין את הנגעים הכל כשרין לראות את הנגעים לאתויי מאי לאתויי שאינו בקי בהן ובשמותיהן

והאמר מר אינו בקי בהן ובשמותיהן אינו רואה את הנגעים אמר רבינא לא קשיא הא דמסברי ליה וסבר הא דמסברי ליה ולא סבר:

הכל כשרין לקדש לאתויי מאי לרבי יהודה לאתויי קטן ולרבנן לאתויי אשה דתנן הכל כשרין לקדש חוץ מחרש שוטה וקטן רבי יהודה מכשיר בקטן ופוסל באשה ובאנדרוגינוס:

הכל כשירין להזות לאתויי מאי לאתויי ערל וכדר״א דא״ר אלעזר ערל שהזה הזאתו כשרה:

הכל שוחטין לאתויי מאי חדא לאתויי כותי וחדא לאתויי ישראל מומר

הכל מעלין לא״י לאתויי מאי

דף ג עמוד ב

לאתויי עבדים ולמאן דתני עבדים בהדיא לאתויי מאי לאתויי מנוה היפה לנוה הרעה

ואין הכל מוציאין לאתויי עבד שברח מח״ל לארץ:

הכל מעלין לירושלים לאתויי מנוה היפה לנוה הרעה ואין הכל מוציאין לאתויי מאי לאתויי מנוה הרעה לנוה היפה:

הכל חייבין בסוכה כהנים לוים וישראלים פשיטא אי הני לא מחייבי מאן מיחייבי

כהנים איצטריכא ליה סד״א הואיל וכתיב (ויקרא כג, מב) בסוכות תשבו ואמר מר תשבו שבעת ימים כעין תדורו מה דירה איש ואשתו אף סוכה איש ואשתו והני כהנים הואיל ובני עבודה נינהו לא ליחייבו

קא משמע לן נהי דפטירי בשעת עבודה בלא שעת עבודה חיובי מיחייבי מידי דהוה אהולכי דרכים דאמר מר הולכי דרכים ביום פטורין מן הסוכה ביום וחייבים בלילה:

הכל חייבין בציצית כהנים לוים וישראלים פשיטא

כהנים איצטריך ליה סד״א הואיל וכתיב (דברים כב, יא) לא תלבש שעטנז גדילים תעשה לך מאן דלא אישתרי כלאים לגביה בלבישה הוא דמחייב במצות ציצית והני כהנים הואיל ואשתרי כלאים לגבייהו לא לחייבו

קמ״ל נהי דאישתרי בעידן עבודה בלא עידן עבודה לא אישתרי:

הכל חייבין בתפילין כהנים לוים וישראלים פשיטא כהנים איצטריך ליה סד״א הואיל וכתיב (דברים ו, ח) וקשרתם לאות על ידך והיו לטוטפות בין עינך כל דאיתיה במצוה דיד איתיה במצוה דראש

והני כהנים הואיל וליתנהו במצוה דיד דכתיב (ויקרא ו, ג) ילבש על בשרו שלא יהא דבר חוצץ בינו ובין בשרו אימא במצוה דראש נמי לא ליחייבו

קמ״ל דלא מעכבי אהדדי כדתנן תפלה של יד אינה מעכבת של ראש ושל ראש אינה מעכבת של יד

ומאי שנא דיד דכתיב ילבש על בשרו ראש נמי כתיב (שמות כט, ו) ושמת המצנפת על ראשו

תנא שערו היה נראה בין ציץ למצנפת ששם מניח תפילין

הכל חייבין בתקיעת שופר כהנים לוים וישראלים פשיטא כהנים איצטריכא ליה סד״א הואיל וכתיב (במדבר כט, א) יום תרועה יהיה לכם מאן דליתיה אלא בתקיעה דחד יומא חייב

והני כהנים הואיל ואיתנהו בתקיעה כוליה שתא דכתיב (במדבר י, י) ותקעתם בחצוצרות על עולותיכם אימא לא ליחייבו מי דמי התם חצוצרות הכא שופר

איצטריך סלקא דעתך אמינא הואיל ותנן שוה היובל לראש השנה לתקיעה ולברכות דאיתיה במצות יובל איתיה במצות ראש השנה דליתיה במצות יובל ליתיה במצות ר״ה והני כהני הואיל וליתנהו במצות דיובל דתנן כהנים ולוים מוכרין לעולם

דף ד עמוד א

וגואלין לעולם אימא במצות ר״ה נמי לא ליחייבו קמשמע לן נהי דליתנהו בהשמטת קרקע בהשמטת כספים בשילוח עבדים מיהא איתנהו:

הכל חייבים במקרא מגילה כהנים לוים וישראלים פשיטא לא צריכא ליבטיל עבודתם וכדרב יהודה אמר שמואל דאמר רב יהודה אמר שמואל כהנים בעבודתם ולוים בדוכנן וישראל במעמדן מבטלין עבודתם ובאין לשמוע מקרא מגילה

הכל חייבין בזימון כהנים לוים וישראלים פשיטא לא צריכא דקאכלי קדשים סד״א (שמות כט, לג) ואכלו אותם אשר כופר בהם אמר רחמנא והא כפרה היא

קמ״ל (דברים ח, י) ואכלת ושבעת אמר רחמנא והא איתנהו:

הכל מצטרפין לזימון כהנים לוים וישראלים פשיטא לא צריכא דקאכלי כהנים תרומה או קדשים וזר קאכיל חולין

סד״א הואיל ואי בעי זר למיכל בהדי כהן לא מצי אכיל אימא לא ליצטרף קמ״ל נהי דזר בהדי כהן לא מצי אכיל כהן בהדי זר מצי אכיל

הכל מעריכין כהנים לוים וישראלים פשיטא אמר רבא לא נצרכא אלא לבן בוכרי דתנן א״ר יהודה העיד בן בוכרי ביבנה כל כהן ששוקל אינו חוטא

אמר לו רבן יוחנן בן זכאי לא כן אלא כל כהן שאינו שוקל חוטא אלא שהכהנים דורשין מקרא זה לעצמן (ויקרא ו, טז) וכל מנחת כהן כליל תהיה לא תאכל

הואיל ועומר ושתי הלחם ולחם הפנים שלנו הם היאך הם נאכלין

ולבן בוכרי נמי כיון דלכתחילה לא מיחייבי לאיתויי כי מייתי נמי חוטא הוא דקא מעייל חולין לעזרה דמייתי להו ומסר לצבור

סד״א הואיל וכתיב (ויקרא כז, כה) וכל ערכך יהי׳ בשקל הקדש כל דאיתיה בשקלים איתי׳ בערכין והני כהנים הואיל וליתנהו בשקלים ליתנהו בערכין קמ״ל

א״ל אביי האי וכל ערכך לכל ערכין שאתה מעריך לא יהו פחותין מסלע הוא דאתא

אלא אמר אביי איצטריך סד״א הואיל וכתיב (במדבר יח, טז) ופדויו מבן חדש תפדה בערכך כל דאיתיה בפדיון הבן איתיה בערכין והני כהנים הואיל וליתנהו בפדיון הבן ליתנהו בערכין קמ״ל

א״ל רבא אלא מעתה גבי איל אשם דכתיב (ויקרא ה, כה) ואת אשמו יביא לה׳ איל תמים מן הצאן בערכך ה״נ דכל דאיתיה בערכין איתיה באיל האשם טומטום ואנדרוגינוס דליתנהו בערכין ליתנהו באיל האשם

אלא אמר רבא ואיתימא רב אשי איצטריך סד״א הואיל וכתיב (ויקרא כז, ח) והעמידו לפני הכהן ולא כהן לפני כהן קמ״ל

נערכין לאתויי מנוול ומוכה שחין מנה״מ

דת״ר בערכך להביא ערך סתום ד״א בערכך ערך כולו הוא נותן ולא ערך אברים

יכול שאני מוציא אף דבר שהנשמה תלויה בו ת״ל נפשות נפשות ולא המת

אוציא את המת ולא אוציא את הגוסס ת״ל (ויקרא כז, ח) והעמיד והעריך כל שישנו בהעמדה ישנו בהערכה וכל שאינו בהעמדה אינו בהערכה

ד״א נפשות אין לי אלא אחד שהעריך אחד אחד שהעריך מאה מנין ת״ל נפשות דבר אחר נפשות

דף ד עמוד ב

אין לי אלא איש שהעריך בין איש בין אשה אשה שהעריכה איש אשה שהעריכה אשה מנין ת״ל נפשות

ד״א נפשות לרבות מנוול ומוכה שחין

שיכול נדר בערכך כל שישנו בדמים ישנו בערכין וכל שאינו בדמים אינו בערכין ת״ל נפשות

(ויקרא כז, ג) והיה ערכך לרבות טומטום ואנדרוגינוס לדמים שיכול נדר בערכך כל שישנו בערכין ישנו בדמים וכל שאינו בערכין אינו בדמים תלמוד לומר והיה ערכך

הזכר זכר ולא טומטום ואנדרוגינוס יכול לא יהו בערך איש אבל יהיו בערך אשה ת״ל והיה ערכך הזכר ואם נקבה היא זכר ודאי נקבה ודאית ולא טומטום ואנדרוגינוס

אמר מר בערכך לרבות ערך סתום מאי ערך סתום

דתניא האומר ערך סתום עלי נותן כפחות שבערכין וכמה פחות שבערכין שלשת שקלים

ואימא חמשים תפשתה מרובה לא תפשתה תפשתה מועט תפשתה

ואימא שקל דכתיב (ויקרא כז, כה) וכל ערכך יהיה בשקל הקודש ההוא בהשג יד הוא דכתיב

ואלא קרא למה לי אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה לומר שאינו נידון בהשג יד מאי טעמא כמפרש דמי

איכא דאמרי אמ׳ רב נחמן אמר רבה בר אבוה נידון בהשג יד פשיטא מהו דתימא כמפרש דמי קמשמע לן

ד״א בערכך ערך כולו הוא נותן ואינו נותן ערך דמי אברים והא אפיקתיה לערך סתם קרי ביה ערך בערכך

יכול שאני מוציא דבר שהנשמה תלויה בו תלמוד לומר נפשות נפשות ולא את המת

והא אפיקתיה קרי ביה נפש נפשות

אוציא את המת ולא אוציא את הגוסס תלמוד לומר (ויקרא כז, ח) והעמיד והעריך

אי הכי מת נמי תיפוק לי מוהעמיד והעריך הכי נמי ואלא נפש נפשות למה לי כדבעינן למימר קמן

ד״א נפשות אין לי אלא אחד שהעריך אחד אחד שהעריך מאה מנין ת״ל נפשות

ד״א נפשות אין לי אלא איש שהעריך בין איש בין אשה אשה שהעריכה איש ואשה שהעריכה אשה מנין ת״ל נפשות

דבר אחר נפשות להביא מנוול ומוכה שחין והא אפיקתיה להנך

הנך לא צריכי קרא מ״ט כי שקול הוא ויבואו כולם כי איצטריך קרא למנוול ומוכה שחין הוא דאצטריך

(ויקרא כז, ג) והיה ערכך לרבות טומטום ואנדרוגינוס לדמים דמים למה לי קרא לא יהא אלא דמי דיקלא אילו אמר דמי דיקלא מי לא יהיב

אמר רבא לומר שנידון בכבודו

סד״א נדר בערכך כתיב כל שישנו בערכין נידון בכבודו וכל שאינו בערכין אינו נידון בכבודו

א״ל אביי ודלא איתיה בערכין מי נידון בכבודו והתניא ראש עבד זה הקדש הוא והקדש שותפין בו ראש עבד מכור לך משמנין ביניהם ראש חמור זה הקדש הוא והקדש שותפין בו ראש חמור מכור לך משמנין ביניהם

ראש פרה מכור לך לא מכר אלא ראשה של פרה ולא עוד אלא אפילו ראש פרה הקדש אין להקדש אלא ראשה וא״ר פפא דהא מזדבן רישא דתורא בבי טבחא

והא חמור ופרה ליתנהו בערכין ואין נידון בכבודו וליטעמיך תיקשי לך עבד דאיתיה בערכין ואין נידון בכבודו

אלא לא קשיא הא בקדשי מזבח הא בקדשי בדק הבית

במאי אוקימתה בקדשי מזבח אימא סיפא ולא עוד אלא אפי׳ אמר ראש פרה זו הקדש אין להקדש אלא ראשה אמאי תפשוט קדושה בכולה מי לא תניא האומר

דף ה עמוד א

רגלה של זו עולה יכול תהא כולה עולה תלמוד לומר (ויקרא כז, ט) כל אשר יתן ממנו לה׳ יהיה קדש ממנו קודש ולא כולה קודש

יכול תצא לחולין ת״ל יהיה בהוייתה תהא הא כיצד תמכר לצורכי עולות ודמיה חולין חוץ מדמי אותו אבר שבה דברי ר״מ

רבי יהודה ורבי יוסי ור״ש אומרים מנין לאומר רגלה של זו עולה שכולה עולה תלמוד לומר כל אשר יתן ממנו לה׳ יהיה קדש לרבות את כולה

ואפילו למ״ד אין כולה עולה הני מילי דאקדיש דבר שאין הנשמה תלויה בו אבל דבר שהנשמה תלויה בו קדשה כולה

(אלא) לא קשיא הא בקדושת הגוף הא בקדושת דמים

והא מר הוא דאמר מקדיש זכר לדמיו קדוש קדושת הגוף

לא קשיא הא דאקדיש כולה הא דאקדיש חד אבר

חד אבר נמי איבעויי איבעיא לן דבעי רבה הקדיש אבר לדמיו מהו

כי איבעי לן בתם הכא בבעל מום דומיא דחמור

בעל מום נמי איבעויי איבעיא לן דבעי רבה דמי ראשי לגבי מזבח מהו כי אבעיא לן מקמי דאשמעה להא מתניתא השתא דשמעה הא מתניתא לא מיבעיא לן

גופא בעי רבה דמי ראשי לגבי מזבח מהו נידון בכבודו או אינו נידון בכבודו

לא אשכחן בדמים דאינו נידון בכבודו או דלמא לא אשכחן לגבי מזבח דנידון בכבודו תיקו

בעי רבא ערכי עלי לגבי מזבח מהו נידון בהשג יד או אין נידון בהשג יד

לא אשכחן בערכין דאין נידון בהשג יד או דלמא לא אשכחן לגבי מזבח דמיפריק אלא בשויו תיקו

בעי רב אשי הקדיש שדה אחוזה לגבי מזבח מהו מי אמרינן לא אשכחן שדה אחוזה דמיפרקא אלא בית זרע חומר שעורים בחמשים שקל כסף או דלמא לא אשכחן לגבי מזבח דמיפריק אלא בשויו תיקו:

מתני׳ פחות מבן חדש נידר אבל לא נערך:

גמ׳ ת״ר המעריך פחות מבן חדש ר״מ אומר נותן דמיו וחכמים אומרים לא אמר כלום

במאי קמיפלגי ר״מ סבר אין אדם מוציא דבריו לבטלה יודע שאין ערכין לפחות מבן חדש וגמר ואמר לשם דמים ורבנן סברי אדם מוציא דבריו לבטלה

כמאן אזלא הא דאמר רב גידל א״ר האומר ערך כלי עלי נותן דמים כר״מ פשיטא דכר״מ אתיא

מהו דתימא אפילו כרבנן התם הוא דטעי סבר כי היכי דאיכא ערכין לבן חודש איכא נמי לפחות מבן חודש

אבל הכא דליכא למיטעי ודאי אדם יודע שאין ערך לכלי וגמר ואמר לשם דמים קמשמע לן

דף ה עמוד ב

ולרבי מאיר למאי איצטריך

מהו דתימא טעמא דרבי מאיר התם דגזר פחות מבן חודש אטו בן חודש אבל הכא דליכא למיגזר אימא לא קמ״ל טעמא דרבי מאיר דאין אדם מוציא דבריו לבטלה לא שנא הכא ול״ש הכא

כמאן אזלא הא דאמר רבה בר יוסף אמר רב ואמרי לה אמר רב ייבא בר יוסי אמר רב המקדיש בהמת חבירו נותן דמיה כמאן כרבי מאיר

הא אמרה רב חדא זימנא דאמר רב גידל אמר רב האומר ערך כלי עלי נותן דמיו מהו דתימא התם הוא דיודע שאין ערך לכלי וגמר ואמר לשם דמים

אבל בהמה דבת מיקדש היא איכא למימר דהכי קאמר אי אמינא לה למרה מזבין לה ניהלי תיקדוש לה מהשתא ואקרבה אבל דמי לא קאמר קמ״ל

אמר רב אשי והוא דאמר עלי אבל אמר הרי זו לא:

מתני׳ עובד כוכבים רבי מאיר אומר נערך אבל לא מעריך רבי יהודה אומר מעריך אבל לא נערך וזה וזה מודים שנודרין ונידרין:

גמ׳ ת״ר בני ישראל מעריכין ואין העובדי כוכבים מעריכין

יכול לא יהו נערכין תלמוד לומר (ויקרא כז, ב) איש דברי ר׳ מאיר

אמר רבי מאיר וכי מאחר שמקרא אחד מרבה ומקרא אחד ממעט מפני מה אני אומר נערך ולא מעריך

מפני שריבה הכתוב בנערכין יותר מבמעריכין שהרי חרש שוטה וקטן נערך אבל לא מעריכין

רבי יהודה אומר בני ישראל נערכין ואין העובדי כוכבים נערכין יכול לא יהו מעריכין תלמוד לומר איש

אמר רבי יהודה וכי מאחר שמקרא אחד מרבה ומקרא אחד ממעט מפני מה אני אומר עובד כוכבים מעריך ולא נערך מפני שריבה הכתוב במעריכין יותר מבנערכין שהרי טומטום ואנדרוגינוס מעריכין אבל לא נערכין

אמר רבא הלכתיה דרבי מאיר מסתברא טעמיה לא מסתברא טעמא דרבי יהודה מסתברא הלכתיה לא מסתברא

הלכתיה דרבי מאיר מסתברא דכתיב (עזרא ד, ג) לא לכם ולנו לבנות (את) בית אלהינו טעמיה לא מסתברא דקא מייתי ליה מחרש שוטה וקטן שאני חרש שוטה וקטן דלאו בני דעה נינהו

טעמא דרבי יהודה מסתברא דקא מייתי ליה מטומטום ואנדרוגינוס דאף על גב דבני דעה נינהו מעטינהו רחמנא הלכתיה לא מסתברא דכתיב לא לכם ולנו לבנות (את) בית אלהינו

ורבי יהודה האי לא לכם ולנו מאי עביד ליה אמר רב חסדא אמר אבימי וערכו נגנז

אלא מעתה לא ימעלו בו דתנן חמש חטאות המתות ומעות ההולכות לים המלח לא נהנין ולא מועלין

אלמה תניא גבי קדשי עובדי כוכבים במה דברים אמורים בקדשי מזבח אבל בקדשי בדק הבית מועלין בהן

אלא אמר רבא משום רפיון ידים הוא דכתיב (עזרא ד, ד) ויהי עם הארץ מרפין ידי עם יהודה ומבהלים אותם לבנות:

דף ו עמוד א

תנא חדא עובד כוכבים שהתנדב נדבה לבדק הבית מקבלים הימנו ותניא אידך אין מקבלין

א״ר אילא א״ר יוחנן לא קשיא הא בתחילה הא בסוף

דאמר ר׳ אסי אמר רבי יוחנן בתחילה אפילו מים ומלח אין מקבלין מהם בסוף דבר המסויים אין מקבלין דבר שאינו מסויים מקבלין היכי דמי דבר המסויים אמר רב יוסף כגון אמה כליא עורב

מתיב רב יוסף (נחמיה ב, ח) ואיגרת אל אסף שומר הפרדס אשר למלך וגו׳ אמר ליה אביי שאני מלכותא דלא הדרא ביה דאמר שמואל אי אמר מלכותא עקרנא טורי עקר טורי ולא הדר ביה:

אמר רב יהודה אמר רב עובד כוכבים שהפריש תרומה מכריו בודקין אותו אי בדעת ישראל הפרישה תינתן לכהן ואם לאו טעונה גניזה חיישינן שמא בלבו לשמים

מיתיבי עובד כוכבים שהתנדב קורה ושם כתוב עליה בודקין אותו אם אמר בדעת ישראל הפרשתיה יגוד וישתמש במותר ואם לאו טעונה גניזה חיישינן שמא בלבו לשמים

טעמא דשם כתוב עליה דבעיא גניזה הא אין שם כתוב עליה לא בעיא גניזה

הוא הדין דאע״ג דאין שם כתוב עליה נמי בעיא גניזה והא קמ״ל דאע״ג דשם כתוב עליה יגוד וישתמש במותר דשם שלא במקומו לאו קדוש

דתנן היה כתוב על ידות הכלים ועל כרעי המטה הרי זה יגוד ויגנוז

אמר רב נחמן אמר רבה בר אבהו האומר סלע זו לצדקה מותר לשנותה סבור מינה לעצמו אין לאחר לא איתמר אמר רב אמי אמר רבי יוחנן בין לעצמו בין לאחר

אמר רבי זעירא לא שנו אלא דאמר עלי אבל אמר הרי זו בעינא בעי למיתבה

מתקיף לה רבא אדרבה איפכא מיסתברא אמר זו משתמש בה כי היכי דליחייב באחריותה אבל אמר עלי לא אלא לא שנא:

תניא כוותיה דרבא נדר צדקה ואין הקדש צדקה מאי קאמר לא נדר ולא הקדש צדקה

אלא לאו הכי קאמר צדקה הרי היא {דברים כג } בבל תאחר ואינה כהקדש דאילו הקדש אסור לאשתמושי ביה ואילו צדקה שרי לאשתמושי ביה

אמר רב כהנא אמריתא לשמעתא קמיה דרב זביד מנהרדעא אמר אתון הכי מתניתו לה אנן הכי מתנינן לה אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה אמר רב האומר סלע זו לצדקה מותר לשנותה בין לעצמו בין לאחר בין אמר עלי בין אמר הרי זו:

ת"ר סלע זו לצדקה עד שלא באתה ליד גבאי מותר לשנותה משבאתה ליד גבאי אסור לשנותה

דף ו עמוד ב

איני והא רבי ינאי יזיף ופרע שאני רבי ינאי דניחא להו לעניים דכמה דמשהי מעשי ומייתי להו

ת"ר ישראל שהתנדב מנורה או נר לבית הכנסת אסור לשנותה סבר רבי חייא בר אבא למימר לא שנא לדבר הרשות ולא שנא לדבר מצוה אמר ליה רב אמי הכי אמר רבי יוחנן לא שנו אלא לדבר הרשות אבל לדבר מצוה מותר לשנותה

מדאמר ר' אסי אמר ר' יוחנן בעובד כוכבים שהתנדב מנורה או נר לבית הכנסת עד שלא נשתקע שם בעליה אסור לשנותה משנשתקע שם בעליה מותר לשנותה

למאי אילימא לדבר הרשות מאי איריא עובד כוכבים אפילו ישראל נמי

אלא לדבר מצוה וטעמא דעובד כוכבים הוא דפעי אבל ישראל דלא פעי שפיר דמי

שעזרק טייעא אינדב שרגא לבי כנישתא דרב יהודה שנייה רחבא ואיקפד רבא איכא דאמרי שנייה רבא ואיקפד רחבא וא"ד שנייה חזני דפומבדיתא ואיקפד רחבא ואיקפד רבה

מאן דשנייה סבר דלא שכיח ומאן דאיקפד סבר זמנין דמקרי ואתי:

מתני' הגוסס והיוצא ליהרג לא נידר ולא נערך ר' חנינא בן עקביא אומר נערך מפני שדמיו קצובין רבי יוסי אומר דנודר ומעריך ומקדיש ואם הזיק חייב:

גמ' בשלמא גוסס לא נידר דלאו בר דמים הוא ולא נערך דלאו בר העמדה והערכה הוא אלא יוצא ליהרג בשלמא לא נידר דלאו בר דמים הוא אלא לא נערך אמאי לא

דתניא מנין היוצא ליהרג ואמר ערכי עלי שלא אמר כלום ת"ל (ויקרא כז, כח) כל חרם לא יפדה יכול אפילו קודם שנגמר דינו תלמוד לומר (ויקרא כז, כט) מן האדם ולא כל האדם

ולרבי חנינא בן עקביא דאמר נערך מפני שדמיו קצובין האי כל חרם מאי עביד ליה

לכדתניא רבי ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקה אומר לפי שמצינו למומתים בידי שמים שנותנין ממון ומתכפר להם שנאמר (שמות כא, ל) אם כופר יושת עליו יכול אף בידי אדם כן תלמוד לומר כל חרם לא יפדה

אין לי אלא מיתות חמורות שלא ניתנה שגגתן לכפרה מיתות קלות שניתנה שגגתן לכפרה מנין תלמוד לומר כל חרם:

רבי יוסי אומר נודר ומעריך כו': ותנא קמא מי קאמר דלא

אלא בנודר ומעריך ומקדיש כ״ע לא פליגי כי פליגי באם הזיק תנא קמא סבר אם הזיק אינו חייב בתשלומין ורבי יוסי סבר אם הזיק חייב בתשלומין

במאי קמיפלגי אמר רב יוסף במלוה על פה גובה מן היורשין קמיפלגי תנא קמא סבר מלוה על פה אינו גובה מן היורשין ורבי יוסי סבר המלוה על פה גובה מן היורשין

רבא אמר דכ״ע מלוה על פה אינו גובה מן היורשין והכא במלוה כתובה בתורה קמיפלגי תנא קמא סבר מלוה כתובה בתורה לאו ככתובה בשטר דמיא ורבי יוסי סבר ככתובה בשטר דמיא

ואיכא דמתני לה אהא היוצא ליהרג הוא שחבל באחרים חייב אחרים שחבלו בו פטורין רבי שמעון בן אלעזר אומר אף הוא אם חבל באחרים פטור שלא ניתן לחזרת עמידת בית דין

דף ז עמוד א

מכלל דתנא קמא סבר ניתן לחזרת עמידת ב״ד

א״ר יוסף במלוה על פה גובה מן היורשין קמיפלגי תנא קמא סבר מלוה על פה גובה מן היורשין ור״ש בן אלעזר סבר אינו גובה מן היורשין

רבה אמר דכ״ע מלוה על פה אינו גובה מן היורשין והכא במלוה הכתובה בתורה ככתובה בשטר קמיפלגי תנא קמא סבר ככתובה בשטר דמיא ור׳ שמעון בן אלעזר סבר לאו ככתובה בשטר דמיא

מיתיבי החופר בור ברשות הרבים ונפל עליו שור והרגו פטור ולא עוד אלא שאם מת השור יורשי בעל הבור חייבין לשלם דמי שור לבעליו

א״ר אילא אמר רב כשעמד בדין והא הרגו קתני אמר רב אדא בר אהבה כשעשאו טריפה

והאמר רב נחמן תני חגא מת וקברו והילכתא דייתבי דייני אפומא דבירא

תנו רבנן היוצא ליהרג מזין עליו מדם חטאתו ומדם אשמו חטא באותה שעה אין נזקקין לו מאי טעמא א״ר יוסף מפני שאין מענין את דינו

א״ל אביי אי הכי אפילו רישא נמי כגון שהיה זבחו זבוח באותה שעה

אבל אין זבחו זבוח מאי לא אדתני חטא באותה שעה אין נזקקין לו ליפלוג וליתני בדידה בד״א בשהיה זבח זבוח באותה שעה אבל אין זבח זבוח לא

ה״נ קאמר בד״א שהיה זבח זבוח באותה שעה אבל אין זבח זבוח נעשה כמי שחטא באותה שעה ואין נזקקין לו:

מתני׳ האשה שיצאה ליהרג אין ממתינין לה עד שתלד האשה שישבה על המשבר ממתינין לה עד שתלד האשה שנהרגה נהנין בשערה בהמה שנהרגה אסורה בהנאה:

גמ׳ פשיטא גופה היא איצטריך ס״ד אמינא הואיל וכתיב (שמות כא, כב) כאשר ישית עליו בעל האשה ממונא דבעל הוא ולא ליפסדיה מיניה קמ״ל

ואימא ה״נ אמר רבי אבהו אמר רבי יוחנן אמר קרא (דברים כב, כב) ומתו גם שניהם לרבות את הוולד

והאי מיבעי ליה עד שיהו שניהן שוין דברי רבי יאשיה כי קאמרת מגם:

ישבה על המשבר וכו׳: מ״ט כיון דעקר גופא אחרינא הוא:

אמר רב יהודה אמר שמואל האשה היוצאה ליהרג מכין אותה כנגד בית הריון כדי שימות הוולד תחילה כדי שלא תבא לידי ניוול למימרא דהיא קדמה ומתה ברישא והא קיימא לן דוולד מיית ברישא

דתנן תינוק בן יומו נוחל ומנחיל ואמר רב ששת נוחל בנכסי האם להנחיל לאחין מן האב

דווקא בן יום אחד אבל עובר לא דהוא מיית ברישא ואין הבן יורש את אמו בקבר להנחיל לאחין מן האב

הני מילי לגבי מיתה איידי דוולד זוטרא חיותיה עיילא טיפה דמלאך המות ומחתך להו לסימנין אבל נהרגה היא מתה ברישא

והא הוה עובדא ופרכיס עד תלת פרכוסי מידי דהוי אזנב הלטאה דמפרכסת

א״ר נחמן אמר שמואל האשה שישבה על המשבר ומתה בשבת מביאין סכין ומקרעים את כריסה ומוציאין את הוולד פשיטא מאי עביד

דף ז עמוד ב

מחתך בבשר הוא אמר רבה לא נצרכה להביא סכין דרך רשות הרבים

ומאי קמשמע לן דמספיקא מחללינן שבתא תנינא מי שנפלה עליו מפולת ספק הוא שם ספק אינו שם ספק חי ספק מת ספק כנעני ספק ישראל מפקחין עליו את הגל

מהו דתימא התם הוא דהוה ליה חזקה דחיותא אבל הכא דלא הוה ליה חזקה דחיותא מעיקרא אימא לא קמ״ל:

האשה שנהרגה וכו׳: ואמאי איסורי הנאה נינהו אמר רב באומרת תנו שערי לבתי אילו אמרה תנו ידי לבתי מי יהבינן לה

אמר רב בפאה נכרית טעמא דאמרה תנו הא לא אמרה תנו גופה הוא ומיתסר

והא מיבעיא ליה לר׳ יוסי בר׳ חנינא דבעי ר׳ יוסי בר׳ חנינא שער נשים צדקניות מהו

ואמר רבא בפאה נכרית (לא) קמיבעיא ליה כי קמיבעיא ליה לר׳ יוסי בר׳ חנינא דתלי בסיכתא

הכא דמחבר בה טעמא דאמרה תנו הא לא אמרה תנו גופה הוא ומיתסר:

קשיא ליה לרב נחמן בר יצחק והא דומיא דבהמה קתני מה התם גופיה אף ה״נ גופיה

אלא א״ר נחמן זו מיתתה אוסרתה וזו גמר דינה אוסרתה

תני לוי כוותיה דרב תני לוי כוותיה דר״נ בר יצחק תני לוי כוותיה דרב האשה שיוצאה ליהרג ואמרה תנו שערי לבתי נותנין מתה אין נותנין מפני שהמת אסור בהנאה

פשיטא אלא שנויי המת אסור בהנאה

תניא כוותיה דרב נחמן בר יצחק האשה שמתה נהנין בשערה בהמה שנהרגה אסורה בהנאה ומה הפרש בין זה לזה זו מיתתה אוסרתה וזו גמר דינה אוסרתה:

הדרן עלך הכל מעריכין:

מתני׳ אין נערכין פחות מסלע ולא יתר על חמשים סלע כיצד נתן סלע והעשיר אינו נותן כלום פחות מסלע והעשיר נותן חמשים סלע

היו בידיו חמש סלעים ר״מ אומר אינו נותן אלא אחת וחכמים אומרים נותן את כולן אין נערכין פחות מסלע ולא יתר על חמשים סלע:

גמ׳ אין נערכין פחות מסלע מנלן דכתיב (ויקרא כז, כה) וכל ערכך יהיה בשקל הקדש כל ערכין שאתה מעריך לא יהו פחותין משקל

ולא יתר על חמשים סלעים דכתיב חמשים:

היו בידיו חמשה כו׳: מ״ט דר״מ כתיב חמשים וכתיב שקל או חמשים או שקל

ורבנן ההוא לכל ערכין שאתה מעריך לא יהו פחותים משקל הוא דאתא היכא דאית ליה אמר קרא (ויקרא כז, ח) אשר תשיג יד הנודר והרי ידו משגת

ור״מ ההוא יד הנודר ולא יד הנידר הוא דאתא ורבנן לאו ממילא שמעת מינה דהיכא דידו משגת שקול מיניה

א״ר אדא בר אהבה היו בידיו חמש סלעים ואמר ערכי עלי וחזר ואמר ערכי עלי ונתן ארבע לשניה ואחד לראשונה יצא ידי שתיהן

מ״ט ב״ח מאוחר שקדם וגבה מה שגבה גבה

בעידנא דיהיב לשניה משעבד לראשונה בעידנא דיהיב לראשונה תו לית ליה

דף ח עמוד א

נתן ארבע לראשונה ואחת לשניה ידי שניה יצא ידי ראשונה לא יצא כולהו משעבדן לראשונה

בעי רב אדא בר אהבה היו בידו חמש סלעים ואמר שני ערכי עלי בבת אחת מהו כיון דבבת אחת נדר כי הדדי תפסן יהיב תרתי ופלגא להאי ותרתי ופלגא להאי או דלמא כולהו חזיא להאי וכולהו חזיא להאי תיקו:

אין בערכין פחות מסלע ולא יתר כו׳: הא תו למה לי

הא קמשמע לן פחות מסלע הוא דליכא הא יתר על סלע איכא יתר על חמשים הוא דליכא הא פחות מחמשים איכא וסתמא כרבנן:

מתני׳ אין פתח בטועה פחות משבעה ולא יתר על י״ז:

גמ׳ ת״ר טועה שאמרה יום אחד טמא ראיתי פתחה שבעה עשר

שני ימים טמא ראיתי פתחה שבעה עשר

שלשה ימים טמא ראיתי פתחה שבעה עשר

ארבעה ימים טמא ראיתי פתחה ששה עשר

חמשה ימים טמא ראיתי פתחה חמשה עשר ששה ימים טמא ראיתי פתחה ארבעה עשר

שבעה ימים טמא ראיתי פתחה שלשה עשר

שמונה ימים טמא ראיתי פתחה שנים עשר

תשעה ימים טמא ראיתי פתחה אחד עשר

עשרה ימים טמא ראיתי פתחה עשרה אחד עשר פתחה תשעה

דף ח עמוד ב

שנים עשר פתחה שמונה

שלשה עשר פתחה שבעה

שאין פתח בטועה פחות משבעה ולא יתר על שבעה עשר

אמר ליה רב אדא בר אהבה לרבה למה לי כולי האי תימני שבעה ותשתרי

אמר ליה לתקונה לידי נדה ופתחה קאמרינן:

תנו רבנן כל הטועות זבות מביאות קרבן ואינו נאכל חוץ מפתחה שבעה ופתחה שמונה שמביאות קרבן ונאכל

אטו כל הטועות זבות ותו יום אחד ושני ימים בת איתויי קרבן היא

אלא כל זבות הטועות מביאות קרבן ואינו נאכל חוץ מפתחה שבעה ופתחה שמונה שמביאות קרבן ונאכל:

מתני׳ אין בנגעים פחות משבוע אחד ולא יתר על שלשה שבועות:

גמ׳ פחות משבוע נגעי אדם ולא יתר על שלשה שבועות נגעי בתים

אמר רב פפא (תהלים לו, ז) צדקתך כהררי אל אלו נגעי אדם משפטיך תהום רבה אלו נגעי בתים

פשטיה דקרא במאי כתיב אמר רב יהודה אלמלא צדקתך כהררי אל מי יוכל לעמוד לפני משפטיך תהום רבה רבה אמר צדקתך כהררי אל מפני שמשפטיך תהום רבה

במאי קמיפלגי בדר׳ אלעזר ור׳ יוסי ברבי חנינא דאיתמר רבי אלעזר אמר כובש רבי יוסי בר׳ חנינא אמר נושא

רבה כרבי אלעזר ורב יהודה כרבי יוסי ברבי חנינא:

מתני׳ אין פוחתין מארבעה חדשים המעוברים בשנה ולא נראה יתר על שמונה שתי הלחם אין נאכלין פחות משנים ולא יתר על שלשה לחם הפנים אין נאכל פחות מט׳ ולא יתר על אחד עשר

אין קטן נימול פחות מח׳ ולא יתר על שנים עשר:

גמ׳ מאי לא נראה יתר על שמנה אמר רב הונא לא נראה לחכמים לעבר יתר על שמונה מאי שנא תשעה דלא אם כן

דף ט עמוד א

קדים אתי סיהרא תלתא יומי השתא נמי קא קדים אתי תרי יומי

כדאמר רב משרשיא כגון שהיתה שנה מעוברת הכא נמי כגון שהיתה שנה שלפניה מעוברת ועיבור שנה חודש דל ירחא מליא בהדי ירחא חסירא ואכתי חד יומא לא אדעתייהו דאינשי

עולא אמר לא נראה לחכמים לחסר יתר על שמונה ומאי טעמא קאמר מה טעם אין פוחתים מארבעה חדשים המעוברים בשנה משום דלא נראה לחכמים לחסר יתר על שמונה

מאי שנא תשעה דלא דאם כן מייתרא סיהרא תלתא יומי השתא נמי קא מייתרא תרי יומי

כדאמר רב משרשיא כגון שהיתה שנה מעוברת הכא נמי כגון שהיתה שנה שלפניה מעוברת דל ירחא חסירא בהדי ירחא מליא

ואכתי איכא חד יומא סברי איתחזויי איתחזי ואנן לאו אדעתין

דף ט עמוד ב

במאי קמיפלגי בעיבור שנה דתניא כמה עיבור שנה ל׳ רשב״ג אומר חודש

מיתיבי אין עצרת חלה אלא ביום הנף ואין ר״ה חלה אלא או ביום הנף או לאור עיבורו בשלמא לעולא דשמונה חסירין עבדינן מעוברין לא עבדינן משכחת לה

שניהן חסר ביום הנף

אחד מלא ואחד חסר לאור עיבורו

אלא לרב הונא דאמר עבדינן מעוברין הא זימנין דמשכחת לאור אור עיבורו

אמר לך רב הונא ולעולא מי ניחא שמונה הוא דלא עבדינן הא שבעה עבדינן שבעה זימנין דלא עבדינן בסיתוא ועבדינן בקייטא והא הוה לאור אור עיבורו

אלא הא מני אחרים היא דתניא אחרים אומרים אין בין עצרת לעצרת ואין בין ראש השנה לר״ה אלא ארבעה ימים בלבד ואם היתה שנה מעוברת חמשה

סוף סוף לאחרים ביום הנף לא משכחת לה

א״ר משרשיא כגון שהיתה שנה מעוברת ועיבור שנה ל׳ יום דל ירחא לבהדי ירחא דמשכחת לה ביום הנף

א״ל רב אדא בר אהבה לרבא אחרים מנינא אתא לאשמועינן הא קמ״ל דלא בעינן מצוה לקדש ע״פ הראיה

מתקיף לה רבינא והאיכא יומא דשעי ויומא דתלתין שני כיון דליתיה בכל שתא לא קא חשיב

ואף שמואל סבר לה כרב הונא דאמר שמואל אין שנת לבנה פחותה משלש מאות וחמשים ושתים יום ולא יתירה על שלש מאות וחמשים וששה יום

הא כיצד שניהם מלאין ששה שניהם חסירין שנים אחד מלא ואחד חסר ארבעה

מיתיבי הריני נזיר כימות החמה מונה נזירות ג׳ מאות וששים וחמשה ימים כמנין ימות החמה כימות הלבנה מונה נזירות ג׳ מאות וחמשים וארבעה ימים כמנין ימות הלבנה ואם איתא זימנין דמשכחת לה ששה

בנדרים הלך אחר לשון בני אדם ורוב שנים

ואף רבי סבר לה כרב הונא דתניא מעשה ועשה רבי (כרב הונא) תשעה חסירים ונראה חודש בזמנו והיה רבי תמיה ואומר עשינו תשעה חסירין ונראה חודש בזמנו אמר לפניו ר׳ שמעון בר רבי שמא שנה מעוברת היתה

דף י עמוד א

ועיבור שנה ל׳ אישתקד עשינו שניהם מלאין דל תלתא לבהדי תלתא וקם ליה בדוכתיה אמר ליה נר ישראל כן הוה:

מתני׳ אין פוחתין מעשרים ואחת תקיעות במקדש ולא מוסיפין על ארבעים ושמנה

אין פוחתין משני נבלים ולא מוסיפין על ששה אין פוחתין משני חלילין ולא מוסיפין על שנים עשר ובשנים עשר יום בשנה החליל מכה לפני המזבח בשחיטת פסח ראשון ובשחיטת פסח שני ויום טוב הראשון של פסח וביום טוב של עצרת ובשמונת ימי החג ולא היה מכה באבוב של נחשת אלא באבוב של קנה מפני שקולו ערב ולא היה מחלק אלא באבוב יחידי מפני שהוא מחליק יפה

ועבדי כהנים היו דברי ר״מ רבי יוסי אומר משפחת בית פגרים ובית ציפרא מעמאום היו משיאין לכהונה רבי חנינא בן אנטיגנוס אומר לוים היו:

גמ׳ מתניתין דלא כרבי יהודה דתניא ר׳ יהודה אומר [הפוחת] לא יפחות משבע [והמוסיף] לא יוסיף על שש עשרה

במאי קמיפלגי רבי יהודה סבר תקיעה תרועה ותקיעה חדא היא ורבנן סברי תקיעה לחוד ותרועה לחוד ותקיעה לחוד

מאי טעמא דר׳ יהודה כתיב (במדבר י, ה) ותקעתם תרועה וכתיב (במדבר י, ו) תרועה יתקעו (לכם) ש״מ תקיעה תרועה ותקיעה חדא היא ורבנן ההוא לפשוטה לפניה ופשוטה לאחריה הוא דאתא

ורבנן מ״ט דכתיב (במדבר י, ז) ובהקהיל את הקהל תתקעו ולא תריעו ואי ס״ד תקיעה תרועה ותקיעה חדא היא אמר רחמנא עביד פלגא דמצוה ורבי יהודה סימנא בעלמא הוא

כמאן אזלא הא דאמר רב כהנא אין בין תקיעה לתרועה ולא כלום כמאן כרבי יהודה פשיטא

מהו דתימא אפילו כרבנן אתיא ולאפוקי מדרבי יוחנן דאמר שמע תשע תקיעות בתשע שעות ביום יצא קמ״ל

ואימא הכי נמי אם כן מאי ולא כלום:

שנים עשר יום בשנה מכה בחליל וכו׳: מאי שנא הני הואיל ויחיד גומר בהן את ההלל

דאמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יהוצדק שמונה עשר ימים שהיחיד גומר בהן את ההלל שמונה ימי החג ושמונה ימי חנוכה ויום טוב הראשון של פסח ויום טוב (הראשון) של עצרת ובגולה עשרים ואחד תשעה ימי החג ושמונה ימי חנוכה ושני ימים טובים של פסח ושני ימים טובים של עצרת

מאי שנא בחג דאמרי׳ כל יומא ומאי שנא בפסח דלא אמרינן

דף י עמוד ב

כל יומא דחג חלוקין בקרבנותיהן דפסח אין חלוקין בקרבנותיהן

שבת דחלוקה בקרבנותיה לימא לא איקרי מועד

ראש חודש דאיקרי מועד לימא לא איקדיש בעשיית מלאכה דכתיב (ישעיהו ל, כט) השיר יהיה לכם כליל התקדש חג לילה המקודש לחג טעון שירה ושאין מקודש לחג אין טעון שירה

ראש השנה ויום הכיפורים דאיקרו מועד ואיקדוש בעשיית מלאכה לימא משום דר׳ אבהו

דאמר רבי אבהו אמרו מלאכי השרת לפני הקב״ה רבש״ע מפני מה אין ישראל אומרים שירה לפניך בר״ה וביום הכפורים אמר להן אפשר מלך יושב על כסא הדין וספרי חיים וספרי מתים פתוחין לפניו וישראל אומרים שירה לפני

והא חנוכה דלא הכי ולא הכי וקאמר משום ניסא פורים דאיכא ניסא לימא אמר רבי יצחק לפי שאין אומרים שירה על נס שבחוצה לארץ

מתקיף לה רב נחמן בר יצחק והרי יציאת מצרים דנס שבחוצה לארץ הוא ואמרינן הלל כדתניא עד שלא נכנסו ישראל לארץ הוכשרו כל הארצות לומר שירה משנכנסו לארץ לא הוכשרו כל ארצות לומר שירה

רב נחמן אמר קרייתה זו היא הלילא רבא אמר בשלמא התם הללו עבדי ה׳ ולא עבדי פרעה הכא הללו עבדי ה׳ ולא עבדי אחשורוש אכתי עבדי אחשורוש אנן

ולר״נ דאמר קרייתה זו היא הלילא התניא משנכנסו לארץ לא הוכשרו כל ארצות לומר שירה כיון שגלו חזרו להיתירן הראשון:

לא היה מכה באבוב של נחושת וכו׳: פתח בחליל ומסיים באבוב א״ר פפא היינו חליל היינו אבוב ואמאי קרי ליה חליל דחלי קליה:

ת״ר אבוב היה במקדש חלק היה דק היה של קנה היה ומימות משה היה צוה המלך וציפוהו זהב ולא היה קולו ערב נטלו את צפויו והיה קולו ערב כמות שהיה צלצול היה במקדש של נחושת היה והיה קולו ערב ונפגם ושלחו חכמים והביאו אומנין מאלכסנדריא של מצרים ותקנוהו ולא היה קולו ערב נטלו את תיקונו והיה קולו ערב כמות שהיה

מכתשת היתה במקדש של נחושת היתה ומימות משה היתה והיתה מפטמת את הבשמים נתפגמה והביאו אומנין מאלכסנדריא של מצרים ותיקנוה ולא היתה מפטמת כמו שהיתה נטלו את תיקונה והיתה מפטמת כמו שהיתה

אלו שני כלים נשתיירו ממקדש ראשון ונתפגמו ולא היה להם ארוכה ועליהם אמר דוד (מלכים א ז, מה) נחושת ממורט {דברי הימים ב ד׳:י״ט } נחושת (ממורק) ועליהם הוא אומר (עזרא ח, כז) וכלי נחשת מוצהב שנים חמודות (מזהב)

רב ושמואל חד אמר כל אחד ואחד שקול כשנים של זהב וח״א שניהם שקולין כאחד של זהב תני רב יוסף שניהם שקולין כאחד של זהב

תניא ר׳ נתן אומר שניים היו שנאמר שנים אל תיקרי שנים אלא שניים

תני רשב״ג שילוח היה מקלח מים בכאיסר צוה המלך והרחיבוהו כדי שיתרבו מימיו ונתמעטו וחזרו ומיעטוהו והיה מקלח מים לקיים מה שנאמר (ירמיהו ט, כב) אל יתהלל חכם בחכמתו ואל יתהלל גבור בגבורתו

וכן היה רבן שמעון בן גמליאל אומר הרדולים לא היה במקדש מאי הרדולים אמר אביי טבלא גורגדנא מפני שקולו ערב ומערבב את הנעימה:

אמר רבא בר שילא אמר רב מתנה אמר שמואל מגריפה היתה במקדש

דף יא עמוד א

עשרה נקבים היו בה כל אחד ואחד מוציא עשרה מיני זמר נמצאת כולה מוציאה מאה מיני זמר במתניתא תנא היא אמה וגבוה אמה וקתא יוצא הימנה ועשרה נקבים היו בה כל אחד מוציא מאה מיני זמר נמצאת כולה מוציאה אלף מיני זמר אמר רב נחמן בר יצחק וסימניך מתניתא גוזמא:

ועבדי כהנים היו כו׳: לימא בהא קמיפלגי דמ״ד עבדים היו קסבר עיקר שירה בפה וכלי לבסומי קלא הוא דעבידא ומ״ד לוים היו קסבר עיקר שירה בכלי

ותסברא רבי יוסי מאי קסבר אי קסבר עיקר שירה בפה עבדים סגיא אי קסבר עיקר שירה בכלי לוים בעינן

לעולם קסבר עיקר שירה בפה והכא במעלין מדוכן ליוחסין ולמעשרות קמיפלגי

מ״ד עבדים היו קסבר אין מעלין מדוכן לא ליוחסין ולא למעשרות מ״ד לוים היו קסבר מעלין מדוכן בין ליוחסין בין למעשרות ולמ״ד ישראלים היו קסבר מעלין מדוכן ליוחסין ולא למעשרות:

תנו רבנן השיר מעכב את הקרבן דברי רבי מאיר וחכמים אומרים אינו מעכב

מ״ט דר׳ מאיר דאמר קרא (במדבר ח, יט) ואתנה את הלוים נתונים לאהרן ולבניו מתוך בני ישראל ולכפר על בני ישראל מה כפרה מעכבת אף שירה מעכבת

ורבנן ההוא לאידך דר׳ אלעזר דאמר ר״א מה כפרה ביום אף שירה ביום:

אמר רב יהודה אמר שמואל מנין לעיקר שירה מן התורה שנאמר (דברים יח, ז) ושרת בשם ה׳ אלהיו איזהו שירות שבשם הוי אומר זה שירה

ואימא נשיאות כפים מדכתיב (דברים י, ח) לשרתו ולברך בשמו מכלל דברכת כהנים לאו שירות היא

רב מתנה אמר מהכא (דברים כח, מז) תחת אשר לא עבדת את ה׳ אלהיך בשמחה ובטוב לבב איזו היא עבודה שבשמחה ובטוב לבב הוי אומר זה שירה ואימא דברי תורה דכתיב (תהלים יט, ט) פקודי ה׳ ישרים משמחי לב משמחי לב איקרי טוב לא איקרי

ואימא בכורים דכתיב (דברים כו, יא) ושמחת בכל הטוב טוב איקרי טוב לבב לא איקרי

א״ר מתנה מנין לביכורים שטעונין שירה אתיא טוב טוב מהכא

איני והא א״ר שמואל בר נחמני א״ר יונתן מנין שאין אומרים שירה אלא על היין שנאמר (שופטים ט, יג) ותאמר להם הגפן החדלתי את תירושי המשמח אלהים ואנשים אם אנשים משמח אלהים במה משמח מכאן שאין אומרים שירה אלא על היין

משכחת לה כדתני ר׳ יוסי פרי אתה מביא ואי אתה מביא משקין הביא ענבים ודרכן מנין ת״ל תביא:

חזקיה אמר מהכא (דברי הימים א טו, כב) וכנניהו שר הלוים (ישור) במשא כי מבין הוא אל תיקרי (ישור) אלא ישיר

בלוטי א״ר יוחנן מהכא (במדבר ד, מז) לעבוד עבודת עבודה איזהו עבודה שצריכה עבודה הוי אומר זו שירה

רבי יצחק אמר מהכא (תהלים פא, ג) שאו זמרה ותנו תוף כנור נעים עם נבל ר״נ בר יצחק אמר מהכא (ישעיה כד, יד) הם ישאו קולם ירונו בגאון ה׳ צהלו מים:

ותנא מייתי לה מהכא (במדבר ז, ט) ולבני קהת לא נתן כי עבודת הקדש עליהם בכתף ישאו ממשמע שנאמר בכתף איני יודע שישאו מה ת״ל ישאו אין ישאו אלא לשון שירה וכן הוא אומר (תהלים פא, ג) שאו זמרה ותנו תוף ואומר ישאו קולם ירונו וגו׳

חנניא בן אחי רבי יהושע אמר מהכא (שמות יט, יט) משה ידבר והאלהים יעננו בקול

דף יא עמוד ב

על עסקי קול רב אשי אמר מהכא (דה״ב ה, יג) ויהי כאחד למחצצרים ולמשוררים להשמיע קול אחד

רבי יונתן אמר מהכא (במדבר יח, ג) ולא ימותו גם הם גם אתם מה אתם בעבודת מזבח אף הם בעבודת מזבח

תניא נמי הכי ולא ימותו גם הם גם אתם אתם בשלהם והם בשלכם במיתה הם בשלהם אינן במיתה אלא באזהרה

אמר אביי נקיטינן משורר ששיער בשל חבירו במיתה שנאמר (במדבר ג, לח) והחונים לפני המשכן קדמה לפני אהל מועד וגו׳ והזר הקרב יומת מאי זר אילימא זר ממש הכתיב חדא זימנא אלא לאו זר דאותה עבודה:

מיתיבי משורר ששיער ומשוער ששורר אינן במיתה אלא באזהרה

תנאי היא דתניא מעשה בר׳ יהושע בר חנניה שהלך לסייע בהגפת דלתות אצל ר׳ יוחנן בן גודגדא אמר לו בני חזור לאחוריך שאתה מן המשוררים ולא מן המשוערים

מאי לאו בהא קמיפלגי דמר סבר מיתה היא וגזרו בה רבנן ומ״ס אזהרה היא ולא גזרו בה

דכ״ע אזהרה היא מר סבר מסייע גזרו ביה רבנן ומר סבר לא גזרו ביה רבנן

בעי רבי אבין עולת נדבת ציבור טעונה שירה או אינה טעונה שירה {במדבר י } עולותיכם אמר רחמנא אחת עולת חובה ואחת עולת נדבה או דלמא עולותיכם דכולהו ישראל קאמר רחמנא

ת״ש (דה״ב כט, כז) ויאמר חזקיהו להעלות העולה (על המזבח) ובעת החל העולה החל שיר ה׳ והחצוצרות ע״י כלי (שיר) דוד מלך ישראל האי שירה מאי עבידתה אילימא דעולת חובה ל״ל אימלוכי אלא לאו דעולת נדבה

א״ר יוסף לא עולת ראש חודש הוה וקא מיבעיא להו מי הוקבע ר״ח בזמנו דליקרב או לא

אמר ליה אביי ומי מצית אמרת הכי והכתיב (דה״ב כט, יז) ביום ששה עשר לחדש הראשון וגו׳ ויאמר חזקיהו להעלות העולה (על המזבח)

אלא אמר רמי בריה דרב ייבא כבש הבא עם העומר קמיבעיא להו מי קבע ר״ח בזמנו דליקריב או לא

מתקיף לה רב אויא וליחזי פסח היכי עביד מצה היכי אכיל

אלא אמר רב אשי מידי דהוה אשליחא דציבורא דממליך השתא דאתית להכי אפילו תימא עולת חובה מידי דהוה אשליחא דציבורא דממליך

ת״ש רבי יוסי אומר מגלגלין זכות ליום זכאי וחובה ליום חייב

אמרו כשחרב הבית בראשונה אותו היום תשעה באב היה ומוצאי שבת היה ומוצאי שביעית היתה ומשמרתו של יהויריב היתה והיו כהנים ולוים עומדים על דוכנן ואומרים שירה ומה שירה אמרו (תהלים צד, כג) וישב עליהם את אונם וברעתם יצמיתם ולא הספיקו לומר יצמיתם ה׳ אלהינו עד שבאו אויבים וכבשום וכן בשניה

האי שירה מאי עבידתיה אילימא דעולת חובה מי הואי בי״ז בתמוז בטל התמיד אלא לאו דעולת נדבה

ותסברא מ״ש דעולת חובה דלא הואי ומ״ש דעולת נדבה דהואי הא לא קשיא בן בקר אקראי בעלמא הוא דאיתרמיא להו

אמר רבא ואיתימא רב אשי ותסברא שירה דיומיה (תהלים כד, א) לה׳ הארץ ומלואה וישב עליהם את אונם בשיר דארבעה בשבת הוא אלא אילייא בעלמא הוא דנפל להו בפומייהו

והא עומדין על דוכנן קתני כדר״ל דאמר אומר שלא על הקרבן אי הכי בעולת נדבה נמי לימא נפיק מינה חורבא

מאי הוה עלה ת״ש דתני רב מרי בריה דרב כהנא (במדבר י, י) על עולותיכם ועל זבחי שלמיכם

מה עולה קודש קדשים אף שלמים קודש קדשים ומה שלמים קבוע להם זמן אף עולה קבוע לה זמן:

דף יב עמוד א

איבעיא להו נסכים הבאים בפני עצמן טעונין שירה או אין טעונין שירה כיון דאמר [רבי] שמואל בר נחמני א״ר יונתן מנין שאין אומרים שירה אלא על היין [וכו׳] אמרינן או דלמא על אכילה ושתיה אמרינן אשתייה לחודה לא אמרינן

ת״ש ר׳ יוסי אומר מגלגלין זכות ליום זכאי וכו׳

האי שירה מאי עבידתיה אילימא דעולת חובה מי הוה בשבעה עשר בתמוז בטל התמיד ואלא דעולת נדבה והא תני רב מרי בריה דרב כהנא דלא צריכא אלא לאו דנסכין

אמר רבא ואיתימא רב אשי ותסברא שירה דיומיה (תהלים כד, א) לה׳ הארץ ומלואה (תהלים צד, כג) וישב עליהם את אונם בשירה דארבעה בשבא הוא אלא אילייא בעלמא הוא דנפל להו בפומייהו

והא עומדים על דוכנן קתני כדריש לקיש דאמר ר״ל אומר שירה שלא על הקרבן א״ה בנסכים נמי לימא נפיק מיניה חורבא:

גופא ר׳ יוסי אומר מגלגלין זכות ליום זכאי וכו׳

בראשונה במוצאי שביעית מי משכחת לה והכתיב (יחזקאל מ, א) בעשרים וחמש שנה לגלותנו בראש השנה בעשור לחדש בארבע עשרה שנה אחר אשר הוכתה העיר איזו היא שנה שראש השנה בעשור לחדש הוי אומר זה יובל

ואי ס״ד בחד בשבוע חרוב מחד בשבוע לחד בשבוע תמני לחד בשבוע אחרינא חמש עשרה הוויין

אמר רבינא בארבע עשרה שנה אחר שנה שהוכתה העיר

א״ה בעשרים וחמש שנה עשרים ושש הויין דאמר מר גלו בשבע גלו בשמונה

גלו בי״ח גלו בי״ט

משב ועד תמני סרי חד סרי וחמש עשרה עשרים ושית הויא

אמר לך רבינא ולדידך מי ניחא מכדי גלו נמי בתשע עשרה משב ועד תשסרי תרתי סרי וארבע סרי עשרים ושית הויין אלא מאי אית לך למימר לבר משתא דגלו בה לדידי נמי לבר משתא דגלו בה

מכל מקום תשסרי לרבינא קשיא

מי סברת שלש גליות הוי גלו בשבע לכיבוש יהויקים שהיא שמונה לנבוכדנצר גלו בשמונה עשרה לכיבוש יהויקים שהיא תשע עשרה לנבוכד נצר

אמר מר שנה ראשונה כיבש נינוה

דף יב עמוד ב

שניה עלה וכיבש יהויקים:

וכן בשניה

ושניה במוצאי שביעית מי משכחת לה מכדי בית שני כמה קם ארבע מאה ועשרים ארבע מאה תמניא יובלי ארבסרי תרי שבוע פשו להו שית הוה ליה בשיתא בשבוע

הא מני רבי יהודה היא דאמר שנת חמשים עולה לכאן ולכאן אייתי תמניא מתמניא יובלי והני שית הוי ארביסר אישתכח דבמוצאי שביעית חרוב

אי ר׳ יהודה בראשונה לא משכחת לה דתניא שבעה עשר יובלות מנו ישראל משנכנסו לארץ ועד שיצאו ואי אתה יכול לומר משעה שנכנסו מנו שאם אתה אומר כן נמצא בית חרב בתחילת יובל ואי אתה מוצא (יחזקאל מ, א) בארבע עשרה שנה אחר אשר הוכתה העיר

אלא צא מהם שבע שכיבשו ושבע שחילקו ואתה מוצא (יחזקאל מ, א) בארבע עשרה שנה אחר אשר הוכתה העיר

ואי רבי יהודה אייתי שבסרי משבסרי יובלי שדי אהני הוה ליה בתלתא בשבוע

הנך שני דאגלינהו סנחריב עד דאתא ירמיה אהדרינהו לא קחשיב להו

איבעית אימא לעולם רבנן וכי קתני וכן בשניה אשארא

הכי נמי מסתברא דאי לא תימא הכי משמרתו של יהוריב בשניה מי הואי

והתניא ארבע משמרות עלו מן הגולה ידעיה וחרים פשחור ואימר עמדו נביאים שביניהם וחלקום לכ״ד משמרות בללום ונתנום בקלפי בא ידעיה ונטל חלקו וחלק חביריו שש

דף יג עמוד א

בא חרים ונטל חלקו וחלק חביריו שש וכן פשחור וכן אימר התקינו נביאים שביניהם שאפי׳ יהוירב ראש משמרות עולה לא ידחה ידעיה ממקומו אלא ידעיה עיקר ויהוירב טפל לו אלא אשארא:

רב אשי אמר הנך שית שני עד דסליק עזרא ומקדיש לא קא חשיב להו

דכתיב (עזרא ד, כד) באדין בטילת עבידת בית אלהנא די בירושלים וכתיב (עזרא ו, טו) ושיציא ביתא דנא עד יום תלתא לירח אדר דהיא שנת שית למלכות דריוש מלכא

ותנא באותו זמן לשנה הבאה עלה עזרא וגלותו עמו דכתיב (עזרא ז, ח) ויבא ירושלים בחודש החמישי היא השנה השביעית למלך:

גופא שבעה עשר יובלות מנו ישראל משנכנסו לארץ ועד שיצאו ואי אתה יכול לומר משנכנסו מנו שאם אתה אומר משנכנסו מנו נמצא בית חרב בתחלת יובל ואי אתה מוצא (יחזקאל מ, א) בארבע עשרה שנה אחר אשר הוכתה העיר וכו׳

שבע שכיבשו מנלן דקאמר כלב (יהושע יד, ז) בן ארבעים שנה [אנכי] בשלח (אותי) משה עבד ה׳ [אותי] מקדש ברנע לרגל את הארץ [וגו׳] ועתה [הנה] אנכי היום בן חמש ושמונים [שנה]

ואמר מר שנה ראשונה עשה משה משכן שניה הוקם המשכן ושלח מרגלים כי עבור ירדן כלב בר כמה הוי בר תמנן נכי תרתין כי קא מפליג נחלות קאמר (יהושע יד, י) בן חמש ושמונים שנה אנכי אישתכח דשבע כיבשו

ושבע שחילקו מנלן איבעית אימא מדשבע כיבשו שבע חילקו ואיבעית אימא מדלא משכחת להו (יחזקאל מ, א) ארבע עשרה שנה אחר אשר הוכתה העיר:

מתני׳ אין פוחתין משש טלאים המבוקרין בלשכת הטלאים כדי לשבת ולימים טובים של ראש השנה ומוסיפין עד עולם אין פוחתין משתי חצוצרות מתשעה כנורות ומוסיפין עד עולם והצלצל לבד:

גמ׳ תמידין ומוספין טובא הוו

תנא בעלמא קאי ואתמידין לחודיה קאי ומאי כדי לשבת ולימים טובים סימנא בעלמא וה״ק אין פוחתין משש טלאים

דף יג עמוד ב

המבוקרים בלשכת הטלאים ארבעה ימים קודם שחיטה ומני בן בג בג היא דתניא בן בג בג אומר מנין לתמיד שטעון ביקור ארבעה ימים קודם שחיטה

ת״ל (במדבר כח, ב) תשמרו להקריב לי במועדו ולהלן הוא אומר (שמות יב, ו) והיה לכם למשמרת עד ארבעה עשר יום לחדש (הראשון) מה להלן טעון ביקור ארבעה ימים קודם שחיטה אף כאן טעון ביקור ארבעה ימים קודם שחיטה

דיקא נמי דקתני כדי לשבת ולא קתני לשבת שמע מינה:

משתי חצוצרות ומוסיפין וכו׳: ועד כמה אמר רב הונא ואמרי לה אמר רב זבדי אמר רב הונא עד מאה ועשרים שנאמר (דברי הימים ב ה, יב) ועמהם כהנים למאה ועשרים מחצרים בחצוצרות:

מתשעה כנורות וכו׳ וצלצל לבד: מנא הני מילי אמר רב אסי דאמר קרא (דברי הימים א טז, ה) ואסף במצלתים (להשמיע) מצלתים תרי הוו כיון דחדא עבידתא עבדי וחד גברא עביד בהו קרי להו חד:

מתני׳ אין פוחתין משנים עשר לוים עומדין על הדוכן ומוסיפין עד עולם אין הקטן נכנס לעזרה לעבודה אלא בשעה שהלוים אומרים בשיר ולא היו אומרים בנבל ובכנור אלא בפה כדי ליתן תבל בנעימה

רבי אליעזר בן יעקב אומר אין עולין למנין ואין עולין לדוכן אלא בארץ היו עומדין וראשיהן בין רגלי הלוים וצערי הלוים היו נקראין:

גמ׳ הני כנגד מי אמר רב פפא כנגד תשעה כנורות [ושני] נבלים וצלצל אחד שנאמר {דברי הימים א כה } הוא (ובניו ואחיו) שנים עשר:

אין הקטן נכנס לעזרה לעבודה אלא בשעה שהלוים כו׳: מנא הני מילי אמר רבי יוחנן דאמר קרא (עזרא ג, ט) ויעמוד ישוע בניו ואחיו קדמיאל ובניו בני יהודה כאחד לנצח על [עשה] המלאכה (ה׳ עבודת בית ה׳) [בבית האלהים] וגו׳:

לא היו אומרים לא בנבל ולא בכנור אלא בפה כו׳: למימרא דנבל לחוד וכנור לחוד לימא מתני׳ דלא כרבי יהודה דתניא רבי יהודה אומר כנור של מקדש של שבעת נימין היה שנאמר (תהלים טז, יא) שובע שמחות [את] פניך אל תיקרי שובע אלא שבע

ושל ימות המשיח שמונה שנאמר (תהלים יב, א) למנצח על השמינית על נימא שמינית

של עולם הבא עשר שנאמר (תהלים צב, ד) עלי עשור ועלי נבל עלי הגיון בכנור

ואומר (תהלים לג, ב) הודו לה׳ בכנור בנבל עשור זמרו לו שירו לו שיר חדש

אפילו תימא רבי יהודה לעולם הבא איידי דנפישי נימין דידיה נפיש קליה כי נבל קרי ליה נבל:

רבי אליעזר בן יעקב אומר אין עולין מן המנין כו׳: תנא וסועדי הלוים היו נקראין ותנא דידן כיון דהני קטין קלייהו והני עב קלייהו הני מקטטי והני לא מקטטי קרי להו צערי:

הדרן עלך אין נערכין:

מתני׳ **יש** בערכין להקל ולהחמיר ובשדה אחוזה להקל ולהחמיר ובשור המועד שהמית העבד להקל ולהחמיר באונס ובמפתה ובמוציא שם רע להקל ולהחמיר

יש בערכין להקל ולהחמיר כיצד אחד שהעריך את הנאה שבישראל ואת הכעור שבישראל נותן חמשים סלע ואם אמר הרי דמיו עלי נותן את שוויו:

גמ׳ יש בערכין להקל וכו׳ ולהחמיר כיצד אחד שהעריך כו׳: בישראל אין בעובד כוכבים לא

לימא מתני׳ דלא כר״מ דתנן עובד כוכבים ר״מ אומר נערך אבל לא מעריך

אפי׳ תימא ר״מ הוא הדין דאפילו עובד כוכבים נמי אלא

דף יד עמוד א

מלתא אגב אורחיה קמשמע לן כדרב יהודה אמר רב דאמר רב יהודה אמר רב אסור לאדם שיאמר כמה נאה כנעני זה

וליתני את הנאה שבישראל ואת הכעור שבכנענים בחד אומה קמיירי בתרי אומה לא מיירי

ולא והא קתני הגדולה שבכהונה ואת הקטנה שבישראל התם חד אומה הוא אלא מקדיש הוא דקדישי כהנים טפי

ואיבעית אימא איידי דקא בעי למתני סיפא שדה אחוזה דבישראל הוא דמשכחת לה בעובד כוכבים לא משכחת לה דלאו בני אחוזה נינהו משום הכי קתני לה בישראל:

מתני׳ בשדה אחוזה להקל ולהחמיר כיצד אחד המקדיש בחולת המחוז ואחד המקדיש בפרדיסות סבסטי נותן זרע חומר שעורים בחמשים שקל כסף ובשדה מקנה נותן את שוויו

רבי אליעזר אומר אחד שדה מקנה ואחד שדה אחוזה מה בין שדה אחוזה לשדה מקנה שבשדה אחוזה הוא נותן חומש ובשדה מקנה אינו נותן חומש:

גמ׳ אמר רב הונא הקדיש שדה מליאה אילנות כשהוא פודן פודה אילנות בשווין וחוזר ופודה קרקע בית זרע חומר שעורים בחמשים שקל כסף אלמא קסבר רב הונא אדם מקדיש בעין יפה מקדיש

איתיביה רב נחמן לרב הונא אחד המקדיש בחולת המחוז ואחד המקדיש בפרדיסות סבסטי נותן בית זרע חומר שעורים בחמשים שקל כסף א״ל ראויה לפרדיסות קאמינא

איתיביה בית זרע אין לי אלא בית זרע שדה גפנים ושדה קנים ושדה אילנות מנין

ת״ל שדה מ״מ אמר ליה ה״נ פודה וחוזר ופודה

איתיביה הקדיש שלשה אילנות ממטע עשרה לבית סאה הרי זה הקדיש את הקרקע ואת האילנות שביניהם כשהוא פודה פודה בית זרע חומר שעורים בחמשים שקל כסף

פחות מיכן או יתר על כן או שהקדישן בזה אחר זה ה״ז לא הקדיש לא את הקרקע ולא את האילנות שביניהם

ולא עוד אלא אפי׳ הקדיש אילנותיו ואח״כ הקדיש קרקע כשהוא פודה פודה את האילנות בשוויהן וחוזר ופודה קרקע בית זרע חומר שעורים בחמשים שקל כסף

וכי תימא הכא נמי פודה וחוזר ופודה הא מדסיפא פודה וחוזר ופודה מכלל דרישא לא

אלא הא מני ר׳ שמעון היא דאמר מקדיש בעין רעה מקדיש דתניא המקדיש את השדה הקדיש את כולה רש״א לא הקדיש אלא חרוב המורכב וסדן השקמה

אי ר׳ שמעון אימא סיפא ולא עוד אלא אפי׳ הקדיש אילנותיו ואח״כ הקדיש קרקע כשהוא פודה פודה את האילנות בשוויהן וחוזר ופודה בית זרע חומר שעורים בחמשים שקל כסף

ואי רבי שמעון ליזיל בתר פדיון וליפרקו אגב ארעייהו דהא שמעינן ליה לרבי שמעון דאזיל בתר פדיון

דתניא מנין ללוקח שדה מאביו והקדישה ואח״כ מת אביו מנין שתהא לפניו כשדה אחוזה ת״ל (ויקרא כז, כב) אם את שדה מקנתו אשר לא משדה אחוזתו

שדה שאינה ראויה להיות שדה אחוזה יצתה זו שראויה להיות שדה אחוזה דברי רבי יהודה ור״ש

ר׳ מאיר אומר מנין ללוקח שדה מאביו ומת אביו ואחר כך הקדישה מנין שתהא לפניו כשדה אחוזה

דף יד עמוד ב

תלמוד לומר (ויקרא כז, כב) אם את שדה מקנתו אשר לא משדה אחוזתו שדה שאינה שדה אחוזה יצתה זו שהיא שדה אחוזה

אילו לרבי יהודה ולרבי שמעון אפי׳ הקדישה ואחר כך מת אב שדה אחוזה הויא מאי טעמא אי משום קרא קרא לכדרבי מאיר הוא דאתא

אלא לאו משום דאזיל בתר פדיון

אמר רב נחמן בר יצחק רבי יהודה ורבי שמעון קרא אשכחו ודרוש

אם כן לכתוב רחמנא אם את שדה מקנתו אשר לא אחוזתו מאי משדה שדה שאינה ראויה להיות שדה אחוזה:

אמר רב פפא הקדיש טרשין פודן בשווין מאי טעמא בית זרע אמר רחמנא והני לאו בני זריעה נינהו

לא גאלן יוצאין ביובל מאי טעמא שדה אמר רחמנא כל דהו

מכר טרשין נגאלין פחות משתי שנים מאי טעמא (ויקרא כה, טו) מספר שני תבואות אמר רחמנא והאי לאו בני תבואה נינהו לא גאלן חוזרת לבעלים ביובל מאי טעמא (ויקרא כה, כז) ושב לאחוזתו אמר רחמנא והאי נמי אחוזה היא

הקדיש אילנות פודה בשוויהן מאי טעמא {ויקרא כז } בית זרע אמר רחמנא ולא אילנות לא גאלן אין יוצאין לכהנים ביובל (ויקרא כז, כא) והיה השדה אמר רחמנא ולא אילנות

מכר אילנות אין נגאלין פחות משתי שנים מאי טעמא שני תבואות אמר רחמנא והני בני תבואות נינהו לא גאלן אין חוזרת לבעלים ביובל מאי טעמא ושב לאחוזתו אמר רחמנא ולא אילנות

אמר מר הקדיש אילנות פודה בשווין אמאי וליקדשו אגב ארעייהו וליפרקוה אגב ארעייהו

וכי תימא אילנות אקדיש ארעא לא אקדיש והאמרי נהרדעי מאן דמזבן ליה דקלא לחבריה קני ליה משיפולא ועד תהומא לאו מי איתמר עלה בבא מחמת טענה:

שדה מקנה נותן שוויו: תנו רבנן {ויקרא כז } במכסת מה בא ללמוד לפי שנאמר (ויקרא כז, טז) זרע חומר שעורים בחמשים שקל כסף יכול אף שדה מקנה כן תלמוד לומר מכסת

רבי אליעזר אומר נאמר כאן {ויקרא כז } וחשב ונאמר להלן וחשב מה להלן דבר קצוב אף כאן דבר קצוב

איבעיא להו רבנן אית להו גזירה שוה ומפקין ליה לחומש או דלמא לית להו גזירה שוה ולית להו לחומש

אמר רבא מסתברא לית להו גזירה שוה מדגלי רחמנ׳ חומש גבי שדה אחוזה וגבי מקדיש ביתו הוו ליה שני כתובין הבאין כאחד וכל שני כתובין הבאין כאחד אין מלמדין

ולמ״ד מלמדין מדגלי רחמנא חומש במעשר בבהמה טהורה ובבהמה טמאה הוה ליה טובא ואין מלמדין

תניא כוותיה דרבא ולא מטעמיה תניא {ויקרא כ״ז:כ״ג } במכסת הערכך הקישו הכתוב לערכין מה ערכין אין מוסיף חומש אף שדה מקנה אין מוסיף חומש:

מתני׳ בשור המועד שהמית את העבד להקל ולהחמיר כיצד אחד שהמית את הנאה שבעבדים ואת הכעור שבעבדים נותן שלשים סלע המית בן חורין נותן שוויו חבל בזה ובזה נותן נזק שלם:

גמ׳ במועד אין בתם לא לימא מתני׳ דלא כרבי עקיבא דתנן רבי עקיבא אומר אף תם שחבל באדם משלם במותר נזק שלם

אפילו תימא רבי עקיבא הוא הדין דאפילו תם נמי ואיידי דקא בעי למתנא סיפא המית עבד המית בן חורין דבמועד הוא דמשכחת לה בתם לא משכחת לה משום הכי קתני מועד:

מתני׳ באונס ובמפתה להקל ולהחמיר כיצד אחד שאנס ופיתה את גדולה שבכהונה ואת הקטנה שבישראל נותן חמשים סלעים והבושת והפגם הכל לפי המבייש והמתבייש:

גמ׳ אמאי אימא חמשים סלעים אמר רחמנא מכל מילי

אמר רב זעירא יאמרו בעל בת מלכים חמשים בעל בת הדיוטות חמשים

א״ל אביי א״ה גבי עבד נמי יאמרו עבד נוקב מרגלית שלשים עבד עושה מעשה מחט שלשים אלא אמר רב זעירא

דף טו עמוד א

אילו באו עליה שנים אחד שלא כדרכה ואחד כדרכה יאמרו בעל פגומה חמשים בעל שלמה חמשים

א״ל אביי אי הכי גבי עבד נמי יאמרו עבד בריא שלשים עבד מוכה שחין שלשים

אלא אמר אביי אמר קרא (דברים כב, כט) תחת אשר עינה מכלל דאיכא בושת ופגם

רבא אמר דאמר קרא (דברים כב, כט) ונתן האיש השוכב עמה וגו׳ הנאת שכיבה חמשים מכלל דאיכא מילתא אחריתי ומאי ניהו בושת ופגם:

מתני׳ במוציא שם רע להקל ולהחמיר כיצד אחד שהוציא שם רע על גדולה שבכהונה ועל קטנה שבישראל נותן מאה סלע

נמצא האומר בפיו חמור מן העושה מעשה שכן מצינו שלא נתחתם גזר דין על אבותינו במדבר אלא על לשון הרע שנאמר (במדבר יד, כב) וינסו אותי זה עשר פעמים וגו׳:

גמ׳ ממאי דלמא משום דקא גרים לה קטלא דכתיב (דברים כב, כ) ואם אמת היה הדבר וגו׳ והוציאו את הנערה וגו׳

אמר רבא אמר קרא (דברים כב, יט) כי הוציא שם רע על שם רע שהוציא:

וכן מצינו שלא נתחתם גזר דין וכו׳: ממאי דלמא דאכתי לא מלא סאתן דאמר רב המנונא אין הקב״ה נפרע מן האדם עד שתתמלא סאתו שנאמר {איוב כ׳:כ״ב } במלאת ספקו יצר לו

אמר ר״ל אמר קרא וינסו אותי זה עשר פעמים על זה נתחתם גזר דין:

תניא א״ר אלעזר בן פרטא בוא וראה כמה גדול כח של לשון הרע מנלן ממרגלים ומה המוציא שם רע על עצים ואבנים כך המוציא שם רע על חבירו על אחת כמה וכמה

ממאי דלמא משום דר׳ חנינא בר פפא דאמר רבי חנינא בר פפא דבר גדול דברו מרגלים באותה שעה דכתיב (במדבר יג, לא) כי חזק הוא ממנו אל תיקרי כי חזק הוא ממנו אלא ממנו כביכול בעל הבית אין יכול להוציא כליו משם

אלא אמר רבה אמר ר״ל אמר קרא (במדבר יד, לז) וימותו האנשים מוציאי דבת הארץ רעה על דבת הארץ שהוציאו

תניא אמר ר׳ יהודה עשר נסיונות ניסו אבותינו להקב״ה שנים בים ושנים במים שנים במן שנים בשליו אחת בעגל ואחת במדבר פארן

שנים בים אחת בירידה ואחת בעלייה בירידה דכתיב (שמות יד, יא) המבלי אין קברים במצרים

בעלייה כדרב הונא דא״ר הונא ישראל שבאותו הדור מקטני אמנה היו כדרבה בר מרי דאמר רבה בר מרי מאי דכתיב {תהילים קי } וימרו על ים בים סוף ויושיעם למען שמו מלמד שהיו ישראל ממרים באותה שעה ואומרים כשם שאנו עולים מצד זה כך מצרים עולים מצד אחר

אמר לו הקב״ה לשר של ים פלוט אותם ליבשה אמר לפניו רבש״ע כלום יש עבד שנותן לו רבו מתנה וחוזר ונוטלה הימנו אמר לו אני נותן לך אחד ומחצה שבהם

אמר לפניו רבש״ע כלום יש עבד שתובע את רבו אמר לו נחל קישון יהיה ערב מיד פלטן ליבשה דכתיב (שמות יד, ל) וירא ישראל את מצרים מת על וגו׳

שנים במים במרה וברפידים במרה דכתיב (שמות טו, כג) ויבואו מרתה ולא יכלו לשתות וכתיב (שמות יז, ג) וילן העם על משה

ברפידים דכתיב (שמות יז, א) ויחנו ברפידים ואין מים לשתות וכתיב (שמות יז, ב) וירב העם עם משה

שנים במן דכתיב

דף טו עמוד ב

{שמות טז } אל תצאו ויצאו אל תותירו ויותירו

שנים בשליו ראשון ובשליו שני בשליו ראשון {שמות ט״ז:ג׳ } בשבתכם על סיר הבשר

בשליו שני (במדבר יא, ד) והאספסוף אשר בקרבו

בעגל כדאיתיה במדבר פארן כדאיתיה

אמר רבי יוחנן משום רבי יוסי בן זימרא מאי דכתיב (תהלים קכ, ג) מה יתן לך ומה יוסיף לך לשון רמיה אמר לו הקב״ה ללשון כל אבריו של אדם זקופים ואתה מוטל כל אבריו של אדם מבחוץ ואתה מבפנים ולא עוד אלא שהקפתי לך שתי חומות אחת של עצם ואחת של בשר מה יתן לך ומה יוסיף לך לשון רמיה

אמר ר׳ יוחנן משום ר׳ יוסי בן זימרא כל המספר לשון הרע כאילו כפר בעיקר שנאמר (תהלים יב, ה) אשר אמרו ללשוננו נגביר שפתינו אתנו מי אדון לנו

ואמר ר׳ יוסי בן זימרא כל המספר לשון הרע נגעים באים עליו שנאמר (תהלים קא, ה) מלשני בסתר רעהו אותו אצמית וכתיב התם {ויקרא כה } לצמיתות ומתרגמינן לחלוטין

ותנן אין בין מצורע מוסגר למצורע מוחלט אלא פריעה ופרימה

אמר ריש לקיש מאי דכתיב (ויקרא יד, ב) זאת תהיה תורת המצורע זאת תהיה תורתו של מוציא שם רע

ואמר ריש לקיש מאי דכתיב (קהלת י, יא) אם ישוך הנחש בלא לחש ואין יתרון לבעל הלשון לעתיד לבא מתקבצות כל החיות ובאות אצל נחש ואומרות ארי דורס ואוכל זאב טורף ואוכל אתה מה הנאה יש לך אומר להם וכי מה יתרון לבעל הלשון

ואמר ריש לקיש כל המספר לשון הרע מגדיל עונות עד לשמים שנאמר (תהלים עג, ט) שתו בשמים פיהם ולשונם תהלך בארץ

אמר רב חסדא אמר מר עוקבא כל המספר לשון הרע ראוי לסוקלו באבן כתיב הכא אותו אצמית וכתיב התם (איכה ג, נג) צמתו בבור חיי וידו אבן בי

ואמר רב חסדא אמר מר עוקבא כל המספר לשון הרע אמר הקב״ה אין אני והוא יכולין לדור בעולם שנאמר (תהלים קא, ה) מלשני בסתר רעהו אותו אצמית גבה עינים ורחב לבב אותו לא אוכל אל תיקרי אותו לא אוכל אלא אתו לא אוכל ואיכא דמתני לה על גסי הרוח

אמר רב חסדא אמר מר עוקבא כל המספר לשון הרע אומר הקב״ה [לשר של] גיהנם אני עליו מלמעלה ואתה עליו מלמטה נדוננו שנאמר (תהלים קכ, ד) חצי גבור שנונים עם גחלי רתמים אין חץ אלא לשון שנאמר (ירמיהו ט, ז) חץ שחוט לשונם מרמה דבר

ואין גבור אלא הקב״ה שנאמר (ישעיהו מב, יג) ה׳ כגבור יצא גחלי רתמים היינו גיהנם

אמר רבי חמא בר׳ חנינא מה תקנתו של מספרי לשון הרע אם תלמיד חכם הוא יעסוק בתורה שנא׳ (משלי טו, ד) מרפא לשון עץ חיים ואין לשון אלא לשון הרע שנאמר חץ שחוט לשונם ואין עץ אלא תורה שנאמר (משלי ג, יח) עץ חיים היא למחזיקים בה ואם עם הארץ הוא ישפיל דעתו שנאמר (משלי טו, ד) וסלף בה שבר רוח

רבי אחא ברבי חנינא אומר סיפר אין לו תקנה שכבר כרתו דוד ברוח הקדש שנאמר (תהלים יב, ד) יכרת ה׳ כל שפתי חלקות לשון מדברת גדולות אלא מה תקנתו שלא יבא לידי לשון הרע אם תלמיד חכם הוא יעסוק בתורה ואם ע״ה הוא ישפיל דעתו שנאמר וסלף בה שבר רוח

תנא דבי רבי ישמעאל כל המספר לשון הרע מגדיל עונות כנגד שלש עבירות עבודת כוכבים וגילוי עריות ושפיכות דמים כתיב הכא לשון מדברת גדולות וכתיב בעבודת כוכבים (שמות לב, לא) אנא חטא העם הזה חטאה גדולה

בגילוי עריות כתיב (בראשית לט, ט) ואיך אעשה הרעה הגדולה הזאת בשפיכות דמים כתיב (בראשית ד, יג) גדול עוני מנשוא

גדולות אימא תרתי הי מינייהו מפקא

במערבא אמרי לשון תליתאי קטיל תליתאי הורג למספרו ולמקבלו ולאומרו

א״ר חמא ברבי חנינא מאי דכתיב (משלי יח, כא) מות וחיים ביד לשון וכי יש יד ללשון לומר לך מה יד ממיתה אף לשון ממיתה אי מה יד אינה ממיתה אלא בסמוך לה אף לשון אינה ממיתה אלא בסמוך לה ת״ל חץ שחוט לשונם

אי מה חץ עד ארבעים וחמשים אמה אף לשון עד ארבעים וחמשים אמה תלמוד לומר שתו בשמים פיהם ולשונם תהלך בארץ

וכי מאחר דכתיב שתו בשמים פיהם חץ שחוט לשונם למה לי הא קמשמע לן דקטיל כחץ

וכי מאחר דכתיב חץ שחוט לשונם מות וחיים ביד לשון למה לי לכדרבא דאמר רבא בעי חיים בלישניה דבעי מיתה בלישניה

היכי דמי לישנא בישא (רבא אמר) כגון דאמר איכא נורא בי פלניא אמר ליה אביי מאי קא עביד גלויי מילתא בעלמא הוא אלא דמפיק בלישנא בישא דאמר היכא משתכח נורא אלא בי פלניא [דאיכא בשרא וכוורי]

אמר רבה כל מילתא דמיתאמרא באפי מרה לית בה משום לישנא בישא אמר ליה כל שכן חוצפא ולישנא בישא אמר ליה אנא כרבי יוסי סבירא לי דאמר רבי יוסי מימי לא אמרתי דבר וחזרתי לאחורי אמר

דף טז עמוד א

רבה בר רב הונא כל מילתא דמיתאמרא באפי תלתא לית בה משום לישנא בישא מ״ט חברך חברא אית ליה וחברא דחברך חברא אית ליה

כי אתא רב דימי אמר מאי דכתיב (משלי כז, יד) מברך רעהו בקול גדול בבוקר השכם קללה תחשב לו כגון דמיקלע לאושפיזא וטרחו קמיה שפיר למחר נפיק יתיב בשוקא ואמר רחמנא ניברכיה לפלניא דהכי טרח קמאי ושמעין אינשי ואזלין ואנסין ליה

תני רב דימי אחוה דרב ספרא לעולם אל יספר אדם בטובתו של חבירו שמתוך טובתו בא לידי רעתו

איכא דאמרי רב דימי אחוה דרב ספרא חלש על רב ספרא לשיולי ביה אמר להו תיתי לי דקיימי כל דאמר רבנן א״ל הא מי מקיימת לעולם אל יספר אדם בטובתו של חבירו שמתוך טובתו בא לידי גנותו אמר להו לא שמיעא לי ואי הוה שמיעא לי קיימתה

א״ר שמואל בר נחמני א״ר יוחנן על שבעה דברים נגעים באין על לשון הרע ועל שפיכות דמים ועל שבועת שוא ועל גילוי עריות ועל גסות הרוח ועל הגזל ועל צרות העין

על לשון הרע דכתיב (תהלים קא, ה) מלשני בסתר רעהו אותו אצמית

על שפיכות דמים דכתיב (שמואל ב ג, כט) ואל יכרת מבית יואב זב ומצורע וגו׳

ועל שבועת שוא דכתיב (מלכים ב ה, כג) ויאמר נעמן הואל קח ככרים וכתי׳ (מלכים ב ה, כז) וצרעת נעמן תדבק בך וגו׳

ועל גילוי עריות דכתיב (בראשית יב, יז) וינגע ה׳ את פרעה נגעים וגו׳

ועל גסות הרוח דכתיב (דברי הימים ב כ״ו, טז) ובחזקתו גבה לבו עד להשחית וימעול בה׳ אלהיו (דברי הימים ב כ״ו, יט) והצרעת זרחה במצחו

ועל הגזל דכתיב (ויקרא יד, לו) וצוה הכהן ופנו את הבית תנא הוא כונס ממון שאינו שלו יבא הכהן ויפזר ממונו

ועל צרות העין דכתיב (ויקרא יד, לה) ובא אשר לו הבית [וגו׳] ותנא דבי ר׳ ישמעאל מי שמיוחד ביתו לו

איני והא אמר ר׳ ענני בר ששון למה נסמכה פרשת בגדי כהונה לפרשת קרבנות לומר לך מה קרבנות מכפרין אף בגדי כהונה מכפרין כתונת מכפרת על שפיכות דמים דכתיב (בראשית לז, לא) ויטבלו את הכתנת בדם מכנסים מכפרים על גילוי עריות דכתיב (שמות כח, מב) ועשה להם מכנסי בד לכסות בשר ערוה

מצנפת מכפרת על גסי הרוח כדרבי חנינא דא״ר חנינא יבא דבר שבגובה ויכפר על מעשה גובה אבנט מכפרת על הרהור הלב אהיכא דאיתיה (דכתיב (שמות כח, לה) והיה על לב אהרן)

חושן מכפר על הדינין דכתיב (שמות כח, טו) ועשית חושן משפט אפוד מכפר על עבודה זרה דכתיב (הושע ג, ד) אין אפוד ותרפים מעיל מכפר על לשון הרע אמר הקב״ה יבא דבר שבקול ויכפר על מעשה הקול

ציץ מכפר על מעשה עזי פנים כתיב הכא (שמות כח, לח) והיה על מצח אהרן וכתיב התם (ירמיהו ג, ג) ומצח אשה זונה היה לך

לא קשיא הא דאהנו מעשיו הא דלא אהנו מעשיו אי אהנו מעשיו אתו נגעים עליה אי לא אהנו מעשיו מעיל מכפר

והא״ר סימון אמר רבי יהושע בן לוי שני דברים לא מצינו להם בקרבנות כפרה בדבר אחר מצינו להם כפרה שפיכות דמים ולשון הרע שפיכות דמים בעגלה ערופה

ולשון הרע בקטרת דתניא ר׳ חנינא למדנו לקטרת שמכפרת דכתיב (במדבר יז, יב) ויתן את הקטרת ויכפר על העם ותנא דבי רבי ישמעאל על מה קטרת מכפרת על לשון הרע אמר הקב״ה יבא דבר שבחשאי ויכפר על מעשה חשאי

קשיא שפיכות דמים אשפיכות דמים קשיא לשון הרע אלשון הרע

שפיכות דמים אשפיכות דמים לא קשיא הא דידיע מאן קטליה הא דלא ידיע מאן קטליה

דידיע מאן קטליה בר קטלא הוא במזיד ולא אתרו ביה

לשון הרע אלשון הרע ל״ק הא בצינעא

דף טז עמוד ב

הא בפרהסיא

בעא מיניה רבי שמואל בר נדב מרבי חנינא ואמרי לה רבי שמואל בר נדב חתניה דרבי חנינא מרבי חנינא ואמרי לה מרבי יהושע בן לוי מה נשתנה מצורע שאמרה תורה (ויקרא יג, מו) בדד ישב מחוץ למחנה מושבו הוא הבדיל בין איש לאשתו בין איש לרעהו לפיכך אמרה תורה בדד ישב וגו׳

אמר רבי יהודה בן לוי מה נשתנה מצורע שאמרה תורה יביא {ויקרא י״ד:ד׳ } שתי ציפרים לטהרתו אמר הקב״ה הוא עושה מעשה פטיט לפיכך אמרה תורה יביא קרבן פטיט

תנו רבנן (ויקרא יט, יז) לא תשנא את אחיך בלבבך יכול לא יכנו לא יסטרנו ולא יקלקלנו ת״ל בלבבך שנאה שבלב הכתוב מדבר

מנין לרואה בחבירו דבר מגונה שחייב להוכיחו שנאמר (ויקרא יט, יז) הוכח תוכיח הוכיחו ולא קבל מנין שיחזור ויוכיחנו תלמוד לומר תוכיח מכל מקום יכול אפי׳ משתנים פניו ת״ל לא תשא עליו חטא

תניא א״ר טרפון (תמיהני) אני אם יש בדור הזה שמקבל תוכחה אם אמר לו טול קיסם מבין עיניך אמר לו טול קורה מבין עיניך אמר רבי אלעזר בן עזריה תמיהני אם יש בדור הזה שיודע להוכיח

ואמר רבי יוחנן בן נורי מעיד אני עלי שמים וארץ שהרבה פעמים לקה עקיבא על ידי שהייתי קובל עליו לפני רבן (שמעון ברבי) וכל שכן שהוספתי בו אהבה לקיים מה שנאמר (משלי ט, ח) אל תוכח לץ פן ישנאך הוכח לחכם ויאהבך

בעא מיניה רבי יהודה בריה דר׳ שמעון תוכחה לשמה וענוה שלא לשמה הי מינייהו עדיפא אמר ליה ולא מודית דענוה לשמה עדיפא דאמר מר ענוה גדולה מכולם שלא לשמה נמי עדיפא דאמר רב יהודה אמר רב לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצות אע״פ שלא לשמה שמתוך שלא לשמה בא לשמה

היכי דמי תוכחה לשמה וענוה שלא לשמה כי הא דרב הונא וחייא בר רב הוו יתבי קמיה דשמואל אמר ליה חייא בר רב חזי מר דקא מצער לי קביל עליה דתו לא מצער ליה בתר דנפיק אמר ליה הכי והכי קא עביד אמר ליה אמאי לא אמרת ליה באנפיה אמר ליה חס לי דליכסוף זרעיה דרב על ידאי

עד היכן תוכחה רב אמר עד הכאה ושמואל אמר עד קללה ורבי יוחנן אמר עד נזיפה כתנאי רבי אליעזר אומר עד הכאה רבי יהושע אומר עד קללה בן עזאי אומר עד נזיפה

אמר רב נחמן בר יצחק ושלשתן מקרא אחד דרשו {שמואל א כ ל} ויחר אף שאול ביהונתן ויאמר לו בן נעות המרדות וכתיב {שמואל א כ לג} ויטל שאול את החנית עליו להכותו

למאן דאמר עד הכאה דכתיב להכותו ולמאן דאמר עד קללה דכתיב {שמואל א כ ל} לבשתך ולבושת ערות אמך ולמאן דאמר עד נזיפה דכתיב ויחר אף שאול

ולמ״ד נזיפה הכתיב הכאה וקללה שאני התם דאגב חביבותא יתירא דהוה ביה ליהונתן בדוד מסר נפשיה טפי

עד היכן לא ישנה אדם באכסניא שלו רב אמר עד הכאה ושמואל אמר עד שיפשלו לו כליו לאחוריו

בהכאה דידיה כולי עלמא לא פליגי בהפשלת כליו לאחוריו כולי עלמא נמי לא פליגי כי פליגי בהכאה דדביתהו מר סבר כיון דלדידיה לא מצער ליה מאי נפקא ליה מינה ומר סבר אתי לאיטרודי

וכל כך למה דאמר מר אכסנאי פוגם ונפגם

אמר רב יהודה אמר רב מנין שלא ישנה אדם באכסניא שלו מן התורה שנאמר {בראשית י״ג:ג׳} (אל) המקום אשר היה שם אהלו בתחלה

רבי יוסי ברבי חנינא אמר מהכא (בראשית יג, ג) וילך למסעיו מאי בינייהו איכא בינייהו אכסנאי דאקראי

אמר ר׳ יוחנן מנין שלא ישנה אדם מאומנותו ומאומנות אבותיו שנאמר (מלכים א ז, יג) וישלח המלך שלמה ויקח את חירם מצר בן אשה אלמנה הוא ממטה נפתלי ואביו איש צרי חרש נחושת

ואמר מר אימיה מבית דן וכתיב {שמות ל״א:ו׳} אתו [את] אהליאב בן אחיסמך למטה דן

עד היכן תכלית יסורין אמר רבי אלעזר כל שארגו לו בגד ללבוש ואין מתקבל עליו מתקיף לה רבא זעירא ואיתימא רבי שמואל בר נחמני גדולה מזו אמרו אפילו נתכוונו למזוג בחמין ומזגו לו בצונן בצונן ומזגו לו בחמין ואת אמרת כולי האי

מר בריה דרבינא אמר אפילו נהפך לו חלוקו רבא ואיתימא רב חסדא ואיתימא רבי יצחק ואמרי לה במתניתא תנא אפילו הושיט ידו לכיס ליטול שלש ועלו בידו שתים

דווקא שלש ועלו בידו שתים אבל שתים ועלו בידו שלש לא דליכא טירחא למישדייהו

וכל כך למה דתניא דבי רבי ישמעאל כל שעברו עליו ארבעים יום בלא יסורין קיבל עולמו במערבא אמרי

דף יז עמוד א

פורענות מזדמנת לו

תניא רבי אליעזר הגדול אומר אלמלא בא הקב״ה עם אברהם יצחק ויעקב בדין אין יכולין לעמוד מפני תוכחה שנאמר (שמואל א יב, ז) ועתה התיצבו ואשפטה אתכם לפני ה׳ את כל צדקות ה׳ אשר עשה אתכם ואת אבותיכם

(תהלים כד, ו) זה דור דורשיו מבקשי פניך יעקב סלה פליגי בה רבי יהודה נשיאה ורבנן חד אמר דור לפי פרנס וחד אמר פרנס לפי דורו

למאי הלכתא אילימא למעליותא דמר סבר אי מעלי דרא מעלי פרנס ומר סבר אי מעלי פרנס מעלי דרא הא איכא צדקיה דהוה מעלי ודריה לא הוה מעלי והא יהויקים דלא הוה מעלי ודריה הוה מעלי

דאמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי מאי דכתיב (ירמיהו כו, א) בראשית ממלכות יהויקים מלך יהודה

ביקש הקב״ה להחזיר את העולם לתוהו ובהו בשביל יהויקים כיון שנסתכל בדורו נתיישבה דעתו ביקש הקדוש ברוך הוא להחזיר את העולם לתוהו ובהו מפני דורו של צדקיהו כיון שנסתכל בצדקיהו נתיישבה דעתו

אלא לענין תוקפא וניחותא קאמרינן:

הדרן עלך יש בערכין

מתני׳ **השג** יד בנודר והשנים בנידר והערכין בנערך והערך בזמן הערך

השג יד בנודר כיצד עני שהעריך את העשיר נותן ערך עני ועשיר שהעריך את העני נותן ערך עשיר

אבל בקרבנות אינו כן הרי שאמר קרבנו של מצורע זה עלי היה מצורע עני מביא קרבן עני עשיר מביא קרבן עשיר

רבי אומר אומר אני אף בערכין כן וכי מפני מה עני שהעריך את העשיר נותן ערך עני שאין העשיר חייב כלום אבל עשיר שאמר ערכי עלי ושמע עני ואמר מה שאמר זה עלי נותן ערך עשיר:

גמ׳ השג יד במעריך הוא כדכתי׳ (ויקרא כז, ח) אשר תשיג יד הנודר יעריכנו הכהן

השנים בנידר בנערך הוא איידי דאמר השג יד בנודר אמר נמי השנים בנידר:

השג יד בנודר כיצד עני שהעריך את העשיר נותן ערך עני: מ״ט דאמר קרא אשר תשיג יד הנודר בנודר תלה רחמנא

אבל בקרבנות אינו כן הרי שאמר קרבנו של מצורע זה עלי היה מצורע עני מביא קרבן עני ואע״ג דמדירו עשיר (ויקרא יד, כא) ואם דל הוא אמר רחמנא ולא דל הוא

אמר רבי יצחק כשהיה מדירו עני ודלמא עליה דידיה חס רחמנא אמדירו לא דהכתיב הוא

אמר רב אדא בר אהבה ואין ידו משגת לרבות את הנודר

אבל מדירו עשיר הכי נמי דמייתי בעשירות

א״כ מאי אבל בקרבנות אינו כן

דף יז עמוד ב

חדא אמצורע עני ומדירו עני וחדא למעוטי מצורע עשיר ומדירו עני

סלקא דעתך אמינא הואיל ואיתרבו איתרבו קמ״ל

לפי שמצינו בערכין עני שהעריך את העשיר נותן ערך עני יכול אף זה כן ת״ל אם דל הוא

ולרבי דאמר אומר אני אף בערכין כן אלמא אמר בתר חיובא דגברא אזלינן והא לא צריכא קרא למעוטי הוא למעוטי מאי

למעוטי מצורע עני ומדירו עשיר סד״א הואיל ואמר רבי בתר חיובא דגברא אזלינן קמ״ל:

מתני׳ היה עני והעשיר עשיר והעני נותן ערך עשיר ר׳ יהודה אומר עני והעשיר וחזר והעני נותן ערך עשיר

אבל בקרבנות אינו כן אפי׳ מת אביו והניח לו ריבוא או ספינתו בים ובאה לו ברבואות אין להקדש בה כלום:

גמ׳ עני והעשיר (ויקרא כז, ח) אשר תשיג יד הנודר עשיר והעני על פי אשר תשיג

ר׳ יהודה אומר אפי׳ עני והעשיר וחזר והעני נותן ערך עשיר מ״ט דר׳ יהודה אמר קרא (ויקרא כז, ח) ואם מך הוא מערכך עד שיהא במכותו מתחלתו ועד סופו

אלא מעתה (ויקרא יד, כא) ואם דל הוא הכי נמי עד שיהא בדלותו מתחלתו ועד סופו

וכי תימא הכי נמי והתנן מצורע שהביא קרבנותיו עני והעשיר עשיר והעני הכל הולך אחר חטאת דברי ר׳ שמעון

רבי יהודה אומר הכל הולך אחר אשם ותניא ר׳ אליעזר בן יעקב אומר הכל הולך אחר צפרים

הא אתמר עלה אמר רב יהודה אמר רב ושלשתן מקרא אחד דרשו (ויקרא יד, לב) אשר לא תשיג ידו בטהרתו רבי שמעון סבר דבר המכפר מאי ניהו חטאת

ור׳ יהודה סבר דבר המכשיר ומאי ניהו אשם ר׳ אליעזר בן יעקב סבר הגורם לו טהרה ומאי ניהו ציפרים

ואלא הוא למה לי לרבי כדאית ליה ולרבנן כדאית להו

אלא מעתה (ויקרא ה, א) והוא עד עד שיהא כשר מתחלתו ועד סופו

וכי תימא הכי נמי והא תניא היה יודע לו בעדות עד שלא נעשה חתנו ונעשה חתנו פקח ונתחרש פתוח ונסתמא שפוי ונשתטה הרי זה פסול אבל היה יודע לו עדות עד שלא נעשה חתנו ונעשה חתנו

דף יח עמוד א

ואח״כ מתה בתו פקח ונתחרש וחזר ונתפקח פתוח ונסתמא ואח״כ נתפתח שפוי ונשתטה וחזר ונשתפה כשר זה הכלל כל שתחילתו וסופו בכשרות כשר

שאני התם דאמר קרא (ויקרא ה, א) או ראה אם לא יגיד בראייה והגדה תלא רחמנא מילתא והא איכא ואלא והוא למה לי

לכדתניא ראה סיאה של בני אדם עומדין ועידיו ביניהן ואמר משביעני עליכם אם יודעים אתם לי עדות שתבואו ותעידוני יכול יהו חייבין ת״ל (ויקרא ה, א) והוא עד והרי לא ייחד עידיו

יכול אפילו אמר כל מי ת״ל והוא עד והרי ייחד עידיו:

אבל בקרבנות אינו כן וכו׳: אביו מת והניח לו ריבוא עשיר הוא אמר ר׳ אבהו אימא מניח לו ריבוא

פשיטא כשהיה אביו גוסס מהו דתימא רוב גוססין למיתה קמ״ל

ספינתו בים ובאה לו בריבואות עשיר הוא אמר רב חסדא כשהיתה מוחכרת ומושכרת ביד אחרים והאיכא שכירות שכירות אינה משתלמת אלא לבסוף

ותיפוק ליה משום ספינה הא מני ר״א היא דתנן רבי אליעזר אומר אם היה איכר נותן לו צמדו וחמר נותן לו חמורו:

מתני׳ השנים בנידר כיצד ילד שהעריך זקן נותן ערך זקן וזקן שהעריך את הילד נותן ערך ילד הערכין בנערך כיצד איש שהעריך האשה נותן ערך אשה ואשה שהעריכה איש נותנת ערך איש

והערך בזמן הערך כיצד העריכו פחות מבן חמש ונעשה יתר על בן חמש פחות מבן עשרים ונעשה יתר על בן עשרים נותן בזמן הערך:

גמ׳ ת״ר אתה הקשית דמים לערכין מרגלית לקלים ולידון בכבודו

יכול נקיש ערכין לדמים שיתן כשעת נתינה ת״ל (ויקרא כז, יב) כערכך (כן) יקום אינו נותן אלא בזמן הערך:

מתני׳ יום שלשים כלמטה הימנה שנת חמש ושנת עשרים כלמטה מהם שנאמר (ויקרא כז, ז) ואם מבן ששים שנה ומעלה הרי אנו למדים בכולן משנת ששים מה שנת ששים כלמטה הימנה אף שנת חמש ושנת עשרים כלמטה הימנה

הן אם עשה שנת ששים כלמטה ממנה להחמיר נעשה שנת חמש ושנת עשרים כלמטה ממנו להקל

ת״ל שנה שנה לגזירה שוה מה שנה האמורה בשנת ששים כלמטה אף שנה האמורה משנת חמש ושנת עשרים כלמטה ממנו בין להקל ובין להחמיר ר״א אומר עד שיהו יתירות על השנים חדש ויום אחד:

גמ׳ מופנה דאי לא מופנה איכא למיפרך כדפרכינן שנה שנה יתירי כתיבי

לימא מתני׳ דלא כרבי דאי רבי האמר עד ועד בכלל

דתניא (שמות יב, טו) מיום הראשון ועד יום השביעי יכול ראשון ולא ראשון בכלל שביעי ולא שביעי בכלל

דף יח עמוד ב

כענין שנאמר (ויקרא יג, יב) מראשו ועד רגליו ראשו ולא ראשו בכלל רגליו ולא רגליו בכלל

ת״ל (שמות יב, יח) עד יום האחד ועשרים לחודש בערב רבי אומר אינו צריך ראשון וראשון בכלל שביעי ושביעי בכלל

אפי׳ תימא רבי שקולי משקלי קראי מכדי כתיב (ויקרא כז, ו) מבן חודש ועד בן חמש שנים תו מבן חמש (ועד בן כ׳) למה לי הילכך אישתקלו להו

אמר מר ראשו ולא ראשו בכלל רגליו ולא רגליו בכלל מנלן איבעית אימא שאני סימנים דגופו מסימנים דראשו איבעית אימא (ויקרא יג, יב) לכל מראה עיני הכהן:

ר״א אומר עד שיהו יתירות על השנים חודש ויום אחד: תניא ר״א אומר נאמר כאן למעלה ונאמר להלן (במדבר ג, טו) חודש ומעלה מה להלן מבן חודש ויום אחד אף כאן (מבן) חודש ויום אחד

ואימא כי התם מה התם חד יומא אף כאן חד יומא א״כ ג״ש מאי אהני

ת״ר שנה האמורה בקדשים שנה האמורה בבתי ערי חומה שתי שנים שבשדה אחוזה ושש שנים שבעבד עברי וכן שבבן ושבבת כולן מעת לעת

שנה האמורה בקדשים מנלן אמר רב אחא בר יעקב אמר קרא (ויקרא יב, ו) כבש בן שנתו שנתו שלו ולא של מנין עולם

שנה האמורה בבתי ערי חומה דכתיב (ויקרא כה, כט) עד תום שנת ממכרו ממכרו שלו ולא שנה למנין עולם

שתי שנים שבשדה אחוזה דכתיב (ויקרא כה, טו) במספר שני תבואות ימכר לך פעמים שאדם אוכל שלש תבואות בשתי שנים

שש שבעבד עברי דכתיב (שמות כא, ב) שש שנים יעבוד ובשביעית זימנין דבשביעית נמי יעבוד

ושבבן ושבבת כולן מעת לעת למאי הילכתא אמר רב גידל אמר רב לערכין רב יוסף אמר לפרקין דיוצא דופן

א״ל אביי לרב יוסף מי פלגיתו א״ל לא אנא אמרי חדא והוא אמר חדא הכי נמי מסתברא דאי ס״ד פליגי מ״ד לערכין לא אמר ליוצא דופן והאמר רב הילכתא בכולה פירקא מעת לעת

ואלא למאן דאמר לערכין מ״ט לא אמר ליוצא דופן דומיא דהנך מה הנך דכתיבא אף הנך דכתיבא

ואידך אי סלקא דעתך דכתיבא האי שבבן ושבבת

דף יט עמוד א

שבזכר ושבנקבה מיבעי ליה

ומאי שנא נקבה דכי מיזקנא קיימא אתילתא ומאי שנא זכר דלא קאי אתילתא אמר חזקיה אמרי אינשי סבא בביתא פאחא בביתא סבתא בביתא סימא בביתא:

הדרן עלך השג יד

מתני׳ האומר משקלי עלי נותן משקלו אם כסף כסף ואם זהב זהב מעשה באמה של ירמטיא שאמרה משקל בתי עלי ועלתה לירושלים ושקלה משקלה זהב

משקל ידי עלי רבי יהודה אומר ממלא חבית מים ומכניסה עד מרפיקו ושוקל מבשר חמור ועצמות וגידים ונותן לתוכה עד שתתמלא אמר ר׳ יוסי וכי היאך אפשר לכוין בשר כנגד בשר ועצמות כנגד עצמות אלא שמין את היד כמה היא ראויה לשקול:

גמ׳ מאי אם כסף כסף אם זהב זהב אמר רב יהודה פירש כסף כסף פירש זהב זהב פשיטא הא קמ״ל טעמא דפירש הא לא פירש פטר נפשיה בכל דהו

כרחבה דאמר רחבה באתרא דתקלי כופרא פטר נפשיה אפי׳ בכופרא פשיטא לא צריכא דאיכא דתקל ואיכא דכייל מהו דתימא כיון דכולהו לא תקלי לא קמ״ל

אמר רב פפא באתרא דתקלי שמכי פטר נפשיה אפי׳ בשמכי פשיטא לא צריכא דבתר דשקלי שדו תרי תלתא מהו דתימא בטיל תורת משקל קמ״ל:

מעשה באמה של ירמטיא וכו׳: מעשה לסתור

חסורי מחסרא והכי קתני ואם אדם חשוב הוא אף ע״ג דלא פריש לפי כבודו אמרינן ומעשה באמה של ירמטיא שאמרה משקל בתי עלי ועלתה לירושלים ושקלוה ונתנה משקלה זהב

אמר רב יהודה האומר קומתי עלי נותן שרביט שאינו נכפף מלא קומתי עלי נותן שרביט הנכפף מיתיבי קומתי עלי מלא קומתי עלי נותן שרביט שאינו נכפף

הוא דאמר כר״ע דדייק לישנא יתירא דתנן לא את הבור ולא [את] הדות אף ע״פ שכתב עומקה ורומה וצריך ליקח לו דרך דברי ר״ע

וחכ״א אינו צריך ומודה רבי עקיבא בזמן שאמר לו חוץ מאלו שאין צריך ליקח לו דרך אלמא כיון דלא צריך וקאמר לטפויי מילתא קאתי הכא נמי כיון דלא צריך וקאמר לטפויי מילתא קאתי

איבעיא להו עומדי מהו

דף יט עמוד ב

רוחבו מהו ישיבתו מהו עוביו מהו היקיפו מהו תיקו:

משקל ידי עלי וכו׳: ת״ר משקל ידי ומשקל רגלי עלי רבי יהודה אומר מביא חבית וממלא מים ומכניס ביד עד האציל וברגל עד הארכובה

ושוקל בשר חמור גידים ועצמות ונותן לתוכה עד שתתמלא ואע״פ שאין ראיה לדבר זכר לדבר שנאמר (יחזקאל כג, כ) אשר בשר חמורים בשרם

א״ל ר׳ יוסי היאך אפשר לכוין בשר כנגד בשר גידים כנגד גידים עצמות כנגד עצמות א״ל ר׳ יהודה אומדין א״ל ר׳ יוסי עד שאומדין ימודו את היד ור׳ יהודה כמה דאפשר עבדינן

ביד עד האציל ורמינהו קידוש ידים ורגלים במקדש עד הפרק

דאורייתא עד הפרק בנדרים הלך אחר לשון בני אדם ודאורייתא עד הפרק והא גבי תפילין דכתיב {שמות יג } ידך ותנא דבי מנשה ידך זו קיבורית

דאורייתא קיבורית כולה בנדרים הלך אחר לשון בני אדם וקידוש ידים ורגלים במקדש הילכתא גמירי לה

ברגל עד הארכובה ורמינהו רגלים פרט לבעלי קבין

בנדרים הלך אחר לשון בני אדם ודאורייתא פרט לבעלי קבין

והא גבי חליצה דכתיב {דברים כה } רגלו ותנא חלצה מן הארכובה ולמטה חליצתה כשרה

שאני התם דאמר קרא מעל רגלו אי הכי למעלה מהארכובה נמי מעל ולא מעל דמעל

אמר רב פפא ש״מ האי איסתוירא עד ארעא נחית דאי סלקא דעתך מיפסק פסיק הוה ליה איסתוירא מעל ושקא מעל דמעל רב אשי אמר אפילו תימא מיפסק פסיק כל דבהדי כרעא ככרעא דמי:

מתני׳ דמי ידי עלי שמין אותו כמה הוא שוה ביד ובלא יד זה חומר בנדרים מבערכין:

גמ׳ היכי שיימינן ליה אמר רבא אומדין אותו אומד של נזקין

א״ל אביי מי דמי התם גברא זילא הוא הכא גברא שביח הוא

אמר אביי אומדין כמה אדם רוצה ליתן בעבד העושה מלאכה בידו אחת לעושה בשתי ידיו ידו אחת מאי ניהו ואידך פסיקא היינו הך אלא ידו מוכתבת לרבו ראשון

בעי רבא אמדוהו אומד של נזקין ואמר דמי עלי מהו מי אמר הא אמדוהו חדא זימנא או דילמא שאני אומדנא דבי עשרה מאומדנא דבי תלתא

אם תמצא לומר שאני אומדנא דבי עשרה מאומדנא דבי תלתא אמר דמי עלי ואמדוהו וחזר ואמר דמי עלי מהו הכא ודאי אמדוהו בי עשרה או דילמא שבח ביני וביני

אמר דמי עלי ולא אמדוהו וחזר ואמר דמי עלי מהו הכא ודאי

דף כ עמוד א

בחד זימנא אמדינן ליה או דלמא כיון דבזה אחר זה נדר תרי זימני אמדינן ליה

ואם תמצא לומר כיון דבזה אחר זה נדר תרי זימני אמדינן ליה אמר שני דמי עלי בבת אחת מהו הכא ודאי בבת אחת נדר בבת אחת אמדינן ליה או דלמא כיון דקאמר שני כזה אחר זה דמי

אם תימצי לומר כיון דקאמר שני כזה אחר זה דמי אמדוהו מאליו מהו מי אמרינן הא אמיד מאליו וקאי או דלמא בעינן כוונה לאומדנא

פשוט מהא חדא דתנן דמי עלי ומת לא יתנו יורשין שאין דמים למתים

ואי ס״ד אמדוהו מאליו הוי אומדנא הא אמיד וקאי מי איכא גברא דלא שוי ארבעה זוזי

אמדוהו מאליו נחית לאומדנא דמי עלי לא נחית לאומדנא:

מתני׳ חומר בערכין מבנדרים כיצד האומר ערכי עלי ומת יתנו היורשים דמי עלי ומת לא יתנו היורשים שאין דמים למתים

ערך ידי וערך רגלי עלי לא אמר כלום ערך ראשי וערך כבידי עלי נותן ערך כולו זה הכלל דבר שהנשמה תלויה בו נותן ערך כולו

חצי ערכי עלי נותן חצי ערכו ערך חציי עלי נותן ערך כולו חצי דמי עלי נותן חצי דמיו דמי חציי עלי נותן דמי כולו זה הכלל דבר שהנשמה תלויה בו נותן דמי כולו

האומר ערכו של פלוני עלי מת הנודר והנידר יתנו היורשין דמיו של פלוני עלי ומת הנודר יתנו היורשין מת הנידר לא יתנו היורשין שאין דמים למתים:

גמ׳ ת״ר חומר בנדרים מבערכין שהנדרים חלין על בהמה חיה ועוף ואין נדונים בהשג יד משא״כ בערכין

חומר בערכין מבנדרים כיצד אמר ערכי עלי ומת יתנו יורשין דמי עלי ומת לא יתנו יורשין שאין דמים למתים

אמר ערכי עלי ומת יתנו יורשין ש״מ מלוה על פה גובה מן היורשין שאני הכא דמלוה כתובה בתורה היא

ש״מ מלוה הכתובה בתורה ככתובה בשטר דמיא הב״ע כשעמד בדין

דכוותה גבי דמי עלי שעמד בדין אמאי לא יתנו יורשין דמי עלי מחוסר אומדנא ערכי עלי לא מחוסר ולא כלום:

ערך ידי ורגלי עלי וכו׳: א״ר גידל אמר רב ונותן דמיה

והא לא אמר כלום קתני לא אמר כלום לרבנן ונותן דמיה לר״מ

הא אמרה חדא זימנא דא״ר גידל א״ר האומר ערך כלי זה עלי נותן דמיו

מהו דתימא התם הוא דאדם יודע שאין ערך לכלי וגמר ואמר לשם דמים אבל הכא מיטעא קטעי דסבר כי היכי דאיכא ערך ראשי וערך כבידי איכא נמי ערך ידי וערך רגלי אבל דמי לא קאמר קמ״ל:

ערך ראשי וערך כבידי נותן ערך כולו: מ״ט נפשות קאמר רחמנא:

זה הכלל דבר שהנשמה תלויה בו כו׳: לאתויי מן הארכובה ולמעלה:

חצי ערכי עלי נותן כו׳: ת״ר חצי ערכי עלי נותן חצי ערכו ר׳ יוסי בר׳ יהודה אומר לוקה ונותן ערך שלם

לוקה אמאי א״ר פפא לוקה בערך שלם מ״ט גזירה חצי ערכי אטו ערך חציו וערך חציו הוי דבר שהנשמה תלויה בו:

חצי דמי עלי נותן כו׳ דמי חציי עלי נותן דמי כולו: מ״ט

(ויקרא כז, ב) נדר בערכך נפשות כתיב:

זה הכלל דבר שהנשמה תלויה בו: לאתויי מן הארכובה ולמעלה

ת״ר המעריך חצי ערך כלי ר״מ אומר נותן דמיו וחכ״א לא אמר כלום רבא חלש עול לגביה אביי ורבנן ויתבי וקאמרי בשלמא ר״מ קסבר אין אדם מוציא דבריו לבטלה לא שנא כולו ול״ש חציו

אלא רבנן מאי קסברי אי אדם מוציא דבריו לבטלה אפי׳ כולו נמי ואי אין אדם מוציא דבריו לבטלה אפי׳ חציו נמי

אמר להו (רבא ואביי) רבנן דהכא כר״מ סברי לה וסברי לה כר״ש סברי לה כר׳ מאיר דאמר אין אדם מוציא דבריו לבטלה

וסברי לה כר״ש דאמר שלא התנדב כדרך המתנדבים כוליה אורחיה לאיתנדובי פלגיה לאו אורחיה לאיתנדובי:

האומר ערכו של פלוני עלי ומת הנודר כו׳: מאי ניהו שעמד בדין

היינו הך סיפא איצטריך ליה דמיו של פלוני עליו ומת הנודר יתנו היורשים

דף כ עמוד ב

מהו דתימא כיון דלא אמדוהו לא אישתעבוד נכסי קמ״ל כיון דעמד בדין אישתעבודי אישתעבוד נכסי ואומדנא גלויי מילתא בעלמא הוא:

מתני׳ שור זה עולה ובית זה קרבן ומת השור ונפל הבית פטור מלשלם שור זה עלי עולה ובית זה עלי קרבן מת השור ונפל הבית חייב לשלם:

גמ׳ א״ר חייא בר רב לא שנו אלא דאמר דמי שור זה עלי עולה אבל אמר שור זה עלי עולה כיון דאמר זה ומת אינו חייב באחריותו עלי להביאו קאמר

מיתיבי שור זה עולה השור הקדש ומועלין בו מת או נגנב אינו חייב באחריותו שור זה עלי עולה השור הקדש ומועלין בו מת או נגנב חייב באחריותו

מי אלימא ממתניתין דאוקימנא דקאמר דמי ה״נ דקאמר דמי

והא מדסיפא דקאמר דמי רישא דלא קאמר דמי דקתני סיפא דמי שור עולה השור חולין ואין מועלין בו מת או נגנב אינו חייב באחריותו אבל חייב באחריות דמיו

רישא וסיפא דקאמר דמי רישא דאמר יקדיש השור לדמיו וסיפא דקאמר לכשיבאו דמיו יקדשו

והא אין אדם מקדיש דבר שלא בא לעולם א״ר יהודה אמר רב הא מני ר״מ היא דאמר אדם מקדיש דבר שלא בא לעולם

איכא דאמרי אמר ליה רב פפא לאביי ואמרי לה רמי בר חמא לרב חסדא כמאן כרבי מאיר דאמר אדם מקדיש דבר שלא בא לעולם אמר ליה ואלא כמאן

ואיכא דמתני לה אהא המשכיר בית לחברו ונתנגע אף על פי שחלטו כהן אומר לו הרי שלך לפניך נתצו חייב להעמיד לו בית

דף כא עמוד א

הקדישו הדר בו מעלה שכר להקדש הקדישו הדר בו היכי מצי מקדיש לה (ויקרא כז, ב) איש כי יקדיש ביתו קדש אמר רחמנא מה ביתו ברשותו אף כל ברשותו הכי קאמר הקדישו משכיר הדר בו מעלה שכר להקדש

הקדישו משכיר היכי דייר ביה במעילה קאי ותו מעלה שכר להקדש כיון דמעל ביה נפיק לי׳ שכר לחולין

דאמר לכשיבא שכרו יקדש והא אין אדם מקדיש דבר שלא בא לעולם

אמר רב יהודה אמר רב הא מני ר״מ היא דאמר אדם מקדיש דבר שלא בא לעולם איכא דאמרי א״ל רב פפא לאביי ואמרי לה רב מרי בר חמא לרב חסדא כמאן כר״מ דאמר אדם מקדיש דבר שלא בא לעולם אמר ליה ואלא כמאן:

מתני׳ חייבי ערכין ממשכנין אותן חייבי חטאות ואשמות אין ממשכנין אותן חייבי עולות ושלמים ממשכנין אותן

אע״פ שאין מתכפר לו עד שיתרצה שנאמר {ויקרא א } לרצונו כופין אותו עד שיאמר רוצה אני וכן אתה אומר בגיטי נשים כופין אותו עד שיאמר רוצה אני:

גמ׳ אמר רב פפא פעמים שחייבי חטאות ממשכנין אותן חייבי עולות אין ממשכנין אותן

חייבי חטאות ממשכנין אותן בחטאת נזיר דכיון דאמר מר אם גילח על אחד משלשתן יצא ואם נזרק עליו אחד מן הדמים הותר הנזיר לשתות יין וליטמא למתים פשע בה ולא מייתי

חייבי עולות אין ממשכנין אותן בעולת יולדת

מאי ניהו דאקדמיה קרא והאמר רבא למקראה הקדימה הכתוב

אלא בעולת מצורע דתניא רבי ישמעאל בנו של רבי יהודה בן ברוקה אומר כשם שחטאתו ואשמו עיכבתו כך עולתו עיכבתו:

ואף על פי שאין מתכפר לו עד שיתרצה: ת״ר (ויקרא א, ג) יקריב אותו מלמד שכופין אותו יכול בעל כרחו ת״ל לרצונו הא כיצד כופין אותו עד שיאמר רוצה אני

אמר שמואל עולה צריכה דעת שנאמר לרצונו מאי קמ״ל תנינא אף על פי שאין מתכפר לו עד שיתרצה שנאמר לרצונו

לא צריכא דפריש ליה חבריה מהו דתימא כי בעינן דעת מדידיה אבל מדחבריה לא קמ״ל זימנין דלא ניחא ליה דליכפר במידי דלא דידיה

מיתיבי חטאתו ואשמו של פלוני עלי

דף כא עמוד ב

לדעת יצא שלא לדעת לא יצא

עולתו ושלמיו של פלוני עלי בין לדעת בין שלא לדעת יצא

אמר לך שמואל כי תניא ההיא בשעת כפרה דאירצי בשעת הפרשה כי קאמינא אנא בשעת הפרשה

ופליגא דעולא דאמר עולא לא חילקו בין חטאת לעולה אלא שחטאת צריכה דעת בשעת הפרשה ועולה אין צריכה דעת בשעת הפרשה אבל בשעת כפרה אידי ואידי לדעת יצא שלא לדעת לא יצא

מיתיבי חטאתו ואשמו עולתו ושלמיו של פלוני עלי לדעת יצא שלא לדעת לא יצא

שמואל מוקי לה בשעת הפרשה עולא מוקי לה בשעת כפרה אמר רב פפא מתנייתא אהדדי לא קשיין הא בשעת כפרה הא בשעת הפרשה

ואמוראי נמי לא קשיא שמואל מוקי קמייתא בשעת כפרה בתרייתא בשעת הפרשה עולא מוקי איפכא אמוראי ודאי פליגי פשיטא

מהו דתימא מאי בשעת הפרשה דקאמר שמואל אף בשעת הפרשה ואע״ג דהך קמייתא תיובתיה קמ״ל:

וכן בגיטי נשים כופין וכו׳: אמר רב ששת האי מאן דמסר מודעא אגיטא מודעיה מודעא פשיטא

לא צריכא דעשאוה ואירצי מהו דתימא בטולי בטליה קמ״ל

דא״כ ליתני עד שיתן מאי עד שיאמר עד דמבטל ליה למודעיה:

הדרן עלך האומר משקלי

מתני׳ שום היתומים שלשים יום ושום ההקדש ששים יום ומכריזין בבקר ובערב:

גמ׳ מאי שנא בבקר ובערב אמר רב יהודה אמר רב בשעת הוצאת פועלים ובשעת הכנסת פועלים בשעת הוצאת פועלים דאיכא דניחא למיזבן אמר להו לפועלים איזילו סיירו לה ניהלי בשעת הכנסת פועלים דנידכר דאמר להו ניזיל נישיילינהו

תניא נמי הכי שום היתומים שלשים יום ושום ההקדש ששים יום ומכריזין בבקר ובערב בשעת הוצאת פועלים ובשעת הכנסת פועלים

אומר שדה פלוני בסימניה ובמצריה כך היא יפה וכך היא שומא כל הרוצה ליקח יבא ויקח על מנת ליתן לאשה בכתובתה ולבעל חוב בחובו

למה לי למימר על מנת ליתן לאשה כתובתה ולבעל חוב חובו דאיכא דניחא ליה בבעל חוב דמיקל בזוזי ואיכא דניחא ליה באשה דשקלה על יד על יד

דף כב עמוד א

תנו רבנן שום היתומים שלשים יום ושום ההקדש ששים יום דברי רבי מאיר רבי יהודה אומר שום היתומים ששים יום ושום ההקדש תשעים יום וחכמים אומרים אחד זה ואחד זה ששים יום אמר רב חסדא אמר אבימי הלכה שום היתומים ששים יום

יתיב רבי חייא בר אבין וקאמר להא שמעתא אמר ליה רב נחמן בר יצחק לרבי חייא בר אבין ששים קאמרת או שלשים קאמרת אמר ליה ששים דיתומים או דהקדש אמר ליה דיתומים

כרבי מאיר או כרבי יהודה אמר ליה כרבי מאיר והא רבי מאיר שלשים קאמר

אמר ליה הכי אמר רב חסדא מאבימי קולפי טאבי בלעי עלה דהא שמעתא בא להכריז רצופים שלשים

בשני ובחמישי ששים ואע״ג דכי חשיב להו מר ליומי הכרזה לא הוו אלא תמניסר יומי כיון דמשכא מילתא שמעי אינשי

אמר רב יהודה אמר רב אסי אין נזקקין לנכסי יתומים אלא אם כן היתה רבית אוכלת בהן ורבי יוחנן אומר או לשטר שיש בו רבית או לכתובת אשה משום מזוני

ורב אסי מ״ט לא אמר לכתובת אשה דהא תקינו ליה רבנן מעשה ידיה ואידך זימנין דלא ספקה

תנן שום היתומים שלשים יום ושום ההקדש ששים יום ומכריזין בבקר ובערב במאי עסקינן אילימא בבעל חוב עובד כוכבים מי ציית אלא פשיטא בבעל חוב ישראל אי דקאכיל ריביתא מי שבקינן ליה ואלא דלא קאכיל ריביתא וקתני נזקקין

בשלמא לרבי יוחנן מוקי לה בכתובת אשה אלא לרב אסי קשיא אמר לך רב אסי ולרבי יוחנן מי ניחא מי שבקינן מזוני דודאי קא מפסדא ונקטינן הכרזה דלא ידעינן אי מרווחינן אי לא מרווחינן

הא לא קשיא בתובעת כתובתה בב״ד כדרב יהודה אמר שמואל דאמר רב יהודה אמר שמואל התובעת כתובתה בב״ד אין לה מזונות

אי הכי איזדקוקי לא מיזדקקינן לה אלא כיון דאיזדקקינן לה מעיקרא מיזדקקין לה לבסוף

מ״מ לרב אסי קשיא לעולם בבעל חוב עובד כוכבים שקיבל עליו לדון בדיני ישראל

אי הכי רבית נמי לא לישקול שקיבל עליו לזו ולא קיבל עליו לזו

ת״ש אין נפרעין מנכסי יתומים אלא מן הזיבורית במאי עסקינן אילימא בבעל חוב עובד כוכבים מי צאית אלא פשיטא בבעל חוב ישראל אי אכיל ריביתא מי שבקינן ליה אלא דלא אכיל ריביתא וקתני נזקקין

בשלמא לרבי יוחנן מוקי לה בכתובת אשה אלא לרב אסי קשיא אמר לך רב אסי ולרבי יוחנן מי ניחא אי כתובה מאי איריא מיתמי אפילו מיניה דידיה נמי בזיבורית

הא לא קשיא ר״מ היא דאמר כתובת אשה בבינונית ומיתמי בזיבורית

מ״מ לרב אסי קשיא לעולם בבעל חוב עובד כוכבים שקיבל עליו לדון בדיני ישראל א״ה רבית נמי לא נישקול שקיבל לזו ולא קיבל עליו לזו

ת״ש ע״מ ליתן לאשה כתובתה ולבעל חוב חובו בשלמא בעל חוב בין מר ובין מר כדשנין

אלא כתובתה בשלמא לר׳ יוחנן ניחא אלא לרב אסי קשיא

הכא במאי עסקינן כשחייב מודה השתא דאתית להכי כולהו נמי כשחייב מודה

מרימר אגבי כתובתה לגרושה מנכסי דיתמי א״ל רבינא לאמימר והאמר רב יהודה אמר רב אסי אין נזקקין לנכסי יתומין אלא א״כ היתה רבית אוכלת בהן רבי יוחנן אומר או לשטר שיש בו רבית או לכתובת אשה משום מזוני

ואפי׳ רבי יוחנן לא קאמר אלא באלמנה דקמפסדא מזוני אבל גרושה לא

אמר ליה הא אנן דרבי יוחנן משום חינא מתנינן לה

אמר רב נחמן מרישא לא הוה מיזדקיקנא לנכסי יתמי כיון דשמענא להא דרב הונא חברין משמיה דרב יתמי דאכלי דלא דידהו ליזלו בתר שיבקייהו מכאן ואילך מיזדקקנא

מעיקרא מאי טעמא לא אמר רב פפא פריעת בעל חוב מצוה ויתמי לא בני מיעבד מצוה נינהו רב הונא בריה דרב יהושע אמר אימר צררי אתפסיה

מאי בינייהו איכא בינייהו בשחייב מודה אי נמי שמתוה ומת בשמתיה

שלחו מתם דשמתוה ומית בשמתיה והלכתא כרב הונא בריה דרב יהושע

דף כב עמוד ב

תנן שום היתומים שלשים יום ושום ההקדש ששים יום ומכריזין בבקר ובערב במאי עסקינן אילימא בבעל חוב עובד כוכבים מי צאית אלא פשיטא בבעל חוב ישראל

בשלמא לרב הונא בריה דרב יהושע מוקי לה בשחייב מודה אלא לרב פפא קשיא

אמר לך רב פפא אי בעית אימא כתובה משום חינא ואי בעית אימא בבעל חוב עובד כוכבים שקיבל עליו לדון בדיני ישראל

אי קיבל עליו לינטר להו עד דגדלי שקיבל עליו לזו ולא קיבל עליו לזו

ת״ש על מנת ליתן לאשה כתובתה ולבעל חוב חובו במאי עסקינן אילימא בב״ח עובד כוכבים מי ציית אלא פשיטא בבעל חוב ישראל

בשלמא לרב הונא בריה דרב יהושע מוקי לה בשחייב מודה אלא לרב פפא בשלמא כתובה משום חינא אלא בעל חוב קשיא

לעולם בבעל חוב עובד כוכבים וכגון שקיבל עליו לדון בדיני ישראל אי קיבל עליו לינטר להו עד דגדלי שקיבל עליו לזו ולא קיבל עליו לזו

רבא אמר משום שובר א״ל רב הונא בריה דרב יהושע לרבא ומי חיישינן לשובר והתנן הנפרעת שלא בפניו לא תפרע אלא בשבועה

ואמר ר׳ אחא שר הבירה מעשה בא לפני ר׳ יצחק נפחא לאנטוכיא ואמר לא שנו אלא כתובת אשה משום חינא אבל בעל חוב לא ורבה אמר רב נחמן אפילו בעל חוב נמי

ואי חיישת לשובר התם נמי ניחוש א״ל התם כדאמרינן טעמא שלא יהא כל אחד נוטל מעותיו של חבירו והולך ויושב לו במדינת הים

אמר רבא הלכתא אין נזקקין לנכסי יתומין ואם אמר תנו נזקקין שדה זו ומנה זו נזקקין ואין מעמידין אפוטרופוס שדה סתם ומנה סתם נזקקין ומעמידין אפוטרופוס

אמרי נהרדעי בכולהו נזקקין ומעמידין אפוטרופוס לבד מנמצאת שדה שאינה שלו דאחזוקי סהדי בשקרי לא מחזקינן

אמר רב אשי הלכך אזדקוקי לא מזדקקינן דהא אמר רבא הלכתא אין נזקקין ואי מזדקקינן מוקמינן אפוטרופוס דאמרי נהרדעי בכולהו נזקקין ומעמידין אפוטרופוס לבד מנמצאת שדה שאינה שלו דאחזוקי סהדי בשקרי לא מחזקינן:

דף כג עמוד א

מתני׳ המקדיש נכסיו והיתה עליו כתובת אשה ר״א אומר כשיגרשנה ידור הנאה רבי יהושע אומר אינו צריך כיוצא בדבר ארשב״ג אף הערב לאשה בכתובתה והיה בעלה מגרשה ידירנה הנאה שמא יעשה קינוניא על נכסים של זה ויחזיר את אשתו:

גמ׳ במאי קמיפלגי רבי אליעזר סבר אדם עושה קינוניא על ההקדש ורבי יהושע סבר אין אדם עושה קינוניא על ההקדש

ואלא הא דאמר רב הונא שכיב מרע שהקדיש כל נכסיו ואמר מנה לפלוני בידי נאמן חזקה אין עושה קינוניא על הקדש לימא כתנאי אמרה לשמעתיה

לא עד כאן לא פליגי אלא בבריא אבל בשכיב מרע דברי הכל אין אדם עושה קינוניא על ההקדש מ״ט אין אדם חוטא ולא לו

איכא דאמרי בבריא דכ״ע לא פליגי (דאין) אדם עושה קינוניא על הקדש והכא בנדר שהודר ברבים קמיפלגי מר סבר יש לו הפרה ומ״ס אין לו הפרה

ואיבעית אימא דכ״ע נדר שהודר ברבים יש לו הפרה והכא בנדר שהודר על דעת רבים קמיפלגי

ואלא הא דאמר אמימר נדר שהודר ברבים יש לו הפרה על דעת רבים אין לו הפרה לימא כתנאי אמרה לשמעתיה ותו רבי יהושע אומר אינו צריך אינו מועיל מיבעי ליה

אלא הכא בשאלה דהקדש קמיפלגי

והתניא המקדיש נכסיו והיתה עליו כתובת אשה ר״א אומר כשהוא מגרשה ידור הנאה רבי יהושע אומר אינו צריך וא״ר אלעזר ברבי שמעון הן הן דברי בית שמאי הן הן דברי ב״ה

שב״ש אומרים הקדש טעות הקדש וב״ה אומרים הקדש טעות אינו הקדש:

וכן היה רבן שמעון בן גמליאל אומר וכו׳: משה בר עצרי ערבא דכלתיה הוה ורב הונא בריה צורבא מרבנן הוה ודחיקא ליה מילתא אמר אביי ליכא דנסבי עצה לרב הונא דליגרש לדביתהו ותיתבע כתובתה מאבוה ולהדרה מיהדרי

א״ל רבא והאנן ידור הנאה תנן ואביי אטו כל דמגרש בבי דינא מגרש לסוף איגלאי מלתא דכהן הוה אמר אביי בתר עניא אזלא עניותא

ומי אמר אביי הכי והאמר אביי איזהו רשע ערום זה המשיא עצה למכור בנכסים כרבן [שמעון בן] גמליאל

בריה שאני וצורבא מרבנן שאני

ותיפוק ליה דערב דכתובה לא משתעבד

דף כג עמוד ב

קבלן הוה הניחא למאן דאמר קבלן אע״ג דלית ליה נכסים ללוה משתעבד אלא למ״ד אית ליה משתעבד לית ליה לא משתעבד מאי איכא למימר

איבעית אימא רב הונא הוה ליה ואישתדוף ואיבעית אימא אבא לגביה בריה שעבדה משעבד נפשיה

דאיתמר ערב דכתובה דברי הכל לא משתעבד קבלן דבעל חוב דברי הכל משתעבד ערב דבעל חוב וקבלן דכתובה פליגי איכא למאן דאמר אית ליה נכסי ללוה משתעבד לית ליה לא משתעבד ואיכא למאן דאמר אע״ג דלית ליה משתעבד

והלכתא בכולהו אע״ג דלית ליה נמי משתעבד לבר מערב דכתובה דאע״ג דאית ליה לא משתעבד מ״ט מצוה קעביד ולא מידי חסריה

ההוא גברא דזבנינהו לנכסיה וקא גרשה לדביתהו שלחה רב יוסף בריה דרבא לקמיה דרב פפא ערב תנן הקדש תנן לוקח מהו אמר ליה תנא כי רוכלא ניחשיב וניזיל

נהרדעי אמרי דתנן תנן דלא תנן לא תנן אמר רב משרשיא מאי טעמא דנהרדעי בשלמא הקדש משום ריוח דהקדש ערב נמי מצוה הוא דעבד ולאו מידי חסריה

אלא לוקח מכדי מידע ידע דכל חד וחד איכא עליה כתובה אמאי ניזיל וניזבון איהו הוא דאפסיד אנפשיה:

מתני׳ המקדיש נכסיו והיתה עליו כתובת אשה ובעל חוב אין האשה יכולה לגבות כתובתה מן ההקדש ולא ב״ח את חובו אלא הפודה פודה ע״מ ליתן לאשה בכתובתה ולבעל חוב את חובו הקדיש תשעים מנה והיה חובו מאה מנה מוסיף עוד דינר ופודה את הנכסים האלו על מנת ליתן לאשה כתובתה ולבעל חוב את חובו:

גמ׳ למה לי למימר הפודה פודה משום דר׳ אבהו דא״ר אבהו שלא יאמרו הקדש יוצא בלא פדיון

מתניתין דלא כרבן שמעון בן גמליאל דתניא רשב״ג אומר אם היה חובו כנגד הקדשו פודה

ואם לאו אינו פודה ורבנן עד כמה אמר רב הונא בר יהודה אמר רב ששת עד פלגא:

מתני׳ אע״פ שאמרו חייבי ערכין ממשכנין אותו נותנין לו מזון שלשים יום וכסות שנים עשר חדש מטה מוצעת וסנדליו ותפליו לו אבל לא לאשתו ולבניו

אם היה אומן נותן לו שני כלי אומנות מכל מין ומין חרש נותנין לו שני מצעדין ושני מגירות רבי אליעזר אומר אם היה איכר נותן לו צמדו חמר נותן לו חמורו

היה לו מין אחד מרובה ומין אחד מועט אין אומר למכור את המרובה וליקח מן המועט אלא נותנין לו שני מינין מן המרובה וכל שיש לו מן המועט המקדיש נכסיו מעלין לו תפיליו:

גמ׳ מאי טעמא דאמר קרא

דף כד עמוד א

(ויקרא כז, ח) ואם מך הוא מערכך החייהו מערכך:

אבל לא לאשתו ובניו וכו׳: מ״ט הוא מערכך ולא אשתו ובניו מערכך:

רבי אליעזר אומר אם היה איכר נותן לו צמדו [וכו׳]: ורבנן הנהו לאו כלי אומנות נינהו אלא נכסים נינהו:

היה לו מין אחד [וכו׳]: פשיטא כי היכי דסגי ליה עד השתא השתא נמי סגי ליה

מהו דתימא עד האידנא דהוה ליה לאושולי הוה מושלי ליה השתא דליכא דמשיל ליה לא קמ״ל:

המקדיש את נכסיו מעלין לו תפילין: ההוא גברא דזבנינהו לנכסיה אתא לקמיה דרב יימר אמר להו סליקו ליה תפילין מאי קמ״ל מתני׳ היא המקדיש נכסיו מעלין לו תפיליו

מהו דתימא התם הוא דסבר מצוה קא עבידנא אבל לענין זבוני מצוה דגופיה לא זבין איניש קמ״ל:

מתני׳ אחד המקדיש נכסיו ואחד המעריך עצמו אין לו בכסות אשתו ולא בכסות בניו ולא בצבע שצבע לשמן ולא בסנדלים חדשים שלקחן לשמן

אע״פ שאמרו עבדים נמכרין בכסותן לשבח שאם תלקח לו כסות בשלשים דינר משובח מנה וכן פרה אם ממתינין אותה לאיטליס משובחת היא וכן מרגלית אם מעלין אותה לכרך משובחת היא אין להקדש אלא מקומו ושעתו:

גמ׳ ת״ר (ויקרא כז, כג) ונתן את הערכך ביום ההוא שלא ישהה מרגלית לקלים קודש לה׳ סתם ההקדישות לבדק הבית:

הדרן עלך שום היתומים

מתני׳ **אין** מקדישין לפני היובל פחות משתי שנים ולא גואלין אחר היובל פחות משנה אחת אין מחשבין חדשים להקדש אבל הקדש מחשב חדשים:

גמ׳ ורמינהו מקדישין בין לפני היובל בין לאחר היובל ובשנת היובל עצמה לא יקדיש ואם הקדיש אינה קדושה

רב ושמואל דאמרי תרוייהו אין מקדישין ליגאל בגירוע פחות משתי שנים וכיון דאין מקדישין ליגאל בגירוע פחות משתי שנים יהא אדם חס על נכסיו ואל יקדיש פחות משתי שנים

איתמר המקדיש שדהו בשנת היובל עצמה רב אמר קדושה ונותן חמשים ושמואל אמר אינה קדושה כל עיקר

מתקיף לה רב יוסף בשלמא לענין מכירה דפליג שמואל עליה דרב איכא למימר קל וחומר ומה מכורה כבר יוצאה עכשיו שאינה מכורה אינו דין שלא תימכר

אלא הכא מי איכא למימר ק״ו והא תנן הגיע יובל ולא נגאלה כהנים נכנסין לתוכה ונותנין דמיה דברי רבי יהודה

שמואל כר״ש סבירא ליה דאמר נכנסין ולא נותנין

דף כד עמוד ב

ורב סבר סוף סוף לבעלים מי קהדרא לכהנים הוא דנפקא וכהנים משולחן גבוה קא זכו

מאי טעמא דרב דאמר קרא (ויקרא כז, יז) ואם משנת היובל ושנת היובל בכלל

ושמואל מי כתיב ואם בשנת היובל משנת היובל כתיב משנת שאחר היובל

בשלמא לרב היינו דכתיב אם משנת היובל (ויקרא כז, יח) ואם אחר היובל אלא לשמואל מאי אחר היובל אחר אחר

מיתיבי מקדישין בין לפני היובל בין לאחר היובל ובשנת היובל עצמה לא יקדיש ואם הקדיש אינה קדושה אמר לך רב אינה קדושה בגירוע אבל קדוש ונותנין חמשים

מכלל דלפני היובל קדושה ליגאל בגירוע והא רב ושמואל דאמרי תרוייהו אין מקדישין ליגאל בגירוע פחות משתי שנים

אמר לך רב הא מני רבנן היא ואנא דאמרי כרבי דאמר ראשון וראשון בכלל שביעי ושביעי בכלל הכא נמי בשנת ושנת היובל בכלל

אי כרבי פונדיון מאי עבידתיה

וכי תימא לית ליה והתנן הקדיש שתים ושלש שנים לפני היובל רבי אומר אומר אני נותן סלע ופונדיון רבי כרבי יהודה סבירא ליה דאמר שנת חמשים עולה לכאן ולכאן

לשמואל לימא רבי כרבנן סבירא ליה דאי כרבי יהודה סלע ושתי פונדיונות מיבעי ליה ע״כ לשמואל רבי כרבנן סבירא ליה

תא שמע ולא גואלין אחר היובל פחות משנה בשלמא לשמואל לא גואלין לאחר יובל פחות משנה אלא לרב מאי אחר יובל שנה

מי סברת אחר יובל ממש מאי אחר יובל

דף כה עמוד א

באמצע יובל דכל כמה דלא מליא ליה שנה לא מגרע ליה

מאי קמ״ל דאין מחשבין חדשים עם ההקדש הא בהדיא קתני אין מחשבין חדשים עם ההקדש מה טעם קאמר מה טעם לא גואלין לאחר יובל פחות משנה משום דאין מחשבין חדשים עם ההקדש:

אין מחשבין חדשים וכו׳: ת״ר מנין שאין מחשבין חדשים עם ההקדש ת״ל (ויקרא כז, יח) וחשב לו הכהן את הכסף על פי השנים הנותרות שנים אתה מחשב ואי אתה מחשב חדשים

מניין שאם אתה רוצה לעשות חדשים לשנה עושה היכי דמי כגון דאקדשיה בפלגא דארבעין ותמני

ת״ל וחשב לו הכהן מ״מ:

מתני׳ המקדיש שדהו בשעת היובל נותן בזרע חומר שעורים חמשים שקל כסף היו שם נקעים עמוקים עשרה טפחים או סלעים גבוהים עשרה טפחים אינן נמדדין עמה פחות מכאן נמדדין עמה

הקדישה שתים ושלש שנים לפני היובל נותן סלע ופונדיון לשנה ואם אמר הריני נותן דבר שנה בשנה אין שומעין לו אלא נותן את כולו כאחד אחד בעלים ואחד כל האדם מה בין בעלים לכל אדם אלא שבעלים נותנין חומש וכל אדם אין נותנין חומש:

גמ׳ תנא כור זרע ולא כור תבואה מפולת יד ולא מפולת שוורים תני לוי לא מעבה ולא מידק אלא בינוני:

היו שם נקעים עמוקים כו׳: וליקדשו באנפי נפשייהו

וכי תימא כיון דלא הוו בית כור לא הוו קדשי והתניא שדה מה ת״ל לפי שנאמר (ויקרא כז, טז) זרע חומר שעורים בחמשים שקל כסף אין לי אלא שהקדיש כענין הזה מנין לרבות לתך וחצי לתך סאה ותרקב וחצי תרקב ת״ל שדה מ״מ

אמר מר עוקבא בר חמא הכא בנקעים מלאים מים דלאו בני זריעה נינהו דיקא נמי דקתני דומיא דסלעים ש״מ

אי הכי פחות מכאן נמי הנהו נגאני דארעא מיקרו שידרי דארעא מיקרו:

הקדישה שתים ושלש וכו׳: ת״ר

(ויקרא כז, יח) ונגרע מערכך אף מן ההקדש שאם אכלה הקדש שנה או שתים אי נמי לא אכלה אלא שהיתה לפניו נותן סלע ופונדיון לשנה:

ואם אמר הריני נותן כו׳: ת״ר מנין שאם אמרו בעלים הרינו נותנין דבר שנה בשנה שאין שומעין להם ת״ל (ויקרא כז, יח) וחשב לו הכהן את הכסף עד שיהא כסף כולו כאחד אחד בעלים ואחד כל אדם מה בין בעלים לכל אדם שהבעלים נותנין חומש וכל אדם אין נותנין חומש:

מתני׳ הקדישה וגאלה אינה יוצאה מידו ביובל גאלה בנו יוצאה לאביו ביובל גאלה אחר או אחד מהקרובים וגאלה מידו יוצאה לכהנים ביובל

גאלה אחד מן הכהנים והרי היא תחת ידו לא יאמר הואיל והיא יוצאה לכהנים ביובל והרי היא תחת ידי הרי היא שלי אלא יוצאה מתחת ידו ומתחלקת לכל אחיו הכהנים:

דף כה עמוד ב

גמ׳ ת״ר

(ויקרא כז, כ) אם לא יגאל את השדה בעלים (ויקרא כז, כ) ואם מכר את השדה גיזבר

(ויקרא כז, כ) לאיש אחר לאחר ולא לבן אתה אומר לאחר ולא לבן או אינו אלא לאחר ולא לאח כשהוא אומר איש הרי אח אמור הא מה אני מקיים אחר ולא לבן

ומה ראית לרבות את הבן ולהוציא את האח מרבה אני הבן שכן קם תחת אביו ליעידה ולעבד עברי

אדרבה מרבה אני את האח שכן קם תחת אחיו לייבום כלום יש יבום אלא במקום שאין בן הא יש בן אין יבום

ותיפוק ליה דהכא תרתי והכא חדא

משום דעבד עברי מהאי פירכא נמי הוא דנפקא ליה כלום יש יבום אלא במקום שאין בן

בעי רבה בר אבוה בת מהו שתעמיד שדה לאביה כיון דלענין יבום בן ובת כי הדדי פטרי מוקמה או דילמא כיון דלענין נחלה בת במקום בן כי אחר דמיא לא מוקמה

ת״ש דתנא דבי ר׳ ישמעאל כל שהוא אחר במקום בן והא נמי במקום בן כי אחר דמיא

בעי ר׳ זירא אשה מי מעמיד לה שדה בעל מוקים לה שכן יורשה א״ד בן מוקים לה שכן נוטל בראוי כבמוחזק תיקו

בעא מיניה רמי בר חמא מרב חסדא הקדישה פחות משתי שנים לפני היובל מהו שתצא לכהנים

א״ל מאי דעתיך (ויקרא כז, יח) ונגרע מערכך והיה השדה בצאתו ביובל דבת גירעון אין דלאו בת גירעון לא

אדרבה אם לא יגאל השדה והיה השדה בצאתו ביובל והאי נמי בת גאולה היא:

גאלה אחד מן הכהנים כו׳: תנו רבנן (ויקרא כז, כא) לכהן תהיה אחוזתו מה ת״ל

מנין לשדה שיוצא לכהנים ביובל וגאלה אחד מן הכהנים מנין שלא יאמר הואיל ויוצאה לכהן הרי תחת ידי ותהא שלי ודין הוא בשל אחרים אני זוכה בשל עצמי לא כ״ש

ת״ל אחוזתו אחוזה שלו ואין זה שלו הא כיצד יוצא מתחת ידו ומתחלקת לאחיו הכהנים:

מתני׳ הגיע יובל ולא נגאלה הכהנים נכנסין לתוכה ונותנין את דמיה דברי ר׳ יהודה ר״ש אומר נכנסין ולא נותנין

ר״א אומר לא נכנסין ולא נותנין אלא נקראת שדה רטושין עד היובל השני הגיע היובל השני ולא נגאלה נקראת רטושי רטושין עד היובל השלישי לעולם אין הכהנים נכנסין לתוכה עד שיגאלנה אחר:

גמ׳ מ״ט דרבי יהודה גמר קודש קודש ממקדיש בית

מה להלן בדמים אף כאן בדמים

ור״ש גמר קודש קודש מכבשי עצרת מה להלן בחנם אף כאן בחנם

ורבי [יהודה] נמי נילף מכבשי עצרת דנין קדשי בדק הבית

דף כו עמוד א

מקדשי בדק הבית ואין דנין קדשי בדק הבית מקדשי מזבח

ורבי שמעון נמי נילף ממקדיש בית דנין דבר שמתנה לכהנים מדבר שמתנה לכהנים ואין דנין דבר שמתנה לכהנים מדבר שאינו מתנה לכהנים:

רבי אליעזר אומר לא נכנסין ולא נותנין [וכו׳]:

אמר רבה מ״ט דר״א אמר קרא (ויקרא כז, כ) ואם לא יגאל את השדה לא יגאל עוד ואם מכר את השדה והיה השדה בצאתו ביובל

אמר אביי סכינא חריפא מפסקא קראי אלא אמר אביי טעמא דרבי אליעזר כדתניא לא יגאל יכול לא תהא נגאלת שתהא לפניו כשדה מקנה ת״ל עוד לכמות שהיתה אינה נגאלת אבל נגאלת שתהא לפניו כשדה מקנה

אימת אילימא ביובל ראשון אמאי אינה נגאלת שדה אחוזה נמי הויא אלא פשיטא ביובל שני

ולמאן אילימא לרבי יהודה ור״ש לכהנים נפקא אלא לאו ר׳ אליעזר ושמע מינה טעמא דר׳ אליעזר מהכא

ותסברא רבי יהודה ור״ש האי עוד מאי דרשי ביה אלא הכא במאי עסקינן בשדה שיצאה לכהנים והקדישה כהן ואתו בעלים למיפרקה

ס״ד אמינא לא תיפרוק שתהא לפניו כשדה מקנה ת״ל עוד לכמות שהיתה אינה נגאלת אבל נגאלת שתהא לפניו כשדה מקנה

והתניא (ויקרא כז, כד) בשנת היובל ישוב השדה לאשר קנהו מאתו יכול יחזור לגזבר שלקחו ממנו תלמוד לומר (ויקרא כז, כד) לאשר לו אחוזת הארץ

יאמר לאשר לו אחוזת הארץ מה תלמוד לומר לאשר קנהו מאתו שדה שיצאת לכהנים ומכרה כהן והקדישה לוקח וגאלה אחר יכול תחזור לבעלים הראשונים ת״ל לאשר קנהו

ואיצטריך לא יגאל ואיצטריכא למיכתב לאשר קנהו

דאי כתב רחמנא לא יגאל דלא קא הדרה כלל אבל הכא דקא הדרה תיהדר למרה קמא כתב רחמנא לאשר קנהו

ואי כתב רחמנא לאשר קנהו דלא קא יהבי בעלים דמי אבל הכא דקא יהבי דמי תיקום בידייהו כתב רחמנא לא יגאל

ואי כתב רחמנא לא יגאל ולא כתב עוד הוה אמינא לא תיפרוק כלל כתב רחמנא עוד לכמות שהיתה אינה נגאלת אבל נגאלת שתהא לפניו כשדה מקנה

מאי הוי עלה אמר רבא אמר קרא והיה השדה בצאתו ביובל בצאתו מיד אחר

דף כו עמוד ב

איבעיא להו בעלים ביובל שני כאחר דמו או לא

תא שמע (ויקרא כז, כ) לא יגאל יכול לא תהא נגאלת שתהא לפניו כשדה מקנה ת"ל עוד לכמות שהיתה אינה נגאלת אבל נגאלת שתהא לפניו כשדה מקנה

אימת אילימא ביובל ראשון אמאי אינה נגאלת אחוזה נמי הויא אלא פשיטא ביובל שני

ולמאן אי לרבי יהודה ורבי שמעון לכהנים נפקא אלא לאו לרבי אליעזר ושמע מינה בעלים ביובל שני כאחר דמו

ותסברא רבי יהודה ורבי שמעון האי עוד מאי דרשי ביה אלא הכא במאי עסקינן בשדה שיצאה לכהנים והקדישה כהן ואתו בעלים למיפרקה ס"ד אמינא לא תיפרוק שתהא כשדה מקנה ת"ל עוד לכמות שהיתה אינה נגאלת אבל נגאלת שתהא לפניו כשדה מקנה

והתניא (ויקרא כז, כד) ישוב השדה לאשר קנהו מאתו יכול יחזור לגזבר שלקחה הימנו ת"ל (ויקרא כז, כד) לאשר לו אחוזת הארץ

מה תלמוד לומר לאשר קנהו שדה שיצאה לכהנים ומכרה כהן והקדישה לוקח וגאלה אחר יכול תחזור לבעלים הראשונים ת"ל לאשר קנהו

ואיצטריך למיכתב לא יגאל ואיצטריך למיכתב לאשר קנהו דאי כתב רחמנא לא יגאל דלא קא הדרא כלל כתב רחמנא לאשר קנהו

ואי כתב רחמנא לאשר קנהו דלא קיהבי בעלים דמי אבל הכא דיהבי בעלים דמי דתיקום בידיהו כתב רחמנא לא יגאל

ואי כתב רחמנא לא יגאל ולא כתב עוד הוה אמינא לא תיפרוק כלל כתב רחמנא עוד לכמות שהיתה אינה נגאלת אבל נגאלת שתהא לפניו כשדה מקנה

מאי הוי עלה ת"ש ר' אליעזר אומר גאלה בעלים ביובל שני יוצאה לכהנים ביובל

א"ל רבינא לרב אשי האנן לא תנן הכי רבי אליעזר אומר אין הכהנים נכנסין לתוכה עד שיגאלנה אחר אמר ליה בעלים ביובל שני כאחר דמו

איכא דאמרי ר' אליעזר אומר גאלה ביובל שני אינה יוצאה לכהנים ביובל א"ל רבינא לרב אשי אף אנן נמי תנינא ר' אליעזר אומר אין הכהנים נכנסין לתוכה עד שיגאלנה אחר א"ל אי ממתני' ה"א בעלים ביובל שני כאחר דמו קמ"ל:

מתני' הלוקח שדה מאביו ומת אביו ואח"כ הקדישה הרי היא כשדה אחוזה הקדישה ואח"כ מת אביו הרי היא כשדה מקנה דברי ר"מ

רבי יהודה ור"ש אומרים הרי היא כשדה אחוזה שנאמר (ויקרא כז, טז) אם משדה מקנתו אשר לא משדה אחוזתו שדה שאינה ראויה להיות שדה אחוזה יצתה זו שהיא ראויה להיות שדה אחוזה

שדה מקנה אינה יוצאה לכהנים ביובל שאין אדם מקדיש דבר שאינו שלו הכהנים והלוים מקדישין לעולם וגואלין לעולם בין לפני היובל בין לאחר היובל:

גמ' תנו רבנן מנין ללוקח שדה מאביו והקדישה ואחר כך מת אביו מנין שתהא לפניו כשדה אחוזה ת"ל {ויקרא כ"ז:כ"ב } ואם (משדה) מקנתו אשר לא משדה אחוזתו שדה שאינה ראויה להיות שדה אחוזה יצתה זו שראויה להיות שדה אחוזה דברי רבי יהודה ורבי שמעון

רבי מאיר אומר מנין ללוקח שדה מאביו ומת אביו ואחר כך הקדישה מנין שתהא לפניו כשדה אחוזה ת"ל ואם משדה מקנתו אשר לא משדה אחוזתו שדה שאינה שדה אחוזה יצאת זו שהיא שדה אחוזה

לימא בהא קא מיפלגי דר"מ סבר קנין פירות כקנין הגוף דמי

ר' יהודה ור"ש סברי קנין פירות לאו כקנין הגוף דמי

אמר רב נחמן בר יצחק בעלמא לר״ש ור״י קנין פירות כקנין הגוף דמי

דף כז עמוד א

והכא קרא אשכח ודרשי לכתוב רחמנא אם משדה מקנתו אשר לא שדה אחוזתו אי נמי אשר לא שדה אחוזה מאי משדה אחוזתו שדה שאינה ראויה להיות שדה אחוזה יצתה זו שראויה להיות שדה אחוזה:

הכהנים והלוים מקדישין לעולם וכו׳: בשלמא גואלין אצטריך לאפוקי מדישראל דלא פרקי אלא עד יובל קא משמע לן דכהנים ולוים גואלין לעולם אלא מקדישין מאי איריא כהנים ולוים אפי׳ ישראל נמי

וכי תימא בשנת היובל עצמה הניחא לשמואל דאמר בשנת היובל עצמה לא קדשה קמ״ל דכהנים ולוים מקדישין לעולם אלא לרב מאי איריא כהנים ולוים אפי׳ ישראל נמי

ולטעמיך בין לפני היובל בין לאחר היובל למה לי אלא איידי דתנא רישא לפני היובל ולאחר היובל תנא סיפא נמי בין לאחר היובל בין לפני היובל

ואיידי דתנא רישא אין מקדישין ולא גואלין תנא נמי סיפא מקדישין וגואלין:

הדרן עלך אין מקדישין

מתני׳ **המקדיש** את שדהו בשעה שאין היובל אומר לו פתח אתה ראשון שהבעלים נותנין חומש וכל אדם אין נותנין חומש.

מעשה באחד שהקדיש שדהו מפני רעתה אמרו לו פתח אתה ראשון אמר הרי היא שלי באיסר אמר רבי יוסי לא אמר זה באיסר אלא בביצה שהקדש נפדה בכסף ובשוה כסף אמר לו הגעתיך נמצא מפסיד איסר ושדהו לפניו:

גמ׳ המקדיש שדהו בשעה כו׳: אומרין והתניא כופין מאי אומרין נמי כופין ואיבעית אימא מעיקרא אומרין אי צאית צאית ואי לא כופין:

שהבעלים נותנין חומש וכו׳: מאי איריא שהבעלים נותנין חומש תיפוק ליה דאיידי דחביבה עליה טפי ופריק לה ועוד מצות גאולה באדון

חדא ועוד קאמר חדא דאיידי דחביבה עליה טפי ופריק לה ועוד מצות גאולה באדון היא ועוד שהבעלים נותנין חומש כו׳:

מעשה באחד שהקדיש שדהו וכו׳: לימא בהא קמיפלגי דר״י סבר שוה כסף ככסף ורבנן סברי שוה כסף אינו ככסף

והא קי״ל דשוה כסף ככסף דכולי עלמא שוה כסף ככסף והכא בפודין בדבר שאין בחומשו שוה פרוטה קמיפלגי ת״ק סבר איסר דאיכא בחומשו שוה פרוטה פרקינן ורבי יוסי כביצה נמי פרקינן:

אמר לו הגעתיך נמצא מפסיד איסר ושדהו לפניו: סתמא כרבנן:

מתני׳ אמר אחד הרי היא שלי בעשר סלעים ואחד אומר בעשרים ואחד אומר בשלשים ואחד אומר בארבעים ואחד אומר בחמשים חזר בו של חמשים ממשכנין מנכסיו עד עשר חזר בו של ארבעים ממשכנין מנכסיו עד עשר

חזר בו של שלשים ממשכנין מנכסיו עד עשר חזר בו של עשרים ממשכנין מנכסיו עד עשר חזר בו של עשר מוכרין אותו בשוויו ונפרעין משל עשר את המותר

הבעלים אומרים בעשרים וכל אדם אומרים בעשרים הבעלים קודמין מפני שהם מוסיפין חומש אמר אחד הרי היא שלי בעשרים ואחת

דף כז עמוד ב

הבעלים נותנין עשרים ושש בעשרים ושתים הבעלים נותנין עשרים ושבע

בעשרים ושלש הבעלים נותנין עשרים ושמונה בעשרים וארבע הבעלים נותנין עשרים ותשע בעשרים וחמש הבעלים נותנין שלשים שאין מוסיפין חומש על עלויו של זה

אמר אחד הרי שלי בעשרים ושש אם רצו הבעלים ליתן שלשים ואחד ודינר הבעלים קודמין ואם לאו אומר לו הגעתיך:

גמ׳ אמר רב חסדא לא שנו אלא שבן ארבעים עומד במקומו

אבל אין בן ארבעים עומד במקומו משלשין ביניהן

תנן חזר בו של ארבעים ממשכנין עד עשר אמאי ליתן בר חמשין בהדיה דליכא בן חמשים

חזר בו בן שלשים ממשכנין מנכסיו עד עשר אמאי וליתן דבן ארבעים בהדיה דליכא בן ארבעים חזר בו בן עשרים ממשכנין מנכסיו עד עשר אמאי ליתן דבן שלשים בהדיה דליכא בן שלשים

אי הכי אימא סיפא חזר בו של עשר מוכרין אותה בשויה ונפרעין משל עשר את המותר ליתב דבן עשרים בהדיה וכי תימא ה״נ דליכא בן עשרים אי הכי נפרעין משל עשרה נפרעין ממנו מיבעי ליה

אלא אמר רב חסדא לא קשיא כאן בבת אחת כאן בזה אחר זה תניא נמי הכי חזרו כולן כאחד משלשין ביניהם והא אנן תנן ממשכנין מנכסיו עד עשר אלא לאו שמע מינה כדרב חסדא שמע מינה

איכא דרמי להו מירמא תנן חזר בו של עשר מוכרין אותה בשויה ונפרעין משל עשר את המותר והתניא משלשין ביניהם אמר רב חסדא לא קשיא כאן בבת אחת כאן בזה אחר זה:

הבעלים אומרים בעשרים וכל אדם בעשרים וכו׳: למימרא דחומש עדיף ורמינהו בעל הבית אומר בסלע ואחד אומר בסלע ואיסר של סלע ואיסר קודם מפני שמוסיף על הקרן

הכא דחומשא רווחא דהקדש הוא חומש עדיף התם דחומשא רווחא דבעל הבית קרנא תיפרוק שפיר חומשא לא איכפת לן:

אמר אחד הרי הוא שלי כו׳: בעשרים וחמש נותנין שלשים ולימרו הבעלים אתא גברא בחריקין דאמור בעלים דינר

וליתני דינר לא דק ולא והא קתני אם רצו הבעלים ליתן שלשים ואחד ודינר בעלים קודמין אלא אמר רבא דאמור בעלים פרוטה ולא דק:

שאין מוסיפין חומש על עלויו כו׳: אמר רב חסדא לא שנו אלא שלא נישום הקדש בג׳ אבל נישום הקדש בג׳ מוסיפין

תניא נמי הכי בית שמאי אומרים מוסיפין ובית הלל אומרים אין מוסיפין היכי דמי אי לא נישום מאי טעמא דבית שמאי אלא דנישום

לימא רב חסדא דאמר כבית שמאי לעולם דלא נישום ובית שמאי מחמירין

אי בעית אימא לעולם דנישום ואיפוך בית שמאי אומרים אין מוסיף וליתניה גבי קולי ב״ש וחומרי בית הלל אלא לעולם דלא נישום וב״ש מחמירין:

אמר אחד הרי היא שלי בעשרים ושש כו׳: רצו אין לא רצו לא

אמרי אתא גברא בחריקין

ודינר מאי עבידתיה אמר רב ששת ה״ק אם רצו בעלים מעיקרא ליתן חשבון המגיע לאחד ושלשים ודינר

דף כח עמוד א

היכי דמי דאמור בעשרים ואחד הבעלים קודמין ואם לאו אומר לו הגעתיך:

מתני׳ מחרים אדם מצאנו ומבקרו ומעבדיו ומשפחותיו הכנענים ומשדה אחוזתו ואם החרים את כולם אינם מוחרמים דברי ר״א א״ר אלעזר בן עזריה מה אם לגבוה אין אדם רשאי להחרים כל נכסיו על אחת כמה וכמה שיהא אדם חס על נכסיו:

גמ׳ מנא הני מילי דתנו רבנן (ויקרא כז, כח) מכל אשר לו ולא כל אשר לו מאדם ולא כל אדם מבהמה ולא כל בהמה משדה אחוזה ולא כל שדה אחוזה

יכול לא יחרים ואם החרים יהו מוחרמין ת״ל אך דברי רבי אליעזר אמר ר״א בן עזריה מה אם לגבוה אין אדם רשאי להחרים כל נכסיו על אחת כמה וכמה שיהא אדם חס על נכסיו

וצריכא דאי כתב רחמנא מכל אשר לו הוה אמינא כל דאית ליה לא לחרים אבל מין אחד ליחרמיה כוליה כתב רחמנא מאדם ולא כל אדם

ואי כתב רחמנא מאדם דלא סגיא ליה בלא עבודה אבל שדה סגיא ליה בדיסתורן ואי אשמעינן הני תרתי משום דהכא חיותא והכא חיותא אבל מטלטלין ליחרמינהו כולהו צריכי

בהמה למה לי לכדתניא יכול יחרים אדם בנו ובתו עבדו ושפחתו העבריים ושדה מקנתו תלמוד לומר בהמה מה בהמה יש לו רשות למוכרה אף כל שיש לו רשות למוכרה

והלא בתו קטנה יש לו רשות למוכרה יכול יחרימנה תלמוד לומר בהמה מה בהמה יש לו רשות למוכרה לעולם אף כל שיש לו רשות למוכרה לעולם:

אמר רבי אלעזר בן עזריה אם לגבוה אין אדם רשאי כו׳: היינו ת״ק

איכא בינייהו דרבי אילא דאמר רבי אילא באושא התקינו המבזבז אל יבזבז יותר מחומש

מעשה באחד שבקש לבזבז יותר מחומש ולא הניחו לו חבריו ומנו רבי ישבב ואמרי לה רבי ישבב ולא הניחו לו חביריו ומנו רבי עקיבא:

מתני׳ המחרים בנו ובתו ועבדו ושפחתו העברים ושדה מקנתו אין מוחרמין שאין אדם מחרים דבר שאינו שלו הכהנים והלוים אין מחרימין דברי רבי יהודה ר״ש אומר הכהנים אין מחרימין שהחרמין שלהן והלוים מחרימין שאין החרמין שלהן

אמר רבי נראין דברי רבי יהודה בקרקעות שנאמר כי אחוזת עולם היא להם ודברי ר״ש במטלטלין שאין החרמין שלהן:

גמ׳ ור׳ יהודה בשלמא כהנים אין מחרימין שחרמין שלהן אלא לוים בשלמא מקרקעי לא מחרמי דכתיב כי אחוזת עולם היא להם אלא מטלטלי ליחרמי אמר קרא מכל אשר לו ומשדה אחוזתו מקיש מטלטלין לקרקעות

ורבי שמעון בשלמא כהנים כדאמרן אלא לוים בשלמא מטלטלים לחרים דלא מקיש אלא מקרקעי אמאי הכתיב אחוזת עולם היא להם מאי מחרימין נמי דקאמר מטלטלי

והא מדקתני סיפא אמר רבי נראין דברי רבי יהודה במקרקעי ודברי רבי שמעון במטלטלי מכלל דרבי שמעון מקרקעי נמי קאמר הכי קאמר אמר רבי נראין דברי רבי יהודה לרבי שמעון בקרקעות שאף ר״ש לא נחלק [עליו] אלא במטלטלין אבל בקרקעות מודה ליה:

א״ר חייא בר אבין החרים מטלטלין נותנן לכל כהן שירצה שנאמר כל חרם בישראל

דף כח עמוד ב

לך יהיה החרים שדותיו נותנן לכהן שבאותו משמר שנאמר (ויקרא כז, כא) כשדה החרם לכהן תהיה אחוזתו וגמר לכהן לכהן מגזל הגר

והתם מנלן דתניא (במדבר ה, ח) לה׳ לכהן קנאו השם ונתנו לכהן שבאותו משמר

אתה אומר לכהן שבאותו משמר או אינו אלא לכל כהן שירצה כשהוא אומר (במדבר ה, ח) מלבד איל הכיפורים אשר יכפר בו עליו הרי בכהן שבאותו משמר הכתוב מדבר

שדה היוצאה לכהנים ביובל נותנה למשמר שפגע בו יובל איבעיא להו פגע בו בשבת מאי א״ר חייא בר אמי משמיה דחולפנא נותנה למשמר היוצא

אמר רב נחמן בר יצחק תניא [נמי הכי] נמצאת אתה אומר אחד יובל ואחד שביעית משמטין כאחד אלא שיובל בתחילתו והשמטה בסופה

אדרבה משום הכי הואי אימא מפני שהיובל כו׳

בשלמא שביעית בסופה דכתיב (דברים טו, א) מקץ שבע שנים תעשה שמטה אלא יובל בתחילתו ביום הכיפורים הוא דכתיב (ויקרא כה, ט) ביום הכיפורים תעבירו שופר בכל ארצכם הא מני ר׳ ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקה היא דאמר מר״ה הוא דחייל יובל

שמעה חזקיה בר בילוטו ואזל אמר קמיה דר׳ אבהו וליקיש מטלטלי לקרקעות

לאו תנאי היא דאיכא דמקיש ואיכא דלא מקיש כמ״ד לא מקשינן:

מתני׳ חרמי כהנים אין להם פדיון אלא נותנים לכהנים כתרומה ר׳ יהודה בן בתירא אומר סתם חרמים לבדק הבית שנאמר (ויקרא כז, כח) כל חרם קדש קדשים הוא לה׳

וחכ״א סתם חרמים לכהנים שנאמר (ויקרא כז, כא) כשדה החרם לכהן תהיה אחוזתו א״כ למה נאמר כל חרם קדש קדשים הוא לה׳ שחל על קדשי קדשים ועל קדשים קלים

מחרים אדם את קדשיו בין קדשי קדשים בין קדשים קלים אם נדר נותן דמיהן

ואם נדבה נותן את טובתן שור זה עולה אומדין כמה אדם רוצה ליתן בשור זה להעלותו עולה אף על פי שאינו רשאי

הבכור בין תם בין בעל מום מחרימין אותו וכיצד פודים אותו אומדין כמה אדם רוצה ליתן בבכור זה ליתנו לבן בתו או לבן אחותו:

דף כט עמוד א

גמ׳ תנו רבנן חרמי כהנים אין להן פדיון ונותנין לכהן חרמים כל זמן שהן בבית בעלים הרי הן כהקדש לכל דבריהן שנאמר (ויקרא כז, כח) כל חרם בישראל קדש קדשים הוא לה׳ נתנן לכהן הרי הן לכל דבריהן כחולין שנאמר (במדבר יח, יד) כל חרם בישראל לך יהיה:

ר׳ יהודה בן בתירא אומר סתם חרמים לבדק הבית כו׳: בשלמא רבנן כדקא מפרשי טעמייהו וטעמא דרבי יהודה בן בתירא אלא רבי יהודה בן בתירא האי כשדה החרם מאי עביד ליה

מיבעיא ליה לכדתניא (ויקרא כז, כא) כשדה החרם לכהן תהיה אחוזתו מה תלמוד לומר מנין לכהן שהקדיש שדה חרמו שלא יאמר הואיל ויוצאה לכהנים והרי היא תחת ידי תהא שלי

ודין הוא בשל אחרים אני זוכה בשל עצמי לא כל שכן ת״ל כשדה החרם לכהן תהיה אחוזתו

וכי מה למדנו משדה חרם מעתה הרי זה בא ללמד ונמצא למד מקיש שדה חרמו לשדה אחוזה של ישראל

מה שדה אחוזה של ישראל יוצאה מתחת ידו ומתחלקת לכהנים אף שדה חרמו יוצאה מתחת ידו ומתחלקת לאחיו הכהנים

ואידך מחרם החרם ואידך חרם החרם לא משמע ליה

ורבי יהודה בן בתירא דחל על קדשי קדשים ועל קדשים קלים מנא ליה סבר ליה כרבי ישמעאל:

אמר רב הלכה כרבי יהודה בן בתירא ורב שביק רבנן ועביד כרבי יהודה בן בתירא ברייתא איפכא תניא שביק מתני׳ ועביד כברייתא רב מתני׳ נמי איפכא תני

מאי חזית דאפכת מתניתין מקמי ברייתא נפיך ברייתא מקמי מתני׳ רב גמריה גמיר אי הכי כרבי יהודה בן בתירא כרבנן מיבעי ליה הכי קאמר למאי דאפכיתו ותניתו הלכה כרבי יהודה בן בתירא

ההוא גברא דאחרמינהו לנכסיה בפומבדיתא אתא לקמיה דרב יהודה אמר ליה שקול ארבעה זוזי ואחיל עלייהו ושדינהו בנהרא ולישתרו לך אלמא קסבר סתם חרמים לבדק הבית

כמאן כשמואל דאמר הקדש שוה מנה שחיללו על שוה פרוטה מחולל אימר דאמר שמואל שחיללו לכתחלה מי אמר

הני מילי בזמן שבית המקדש קיים דאיכא פסידא אבל בזמן הזה אפי׳ לכתחלה אי הכי אפי׳ פרוטה נמי פרסומי מלתא

אמר עולא אי הואי התם הוה יהיבנא כולהו לכהנים אלמא קסבר עולא סתם חרמים לכהנים

מיתיבי אין עבד עברי נוהג אלא בזמן שהיובל נוהג שנאמר (ויקרא כה, מ) עד שנת היובל יעבוד עמך

ואין שדה החרם נוהגת אלא בזמן שהיובל נוהג שנאמר (ויקרא כה, כח) ויצא ביובל ושב לאחוזתו אין בתי ערי חומה נוהגין אלא בזמן שהיובל נוהג שנאמר (ויקרא כה, ל) לא יצא ביובל

ר״ש בן יוחי אומר אין שדה חרמין נוהגין אלא בזמן שהיובל נוהג שנאמר (ויקרא כז, כא) והיה השדה בצאתו ביובל קודש לה׳ כשדה החרם ר״ש בן אלעזר אומר אין גר תושב נוהג אלא בזמן שהיובל נוהג

אמר רב ביבי מ״ט אתיא טוב טוב כתיב הכא (דברים טו, טז) כי טוב לו עמך וכתיב התם (דברים כג, יז) בטוב לו לא תוננו

לא קשיא הא במקרקעי הא במטלטלי והא מעשה דפומבדיתא במקרקעי נמי הוה מקרקעי דחוצה לארץ כמטלטלי דארץ ישראל דמי:

מתני׳ רבי ישמעאל אומר כתוב אחד אומר תקדיש וכתוב אחד אומר לא יקדיש א״א לומר תקדיש שהרי כבר נאמר לא יקדיש א״א לומר לא יקדיש שהרי כבר נאמר תקדיש

הא כיצד מקדישו אתה הקדש עלוי ואי אתה מקדישו הקדש מזבח:

גמ׳ ורבנן {ויקרא כז } אל תקדיש מיבעי ליה ללאו תקדיש מיבעי ליה לכדתניא מנין לנולד בכור בעדרו שמצוה להקדישו שנאמר (דברים טו, יט) הזכר תקדיש

ורבי ישמעאל אי לא מקדיש ליה לא קדוש קדושתו מרחם הוה וכיון דכי לא מקדיש ליה קדוש לא צריך לאקדושיה:

הדרן עלך המקדיש שדהו

דף כט עמוד ב

מתני׳ **המוכר** את שדהו בשעת היובל אינו מותר לגאול פחות משתי שנים שנאמר (ויקרא כה, טו) במספר שני תבואות ימכר לך

היתה שנת שדפון וירקון או שנת שביעית אינו עולה מן המנין נרה או הובירה עולה לו מן המנין רבי אליעזר אומר מכרה לו לפני ראש השנה והיא מליאה פירות הרי זה אוכל ממנה שלש תבואות בשתי שנים:

גמ׳ המוכר שדהו בשעת היובל וכו׳ אינו גואל לא קתני אלא אינו מותר לגאול אלמא קסבר איסורא נמי איכא דאפילו קרקושי זוזי נמי אסור

ולא מיבעיא מוכר דקאי בעשה דכתיב (ויקרא כה, טו) במספר שני תבואות ימכר לך אלא אפילו לוקח נמי קאי בעשה דבעינן {ויקרא כה } שנים תקנה וליכא

איתמר המוכר שדהו בשנת היובל עצמה רב אמר מכורה ויוצאה ושמואל אמר אינה מכורה כל עיקר מאי טעמא דשמואל קל וחומר ומה מכורה כבר יוצאה שאינה מכורה אינו דין שלא תימכר

ולרב לא אמרינן קל וחומר כי ה״ג והתניא יכול ימכור אדם את בתו כשהיא נערה אמרת קל וחומר ומה מכורה כבר יוצאה עכשיו שאינה מכורה אינו דין שלא תימכר

התם לא הדרא מיזדבנא הכא הדרא מיזדבנא

מיתיבי אחר היובל שנים תקנה מלמד שמוכרין סמוך ליובל מופלג מן היובל מנין ת״ל (ויקרא כה, טז) לפי רוב השנים ולפי מעוט השנים

ובשנת היובל עצמה לא ימכור ואם מכר אינה מכורה אמר לך רב אינה מכורה למספר שני תבואות אבל מכורה היא ויוצאה

ואי איזדבוני מיזבנה תיקום ברשותיה עד בתר יובל ובתר יובל ניכליה שני תבואות וניהדרה מי לא תניא אכלה שנה אחת לפני היובל משלימין לו שנה אחרת אחר היובל התם נחית לאכילה הכא לא נחית לאכילה

אמר רב ענן שמעית מיניה דמר שמואל תרתי חדא הך ואידך המוכר עבדו לעובד כוכבים או בחוצה לארץ יצא לחירות

חדא הדרי זביני וחדא לא הדרי זביני ולא ידענא הי מיניה

אמר רב יוסף ניחזי אנן מדתניא בברייתא המוכר עבדו בחו״ל יצא לחירות וצריך גט שיחרור מרבו שני ש״מ מדקרי ליה לשני רבו אלמא לא הדרי זביני וכי קאמר שמואל הכא אינה מכורה ומעות חוזרין

דף ל עמוד א

ורב ענן ברייתא לא שמיעא ליה ודשמואל ממאי דאינה מכורה ומעות חוזרין דלמא אינה מכורה ומעות מתנה מידי דהוה אמקדש אחותו דאיתמר המקדש אחותו רב אמר מעות חוזרין ושמואל אמר מעות מתנה

א״ל אביי לרב יוסף מאי חזית דקנסינן ליה ללוקח נקנסיה למוכר

אמר ליה לאו עכברא גנב אלא חורא גנב אי לאו עכברא חורא מנא ליה מסתברא היכא דאיתיה לאיסורא קנסינן:

היתה שנת שדפון כו׳: השתא הובירה עולה לו נרה מיבעיא

נרה איצטריך ליה סלקא דעתך אמינא אמרינן ליה הב ליה דמיה וליסק קמ״ל:

רבי אליעזר אומר מכרה לו כו׳: תניא ר״א אומר מנין שאם מכרה לו לפני ראש השנה מליאה פירות שלא יאמר לו הנח לפני כדרך שהנחתי לפניך תלמוד לומר (ויקרא כה, טו) במספר שני תבואות ימכר לך פעמים שאדם אוכל שלש תבואות בשתי שנים:

מתני׳ מכרה לראשון במנה ומכר ראשון לשני במאתים אינו מחשב אלא עם הראשון שנאמר {ויקרא כה } [לאיש] אשר מכר לו

מכרה לראשון במאתים ומכר הראשון לשני במנה אינו מחשב אלא עם האחרון שנאמר (ויקרא כה, כז) וחשב את שני ממכרו והשיב את העודף לאיש (אשר מכר לו) לאיש אשר בתוכו

לא ימכור ברחוק ויגאל בקרוב ברעה ויגאל ביפה ולא ילוה ויגאל ולא יגאל לחצאין ובהקדש מותר בכולן זה חומר בהדיוט מבהקדש:

גמ׳ תנו רבנן מכרה לראשון במנה ומכרה ראשון לשני במאתים מנין שאינו מחשב אלא עם הראשון ת״ל [לאיש] אשר מכר לו

מכרה לראשון במאתים ומכר הראשון לשני במנה מנין שאין מחשבין אלא עם השני ת״ל לאיש [לאיש] אשר בתוכו דברי רבי

רבי דוסתאי בן יהודה אומר מכרה לו במנה והשביחה ועמדה על מאתים מנין שאינו מחשב אלא במנה שנאמר והשיב את העודף העודף שבידו

מכרה לו במאתים והכסיפה ועמדה על מנה מנין שאין מחשבין אלא במנה שנאמר והשיב את העודף העודף שבקרקע

מאי בינייהו דאייקר וזל ואייקר

וממאי דלקולא דלמא לחומרא

לא ס״ד דגמר {ויקרא כה } גאולה {ויקרא כה } גאולה מעבד עברי

והתם מנלן דתניא נמכר במנה והשביח ועמד על מאתים מנין שאין מחשבין אלא ממנה שנאמר (ויקרא כה, נא) מכסף מקנתו

נמכר במאתים והכסיף ועמד על מנה מנין שאין מחשבין אלא ממנה שנאמר (ויקרא כה, נב) כפי שניו

ואין לי אלא עבד עברי הנמכר לעובד כוכבים שנגאל וידו על העליונה נמכר לישראל מנין ת״ל {ויקרא כה } שכיר {דברים טו } שכיר לגזירה שוה

אמר אביי

דף ל עמוד ב

הריני כבן עזאי בשוקי טבריא אמר ליה ההוא מרבנן לאביי איכא למידרשינהו לקולא ואיכא למידרשינהו לחומרא ממאי דלקולא אימא לחומרא

לא סלקא דעתיך מדאקיל רחמנא גביה דתניא (דברים טו, טז) כי טוב לו עמך עמך במאכל עמך במשתה שלא תהא אוכל פת נקיה והוא אוכל פת קיבר אתה שותה יין ישן והוא שותה יין חדש אתה ישן על גבי מוכין והוא ישן על גבי קרקע מיכן אמרו הקונה עבד עברי כקונה אדון לעצמו

אדרבה נחמיר עליה מדרבי יוסי ברבי חנינא דאמר רבי יוסי בר׳ חנינא בא וראה כמה קשה אבקה של שביעית

אדם נושא ונותן בפירות שביעית לסוף מוכר את מטלטליו שנאמר בשנת היובל הזאת תשובו איש אל אחוזתו וכתיב (ויקרא כה, יד) וכי תמכרו ממכר לעמיתך או קנה מיד עמיתך דבר הנקנה מיד ליד

לא הרגיש לסוף מוכר את שדותיו שנאמר (ויקרא כה, כה) וכי ימוך אחיך ומכר מאחוזתו

לא באת לידו לסוף מוכר את ביתו שנאמר (ויקרא כה, כט) ואיש כי ימכור בית מושב עיר חומה מאי שנא התם דקאמר לא הרגיש ומאי שנא הכא דקאמר לא באת לידו כדרב הונא דאמר רב הונא כיון שעבר אדם עבירה ושנה בה הותרה לו

הותרה לו ס״ד אלא אימא נעשית לו כהיתר

(לא באת לידו לסוף שלוה ברבית שנאמר (ויקרא כה, כה) וכי ימוך אחיך וגו׳ וכתיב אל תקח מאתו נשך ותרבית)

לא באת לידו עד שמוכר את בתו שנאמר (שמות כא, ז) וכי ימכור איש [את] בתו לאמה ואע״ג דבתו בהאי ענינא ליתא ניחא לאיניש דליזבין ברתיה ולא ליזיף בריביתא דאילו התם מיגרעא ואזלא ואילו הכא קא מוספא ואזלא

לא באת לידו לסוף שמוכר את עצמו שנאמר (ויקרא כה, לט) כי ימוך אחיך עמך ונמכר לך לא לך אלא לגר שנאמר לגר ולא לגר צדק אלא לגר תושב שנאמר לגר תושב

משפחת גר זה העובד כוכבים כשהוא אומר או לעקר (משפחת גר) זה הנמכר ונעשה משרת לעבודת כוכבים עצמה

א״ל הא אהדריה קרא ותנא דבי רבי ישמעאל הואיל והלך ומכר עצמו לעבודת כוכבים אידחה אבן אחר הנופל ת״ל ((ויקרא כה, לב) גאולת עולם תהיה לו וביובל יצא) אימא גאולה תהיה לו דלא ליטמע בעובדי כוכבים ולעולם לענין פדיונו נחמיר

אמר רב נחמן בר יצחק כתיב (ויקרא כה, נא) אם עוד רבות בשנים וכתיב (ויקרא כה, נב) אם מעט נשאר בשנים

וכי יש שנים מרובות ויש שנים מועטות אלא נתרבה כספו מכסף מקנתו נתמעט כספו כפי שניו

ואימא היכא דעבד תרתי ופיישי ארבעי ליתב ליה ארבע מכסף מקנתו והיכא דעבד ארבע ופיישי תרתי ליתב ליה תרתי כפי שניו

א״כ נכתוב אם עוד רבות שנים מאי בשנים נתרבה כספו בשנים מכסף מקנתו נתמעט כספו בשנים כפי שניו אמר רב יוסף דרשינהו רב נחמן להני קראי כסיני:

לא ימכור ברחוק כו׳: מנא הני מילי דת״ר (ויקרא כה, כו) והשיגה ידו יד עצמו שלא ילוה ויגאל

ומצא פרט למצוי שלא ימכור ברחוק ויגאול בקרוב ברע ויגאול ביפה כדי גאולתו כדי גאולה הוא גואל ואינו גואל לחצאין

למימרא דמצא השתא משמע ורמינהו {דברים יט } ומצא פרט לממציא עצמו מיכן אמר רבי אליעזר אם משיצאה אבן מתחת ידו הוציא הלה את ראשו וקיבלה פטור אלמא מצא מידי דאיתיה מעיקרא משמע

אמר רבא הכא מענינא דקרא והכא מענינא דקרא הכא דומיא דהשיגה ידו מה השיגה ידו דהשתא אף מצא נמי דהשתא והכא דומיא דיער מה יער מילתא דאיתיה מעיקרא אף מצא מילתא דאיתיה מעיקרא:

ובהקדש כו׳: מנא ה״מ דת״ר (ויקרא כז, יג) ואם גאל יגאל מלמד שלוה וגואל וגואל לחצאין

אר״ש מה טעם לפי שמצינו במוכר שדה אחוזה שיפה כחו שאם הגיע יובל ולא נגאלה חוזרת לבעלים ביובל הורע כחו שאינו לוה וגואל ואינו גואל לחצאין

אבל מקדיש שדה אחוזה הואיל שהורע כחו שאם הגיע יובל ולא נגאלה יוצא לכהנים יפה כחו שלוה וגואל וגואל לחצאין

דף לא עמוד א

תני חדא לוה וגואל וגואל לחצאין ותניא אידך אינו לוה וגואל ואינו גואל לחצאין לא קשיא הא רבנן והא ר״ש:

מתני׳ המוכר בית בבתי ערי חומה הרי זה גואל מיד וגואל כל שנים עשר חדש הרי זה כמין רבית ואינו רבית

מת המוכר יגאל בנו מת הלוקח יגאל מיד בנו אין מונין שנה אלא משעה שמכר שנאמר (ויקרא כה, ל) עד מלאת לו שנה

כשהוא אומר תמימה להביא את חדש העיבור רבי אומר ליתן לו שנה ועיבורה הגיע יום שנים עשר חדש ולא נגאלה היתה חלוטה לו אחד הלוקח ואחד הניתן לו במתנה שנאמר {ויקרא כה } לצמיתות:

גמ׳ מתני׳ דלא כרבי דתניא רבי אומר ימים אין ימים פחות משנים

ורבנן האי ימים מאי עבדי ליה מיבעי ליה מיום ליום ורבי מיום ליום מנא ליה נפקא ליה {ויקרא כ״ה:כ״ט } מעד תום שנת ממכרו

ורבנן ההוא מיבעי ליה שנת ממכרו שלו ולא שנת של מנין עולם וימים מיבעי להו למעת לעת דאי מעד תום שנת ממכרו הוה אמינא מיום ליום אין מעת לעת לא כתב רחמנא ימים

ורבי מעת לעת מנא ליה נפקא ליה מתמימה ורבנן ההוא מיבעי ליה לעיבורה

ורבי נמי הא מיבעי ליה לעיבורה הכי נמי מיום ליום ומעת לעת מעד תום שנת ממכרו נפקא:

הרי זו כמין רבית וכו׳: והתניא הרי זו רבית גמורה אלא שהתורה התירתו

אמר רבי יוחנן לא קשיא הא רבי יהודה והא רבנן דתניא הרי שהיה נושה בחבירו מנה ועשה לו שדהו מכר בזמן שהמוכר אוכל פירות מותר לוקח אוכל פירות אסור

רבי יהודה אומר אף בזמן שהלוקח אוכל פירות מותר אמר רבי יהודה מעשה בביתוס בן זונין שעשה שדהו מכר על פי ר״א בן עזריה ולוקח אוכל פירות היה אמרו לו משם ראייה מוכר אוכל פירות היה ולא לוקח

מאי בינייהו צד אחד ברבית איכא בינייהו תנא קמא סבר צד אחד ברבית אסור ור׳ יהודה סבר צד אחד ברבית מותר

דף לא עמוד ב

רבא אמר דכולי עלמא צד אחד ברבית אסור והכא ברבית על מנת להחזיר איכא בינייהו מר סבר אסור ומר סבר מותר:

מת המוכר יגאל בנו: פשיטא מהו דתימא (ויקרא כה, כט) ואיש כי ימכר בית מושב אמר רחמנא והאי לאו מכר קמשמע לן (ויקרא כה, כט) והיתה גאולתו מכל מקום:

מת הלוקח יגאל מיד בנו וכו׳: פשיטא מהו דתימא {ויקרא כה } לקונה אותו אמר רחמנא והא לא קנה קמ״ל והיתה גאולתו מכל מקום:

אין מונין לו שנה אלא משעה שמכר כו׳: תנו רבנן שנה איני יודע אם שנה לראשון אם שנה לשני כשהוא אומר עד מלאת לו שנה תמימה הוי שנה לראשון

למי חלוט רבי אלעזר אומר לראשון חלוט רבי יוחנן אמר לשני חלוט בשלמא לר׳ אלעזר דלדידיה קא מנינן אלא לרבי יוחנן מאי טעמא אמר רבי אבא בר ממל מה מכר לו ראשון לשני כל זכות שתבא לידו

אמר רבי אבא בר ממל מכר שני בתי ערי חומה אחד בחמשה עשר באדר הראשון ואחד באחד באדר השני זה שמכר לו באדר השני כיון שהגיע יום אחד באדר של שנה הבאה עלתה לו שנה זה שמכר לו בחמשה עשר של אדר הראשון לא עלתה לו שנה עד חמשה עשר באדר של שנה הבאה

מתקיף לה רבינא ולימא ליה אנא קדים שחין נורא מקמא דידך משום דאמר ליה את נחית לעיבורא:

וא״ר אבא בר ממל נולדו לו שני טלאים אחד בחמשה עשר של אדר הראשון ואחד באחד באדר השני זה שנולד באדר השני כיון שהגיע יום אחד באדר (השני) של שנה הבאה עלתה לו שנה זה שנולד לו בחמשה עשר באדר הראשון לא עלתה לו שנה עד חמשה עשר באדר של שנה הבאה

מתקיף לה רבינא ולימא ליה אנא קדים אכיל ירוקא מקמא דידך משום דאמר ליה את נחיתת לעיבורא אנא לא נחיתנא לעיבורא

הא תו למה לי היינו הך מהו דתימא התם דכתיב תמימה הכא דלא כתיב תמימה לא קמ״ל דשנה שנה מהדדי גמרי:

כשהוא אומר תמימה כו׳ רבי אומר ליתן שנת עיבורה: ת״ר (ויקרא כה, ל) שנה תמימה רבי אומר מונה שלש מאות ושש וחמשה ימים כמנין ימות החמה וחכמים אומרים מונה שנים עשר חודש מיום ליום ואם נתעברה נתעברה לו:

הגיע יום שנים עשר חודש ולא נגאל כו׳: ת״ר לצמיתות לחלוטין דבר אחר לצמיתות לרבות את המתנה מאי טעמא צמית צמיתות

אמרוה רבנן קמיה דרב פפא כמאן דלא כר״מ דאי כר״מ האמר מתנה אינה כמכר א״ר פפא אפילו תימא ר״מ שאני הכא דרבי רחמנא לצמיתות

אמרו רבנן לרב פפא ואמר לה רב הונא בריה דרב יהושע לרב פפא והא גבי יובל דכתיב תשובו לרבות את המתנה ור״מ לא קא מרבי אלא הא ודאי דלא כר״מ:

ת״ר המקדיש בית בבתי ערי חומה הרי זה גואל וגואל לעולם גאלו אחר מיד הקדש הגיע יום שנים עשר חודש ולא נגאל היה חלוט לו

מנא ה״מ אמר שמואל דאמר קרא {ויקרא כה } לקונה אותו ואפילו מיד הקדש ולחלטיה הקדש אמר קרא לדורותיו יצא הקדש שאין לו דורות

לא יצא ביובל למה לי אמר רב ספרא לא נצרכא אלא למוכר בית בבתי ערי חומה ופגע בו יובל בתוך שנתו סד״א ליפוק ביובל קמ״ל לא יצא ביובל:

מתני׳ בראשונה היה נטמן יום שנים עשר חודש כדי שיהא חלוט לו התקין הלל שיהא חולש מעותיו ללשכה ויהא שובר את הדלת ונכנס אימתי שירצה הלז יבא ויטול את מעותיו:

גמ׳ אמר רבא מתקנתו של הלל הרי זה גיטיך על מנת שתתני לי מאתים זוז ונתנה לו מדעתו מגורשת בעל כרחו אינה מגורשת

דף לב עמוד א

מדאיצטריך ליה להלל לתקוני נתינה בעל כרחו הויא נתינה הא בעלמא נתינה בעל כרחו לא הויא נתינה

מתקיף לה רב פפא ואיתימא רב אשי ודילמא כי איצטריכא ליה להלל לתקוני שלא בפניו אבל בפניו בין מדעתו בין בעל כרחו הויא מתנה

איכא דאמרי אמר רבא מתקנתו של הלל הרי זה גיטיך על מנת שתתני לי מאתים זוז ונתנה לו בין מדעתו בין בעל כרחו הויא נתינה וכי איצטריך ליה להלל לתקוני שלא בפניו אבל בפניו בין מדעתו בין בעל כרחו הויא נתינה

מתקיף לה רב פפא ואיתימא רב שימי בר אשי ודילמא בין בפניו בין שלא בפניו מדעתו אין בעל כרחו לא והלל מאי דאיצטריך ליה תקין:

מתני׳ כל שהוא לפנים מן החומה הרי הוא כבתי ערי חומה חוץ מן השדות ר׳ מאיר אומר אף השדות בית הבנוי בחומה ר׳ יהודה אומר אינו כבתי ערי חומה ר״ש אומר כותל החיצון היא חומתו:

גמ׳ ת״ר בית אין לי אלא בית מנין לרבות בתי בדים ובתי מרחצאות ומגדלות ושובכין ובורות ושיחין ומערות ת״ל (ויקרא כה, ל) אשר בעיר יכול שאני מרבה אף השדות ת״ל בית דברי רבי יהודה

ר״מ אומר בית אין לי אלא בית מנין לרבות בתי בדים ובתי מרחצאות ומגדלות ושובכין ובורות שיחין ומערות ואפילו שדות ת״ל אשר בעיר

ואלא הא כתיב בית אמר רב חסדא אמר רב קטינא חולסית ומצולה איכא בינייהו והתניא חולסית ומצולה ר״מ אומר כבתים ר׳ יהודה אומר כשדות:

בית הבנוי בחומה ר׳ יהודה אומר אינו כבתי ערי חומה [וכו׳]: אמר רבי יוחנן ושניהם מקרא אחד דרשו (יהושע ב, טו) ותורידם בחבל בעד החלון כי ביתה בקיר החומה ובחומה היא יושבת (ר״מ) [ר׳ שמעון] סבר כפשטיה דקרא ור׳ יהודה סבר בחומה היא יושבת ולא בעיר חומה:

מתני׳ עיר שגגותיה חומתה ושאינה מוקפת חומה מימות יהושע בן נון אינה כבתי ערי חומה ואלו הן בתי ערי חומה שלש חצרות של שני בתים מוקפת חומה מימות יהושע בן נון כגון קצרה הישנה של ציפורי וחקרה של גוש חלב ויודפת הישנה וגמלא וגדוד וחדיד ואונה וירושלים וכן כיוצא בהן:

גמ׳ ת״ר חומה ולא שור איגר סביב פרט לטבריה שימה חומתה

רבי אליעזר בר יוסי אומר (ויקרא כה, ל) אשר לוא חומה אע״פ שאין לו עכשיו והיה לו קודם לכן:

ואלו הן בתי ערי חומה כו׳: תנא גמלא בגליל וגדוד בעבר הירדן וחדיד ואונה וירושלים ביהודה מאי קאמר

דף לב עמוד ב

אמר אביי הכי קאמר עד גמלא בגליל עד גדוד בעבר הירדן וחדיד ואונו וירושלים ביהודה

רבא אמר גמלא בגליל לאפוקי גמלא דשאר ארצות גדוד בעבר הירדן לאפוקי גדוד דשאר ארצות אינך דלא איכא דכותייהו לא איצטריך ליה

וירושלים מי מיחלט בה והתניא עשרה דברים נאמרו בירושלים אין הבית חלוט בה

אמר רבי יוחנן כירושלים דמוקפת חומה מימות יהושע בן נון ולא כירושלים דאילו ירושלים אין הבית חלוט בה ואילו הכא הבית חלוט בהן רב אשי אמר לאו אמר רב יוסף תרי קדש הוו ה״נ תרי ירושלים הוו

תניא ר׳ ישמעאל בר׳ יוסי למה מנו חכמים את אלו שכשעלו בני הגולה מצאו אלו וקידשום אבל ראשונות בטלו משבטלה קדושת הארץ קסבר קדושה ראשונה קידשה לשעתה ולא קידשה לעתיד לבא

ורמינהי א״ר ישמעאל בר׳ יוסי וכי אלו בלבד היו והלא כבר נאמר (דברים ג, ד) ששים עיר כל חבל ארגוב כל אלה ערים בצורות אלא למה מנו חכמים את אלו שכשעלו בני הגולה מצאו אלו וקידשום קידשום הא אמרינן דלא צריך לקדושינהו אלא מנאום

ולא אלו בלבד אלא כל שתעלה לך מסורת בידך מאבותיך שמוקפת חומה מימות יהושע בן נון כל מצות הללו נוהגות בה מפני שקדושה ראשונה קידשה לשעתה וקידשה לעתיד לבא

איבעית אימא תרי תנאי ואליבא דר׳ ישמעאל ואיבעית אימא חד מינייהו ר׳ אלעזר בר יוסי אמרה דתניא ר״א בר יוסי אומר אשר לוא חומה אע״פ שאין לו עכשיו והיה לו קודם לכן

מאי טעמא דמ״ד קדושה ראשונה קידשה לשעתה ולא קידשה לעתיד לבא דכתיב (נחמיה ח יז) ויעשו בני הגולה השבים מן השבי סוכות וישבו בסוכות כי לא עשו מימי יהושע בן נון כן בני ישראל וגו׳ ותהי שמחה גדולה מאד אפשר בא דוד ולא עשו סוכות עד שבא עזרא

אלא מקיש ביאתם בימי עזרא לביאתם בימי יהושע מה ביאתם בימי יהושע מנו שמיטין ויובלות וקדשו ערי חומה אף ביאתן בימי עזרא מנו שמיטין ויובלות וקדשו ערי חומה

ואומר (דברים ל, ה) והביאך ה׳ אלהיך אל הארץ אשר ירשו אבותיך וירשתה מקיש ירושתך לירושת אבותיך מה ירושת אבותיך בחידוש כל דברים הללו אף ירושתך בחידוש כל דברים הללו

ואידך דבעי רחמי על יצר דעבודה זרה ובטליה ואגין זכותא עלייהו כי סוכה

והיינו דקא קפיד קרא עילויה דיהושע דבכל דוכתא כתיב יהושע והכא כתיב (נחמיה ח, יז) ישוע בשלמא משה לא בעא רחמי דלא הוה זכותא דארץ ישראל אלא יהושע דהוה ליה זכותא דארץ ישראל אמאי לא ליבעי רחמי

והא כתיב אשר ירשו אבותיך וירשתה הכי קאמר כיון דירשו אבותיך ירשת את

ומי מנו שמיטין ויובלות השתא משגלו שבט ראובן ושבט גד וחצי שבט מנשה בטלו יובלות עזרא דכתיב ביה (עזרא ב, סד) כל הקהל כאחד ארבע רבוא אלפים ושש מאות וששים הוה מני

דתניא משגלו שבט ראובן ושבט גד וחצי שבט המנשה בטלו יובלות שנאמר (ויקרא כה, י) וקראתם דרור בארץ לכל יושביה בזמן שכל יושביה עליה ולא בזמן שגלו מקצתן

יכול היו עליה והן מעורבין שבט בנימין ביהודה ושבט יהודה בבנימין יהא יובל נוהג תלמוד לומר לכל יושביה בזמן שיושביה כתיקונן ולא בזמן שהן מעורבין

א״ר נחמן בר יצחק מנו יובלות לקדש שמיטין

דף לג עמוד א

הניחא לרבנן דאמרי שנת חמשים אינה מן המנין אלא לרבי יהודה דאמר שנת חמשים עולה לכאן ולכאן למה לי בשמיטין סגיא הא ודאי דלא כרבי יהודה

ולא מנו שמיטין ויובלות והכתיב (ירמיהו לד, יד) מקץ שבע שנים תשלחו איש את אחיו העברי אשר ימכר לך

והוינן בהו מקץ שבע שנים והכתיב (דברים טו, יב) ועבדך שש שנים ואמר רב נחמן בר יצחק שש לנמכר ושבע לנרצע

ההוא בתוכחה כתיב וקאמר נביא השלחתם והכתיב (ירמיהו לד, י) וישמעו וישלחו

אלא אמר ר׳ יוחנן ירמיה החזירן ויאשיה בן אמון מלך עליהן ומנא לן דהדור דכתיב (יחזקאל ז, יג) כי המוכר אל הממכר לא ישוב אפשר יובל בטל ונביא מתנבא עליו שיבטל אלא מלמד שהחזירן ירמיה

ומנלן דיאשיה מלך עליהן דכתיב (מלכים ב כג, יז) ויאמר מה הציון הלז אשר אני רואה ויאמרו אליו אנשי העיר הקבר איש האלהים אשר בא מיהודה ויקרא את הדברים על המזבח בית אל

וכי מה טיבו של יאשיהו בבית אל אלא כשהחזירן ירמיהו יאשיהו מלך עליהם רב נחמן בר יצחק אמר מהכא (הושע ו, יא) גם יהודה שת קציר לך בשובי שבות עמי:

מתני׳ בתי החצרים נותנין להם כח יפה שבבתי ערי חומה וכח יפה שבשדות ונגאלין מיד וכל שנים עשר חדש כבתים ויוצאין ביובל ובגרעון כסף כשדות:

גמ׳ תנו רבנן (ויקרא כה, לא) על שדה הארץ יחשב הקישו הכתוב לשדה אחוזה מה שדה אחוזה יוצא ביובל ובגרעון כסף אף בתי החצרים יוצאין ביובל ובגרעון כסף

אי מה שדה אחוזה אינה נגאלת בפחות משתי שנים אף בתי החצרים אינם נגאלים פחות משתי שנים תלמוד לאמר (ויקרא כה, לא) גאולה תהיה לו מיד הואיל ונתת להם כח יפה שבשדות וכח שדה שבבתים יכול לא יצאו ביובל תלמוד לאמר (ויקרא כה, לא) וביובל יצא

מאי קאמר אמר רב הונא לא נצרכא אלא למקדיש בית בבתי החצרים וגאלו אחר מיד הקדש ופגע בו יובל בשנה שניה

למאי מדמית ליה אי לבתי ערי חומה מדמית ליה איחליט ליה ללוקח אי לשדה אחוזה מדמית לכהנים נפקא להכי אצטריך וביובל יצא

מתקיף לה רב זעירא מאי אירי גאלו אחר אפילו לא גאלו נמי אמר ליה אביי שלא יאמרו הקדש יוצא בלא פדיון

מנלן מבן לוי מה בן לוי שיפה כחו בממכרו הורע כחו בהקדשו ישראל שהורע כחו בממכרו אין דין שהורע כחו בהקדשו

והתם מנלן דתניא (ויקרא כה, לג) ויצא ממכר שומע אני אפילו עבדיו מטלטליו ושטריו תלמוד לאמר בית ועיר אחוזתו

מה תלמוד לאמר ממכר ממכריו יוצא בחנם ואין הקדש יוצא בחנם אלא בפדיון

ופליגא דר׳ אושעיא דאמר ר׳ אושעיא הכל היו בכלל (ויקרא כז, יט) ונתן הכסף וקם לו

כשפרט הכתוב בשדה אחוזה (ויקרא כז, כא) והיה השדה בצאתו ביובל קדש לה׳ שדה הוא דפרק ליה ונפקא לכהנים אבל הנך כדקיימי קיימי

וביובל יצא למה לי אמר רב פפא לא נצרכא אלא למוכר בית בבתי החצרים ופגע בו יובל בשנה שניה

למאי מדמית ליה אי לבתי ערי חומה מדמית ליה איחלט ליה ללוקח אי לשדה אחוזה מדמית ליה השלמה בעי להכי אצטריך וביובל יצא

תניא כוותיה דרב הונא ותיובתא דרבי אושעיא המקדיש בית בבתי החצרים הרי זה גואל מיד וגואלו לעולם גאלו אחר מיד הקדש הגיע יובל ולא נגאל חוזר לבעלים ביובל

דף לג עמוד ב

מתני׳ ואלו הן בתי החצרים שני חצרים של שני בתים אף על פי שמוקפת חומה מימות יהושע בן נון הרי הן כבתי חצרים:

גמ׳ תנו רבנן ממשמע שנאמר (ויקרא כה, לא) בתי החצרים איני יודע שאין להם חומה מה תלמוד לאמר אשר אין להם חומה אף על פי שיש להם חומה כמי שאין להם חומה וכמה בתים שנים חצירות שנים שתי חצירות של שני בתים

ואימא בית וחצר אם כן ליכתוב רחמנא חצרים וכי תימא אי כתב רחמנא חצרים חצר בלא בית משמע ההוא קרפף איקרי:

מתני׳ ישראל שירש אבי אמו לוי אינו גואל כסדר הזה וכן לוי שירש את אבי אמו ישראל אינו גואל כסדר הזה

שנאמר (ויקרא כה, לג) כי בתי ערי הלוים היא אחוזתם עד שיהא לוי וערי הלוים דברי רבי וחכמים אומרים אין דברים הללו אמורים אלא בערי הלוים:

גמ׳ ואלא כמאן כבן לוי והדר תני עד שיהא לוי וערי הלוים

אימא אינו גואל אלא כסדר הזה עד שיהא לוי וערי הלוים דברי רבי

בשלמא ערי הלוים דכתיב כי בתי ערי הלוים אלא לוי מנלן דכתיב (ויקרא כה, לג) ואשר יגאל מן הלוים

תניא ואשר יגאל מן הלוים יכול לוי מישראל יגאל שזה יפה כחו וזה הורע כחו אבל לוי מלוי לא שזה יפה כחו וזה יפה כחו תלמוד לומר מן הלוים

מן הלוים ולא כל הלוים פרט לבן לוי ממזר ונתין

וחכמים אומרים אין דברים הללו אמורים אלא בערי הלוים אבל עד שיהא לוי לא אמרינן:

מתני׳ אין עושין שדה מגרש ולא מגרש שדה ולא מגרש עיר ולא עיר מגרש

אמר רבי אלעזר במה דברים אמורים בערי הלוים אבל בערי ישראל עושין שדה מגרש (ולא) מגרש שדה מגרש עיר ולא עיר מגרש שלא יחריבו את ערי ישראל הכהנים והלוים מוכרין לעולם וגואלין לעולם שנאמר (ויקרא כה, לב) גאולת עולם תהיה ללוים:

גמ׳ אמר רבי אלעזר במה דברים אמורים בערי הלוים אבל בערי ישראל עושין וכו׳ דכולי עלמא מיהא בדלוים לא משנינן מנא הני מילי

אמר רבי אלעזר דאמר קרא (ויקרא כה, לד) ושדה מגרש עריהם לא ימכר מאי לא ימכר אילימא לא ימכר כלל והא מדכתיב גאולת עולם תהיה ללוים מכלל דמזבני אלא מאי לא ימכר לא ישנה:

הכהנים והלוים מוכרין לעולם וגואלין לעולם: תנו רבנן גאולת עולם תהיה ללוים מה תלמוד לאמר לפי שנאמר (ויקרא כה, טו) במספר שני תבואות ימכר לך יכול אף זה כן תלמוד לומר (ויקרא כה, לב) גאולת עולם תהיה ללוים

לפי שנאמר (ויקרא כז, כא) והיה השדה בצאתו ביובל קודש לה׳ יכול אף זה כן תלמוד לאמר גאולת עולם תהיה ללוים

לפי שנאמר (ויקרא כה, ל) וקם הבית אשר בעיר אשר לו חומה לצמיתות יכול אף זה כן תלמוד לאמר גאולת עולם תהיה ללוים

בשלמא הני תרתי לחיי אלא בתי ערי חומה ללוים מי אית להו והתניא ערים הללו אין עושין אותן לא כפרים קטנים ולא כרכים גדולים אלא עיירות בינוניות

אמר רב כהנא לא קשיא כאן שהוקף ולבסוף ישב כאן שישב ולבסוף הוקף

וכי האי גוונא מי הויא חומה והתניא (ויקרא כה, כט) ואיש כי ימכר בית מושב עיר חומה שהוקף ולבסוף ישב ולא שישב ולבסוף הוקף

יכול אפילו הקיפוה ישראל נאמר כאן חומה ונאמר להלן חומה מה להלן עובדי כוכבים אף כאן עובדי כוכבים

יכול אפילו הקיפוה עובדי כוכבים לאחר מכן נאמר להלן חומה ונאמר כאן חומה מה להלן עובדי כוכבים קודם לכן אף כאן עובדי כוכבים קודם לכן

תרגמה רב יוסף בריה דרב סלא חסידא קמיה דרב פפא כגון שנפלו להן

דף לד עמוד א

הן ומגרשיהן הן ומגרש למיסתרינהו קיימי אמר רב אשי איצטריך סלקא דעתך אמינא אדמסתתרי מסתתרי אי מיזדבני ליחלטו קא משמע לן

תנו רבנן (ויקרא כז, כא) כשדה החרם לכהן תהיה אחוזתו מה תלמוד לאמר מנין לכהן שהקדיש שדה חרמו שלא יאמר הואיל ויוצא לכהנים והרי היא תחת ידי תהא שלי

ודין הוא בשל אחרים אני זוכה בשל עצמי לא כל שכן תלמוד לאמר והיה השדה בצאתו ביובל קודש לה׳ כשדה החרם

וכי מה למדנו משדה החרם מעתה הרי זה בא ללמד ונמצא למד מקיש שדה חרמו לשדה אחוזה של ישראל מה שדה אחוזה של ישראל יוצא מתחת ידו ומתחלקת לכהנים אף שדה חרמו יוצא מתחת ידו ומתחלקת לאחיו הכהנים

אמר מר בשל אחרים אני זוכה מי דמי התם זוכה בעלמא הכא קא שקיל ליה

אמר רמי בר חמא איצטריך סלקא דעתך אמינא הואיל וכתיב (במדבר ה, י) ואיש את קדשיו לו יהיו הא נמי כי קדשיו דמיא

מי דמי קדשיו לאו ברשותו הכא ברשותו

אלא אמר רב נחמן איצטריך סלקא דעתך אמינא הואיל וכתיב (ויקרא כה, לד) כי אחוזת עולם הוא להם הא נמי אחוזתו היא קא משמע לן אחוזתו אין חרמו לא

הדרן עלך המוכר שדהו וסליקא לן מסכת ערכין